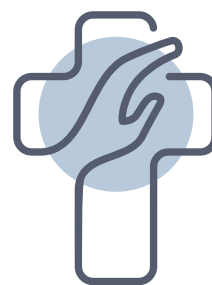

2023. XXXII. évfolyam, 3. szám

SZOLGATÁRS

baptista folyóirat

szolgotars.hu

Jézus harcai

A gyülekezethez, mint Krisztus testéhez tartozás négy alapelve

Nem a meghátrálás emberei vagyunk!

Gondolatok a baptista szórványmisszió megközelítéséhez a Baptista Egyház Stratégiai Terve alapján

Meyer Henrik, az újkori baptista mozgalom vezéralakja

Tartalom

BIBLIATANULMÁNY

Dr. Várady Endre
Jézus harcai 3

Tóth Sándor
**A gyülekezethez,
mint Krisztus testéhez
tartozás négy alapelve** 7

IGEHIRDETÉS

Papp János
**Nem a meghátrálás
emberei vagyunk!** 26

GYÜLEKEZETNÖVEKEDÉS

Urbán Gedeon - Bacsó Benjámín
**Gondolatok a baptista
szórványmisszió
megközelítéséhez a Baptista
Egyház Stratégiai Terve
alapján** 29

EGYHÁZTÖRTÉNET

Dr. Mészáros Kálmán
**„Az religióért ne
szidalmaztassék senki!”
A Tordai Vallásbéke (1568)
és az anabaptisták** 34

Dr. Mészáros Kálmán
**Meyer Henrik,
az újkori baptista mozgalom
vezéralakja** 48

KÖNYVAJÁNLÓ

A gyülekezet előjárói 60

Könyvajánlók 61

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa

Felelős szerkesztő: **Sinka Csaba**
Felelős kiadó: **Papp János** egyházelnök
Tördelőszerkesztő: **Sinka Csaba**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 20-886-0410

www.szolgotars.hu
szolgotars@gmail.com
ISSN 1218-425X

A lap ára: 1250 Ft. Előfizethető a kiadóhivatalnál.

5 baptista
5000

Dr. Várady Endre

JÉZUS HARCAI

Ez az írás az Ökumenikus lelkeszi és munkatársi missziói konferencián Révfülöpon 2023. június 21-én előadott bibliatanulmány szerkesztett változata.

Témánk egy nagyobb halmazba, a „Szellemi harcainkról” szóló sorozatba igyekszik beleilleszkedni. Mind a teremtett embert, mind az istenembert illetően dimenzióváltást feltételez a szellemi harcokról történő elmélkedés, ám ellentétes irányú elmozdulással. Alapvetően materiális beágyazottságánál fogva az ember akkor lép harcmezőre, amikor szellemi síkon próbálja értelmezni és megélni a történéseket, és szembesül a disszonáns kontrasztokkal. Krisztus esetében pedig akkor állt elő a „harc helyzet”, amikor a mennyei szférát hátrahagyva Jézusban a Földre született. Ennek tényre teszi relevánssá számunkra harcainak vizsgálatát, amit aláhúz a Zsid 4,15-16 kijelentése:

„...nem olyan főpapunk van, aki ne tudna megindulni erőtlenségeinken, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan kísértést szenvedett mindenben, de nem vétkezett. Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat nyerjünk, és kegyelmet találjunk,

amikor segítségre van szükségünk.”

Kérdésként merül fel, hogy vajon pusztán a földi küldetése idején voltak harcai Jézusnak vagy azon kívül is az örökkévaló léte során? Meg kell jegyeznünk, hogy Megváltónk „Jézus Krisztus” identitása csak betlehemi születését követően vált értelmezhetővé, amikor a megígért Messiás (azaz Krisztus) a Názáreti Jézus személyében testet öltött. Ugyanakkor, mint az Atyaisten Fia, öröktől fogva létezik, már preegzisztens állapotában is, amint erről a Szentírás több helyütt is bizonyosságot tesz:

„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és az Ige Isten volt. Ő kezdetben Istennél volt. Minden általa lett, és nélküle semmi sem lett, ami létrejött.” (Jn 1,13); „Mert benne teremtett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtett. Ő előbb volt mindennél, és minden őbenne áll fenn.” (Kol 1,16-17)

Kettős természetéből adódóan, két szférában nézett szembe harcokkal Jézus Krisztus: kozmikus síkon Krisztusként, a földi szintéren pedig Jézusként.

Előbbi dimenziót tekintve, Krisztus harcai volta-

„A mennyei dimenzió abszolút uralmának védelméből a Gonosz terepének bizonyuló földi szintér veszélyei, támadásai, harcai közé érkezett.”

képpen azonosak voltak az Atyaisten harcaival, mivel a Szentháromság személyei egylényegűek, így ebben a kozmikus konfliktusban is részes volt:

„Isten nem kímélte a bűnbe esett angyalokat sem, hanem az alvilág sötét mélységébe taszította őket, hogy őrizetben maradjanak az ítéletig.” (2Pt 2,4)

Fontos kitétel, hogy az Istenség nem önmagáért harcol, hiszen abszolút uralma van a mennyei szférában, hanem a földi szférában küzdő emberekért száll síkra, úgy mint Jób (1,6 kk.) vagy Jósua főpap (Zak 3,1-2). Ugyanígy megmutatkozik a harc-motívum a végidőkben is:

„Ezek a Bárány ellen fognak harcolni, a Bárány azonban legyőzi őket, mert uraknak Ura és királyoknak Királya; és akik vele vannak, azok az elhívottak, a választottak és a hűségesek.” (Jel 17,14);

„És láttam, hogy a fenevad, a föld királyai és seregeik gyülekeznek, hogy harcra keljenek a lovon ülő és serege ellen, de foglyul esett a fenevad és vele együtt a hamis próféta, aki a csodákat tette az ő színe előtt, amelyekkel megtévesztette azokat, akik a fenevad bélyegét magukra vették, és imádták annak képmását: élve vettetett mind a kettő a kénnel égő tűz tavába. A többiek pedig megölettek a lovon ülő kardjával, amely a szájából jött ki...” (Jel 19,19-21)

Ugyancsak végidőkre datált harcot ír le, noha nem tisztán kozmikus szférában, hanem földi vonatkozással a következő jézusi felhívás:

„Térj meg tehát, különben elmegyek hozzád hamar, és harcolok ellenük számnak a kardjával.” (Jel 2,16)

Krisztus létének eredendő mennyei szférája a földi felé mozdult el inkarnációja nyomán:

„Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.” (Jn 1,14)

„Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgálai formát vett fel, emberekhez hasonlónak lett, és emberként élt; megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.” (Fil 2,6-8)

Ezzel automatikusan harcmezőre lépett és önmagában támadhatóvá vált a Fiú, hiszen a mennyei dimenzió abszolút uralmának védelméből a Gonosz terepének bizonyuló földi szintér veszélyei, támadásai, harcai közé érkezett.

Bizony, számos támadással kellett szembenéznie

Megváltónknak, földi élete minden egyes fázisában.

Kezdődött ez már a prenatális időszakában, amikor édesanyjának és vőlegényének szegényt és menekülést generáló, vádat implikáló szóbeszédekkel kellett megküzdenie, nem beszélve József személyes őrlődéséről (vö. Mt 1), amely potenciálisan Mária megkövezését, egyben Krisztus inkarnációjának veszélyeztetését is magába foglalta.

Perinatális időszaka sem volt támadásoktól mentes, hiszen nagy Heródes király hatalomféltésében az életére tört (vö. Mt 2,20).

Noha korántsem rosszindulatú szándékkal terhelt szituáció volt, ifjúkorában meg kellett küzdenie földi szülei hagyományos prekonceptiójával, ami az elvárt gyermeki engedelmesség-prioritásokat illeti.

„Amikor szülei meglátták, megdöbbenek, anyja pedig így szólt hozzá: Gyermekem, miért tetted ezt velünk? Íme, apád és én kétségbeesetten kerestünk téged. Ő pedig így válaszolt: Miért kerestetek engem? Nem tudtátok, hogy az én Atyám házában kell lennem? Ők azonban a nekik adott választ nem értették. Jézus ezután elindult velük, elment Názáretbe, és engedelmeskedett nekik. Anyja mindezeket a szavakat megőrizte szívében.” (Lk 2,48-51)

Támadó attitűdről tanúskodik viszont kortárs ismeretségi körének sablonvélekedése:

„Vajon nem az ácsmester ő, Mária fia, Jakab, József,

„A közvetve messiási identitását megcélzó sorozat közvetlenül Jézus emberi mivoltára, azon belül is az énközpontúság hajlamára apellált.”

Júdás és Simon testvére? Nem itt élnek-e közöttünk húgai is? És megbotránkoztak benne.” (Mk 6,3)

Életszerű, hogy nem izolált egyedi véleménynyilvánítás történt csupán, hanem rendszeres (és talán eszkalálódó) provokációról volt szó, ami egyenesen messiási identitását célozta meg Jézusnak.

Kétségtelenül explicit támadásnak és ebből fakadó harcnak tekinthető a pusztában történt megkísértése. (vö. Mt 4,1-11) Szemben a kozmikus szférában jellemző korábbi isteni harcokkal, itt látszólag önmaga védelmében hadakozik a Megváltó, ám végsősoron nem a személye a Sátán támadásának elsődleges célpontja, hanem a felvállalt világmegváltó küldetése. A közvetve messiási identitását megcélzó sorozat közvetlenül Jézus emberi mivoltára, azon belül is az énközpontúság hajlamára apellált. Elsőként a legegységesebb életstíluson, az éhség ennek eszköze, amellyel meg kellett küzdenie a határokat feszegetően hosszú ideje böjtölő Mesternek. Ebbe beleszövődik egy másik elemi tényezője az emberlétnek: az idő. Nem lett volna abban ugyanis semmi istentelen, ha Jézus kenyérré változtat egy követ, ám akkor mennyei hatalmát nem az Atya időzítése szerint tette volna nyilvánvalóvá, ráadásul nem mások, hanem önmaga megmentése érdekében. A következő kísértés is ugyanezzel az időzítéssel függ össze, hiszen idejekorán és nem az üdvterv szerinti hírnévre tett volna szert Jézus, ha sérülésmentesen leugrik a templom párkányáról. Ugyancsak időugrást eredményezett volna, ha elfogadja a Kísértő által felkínált hatalmat, mivel később (küldetésének hűségesebb beteljesítése után) Neki adatott minden hatalom nemcsak a földön, hanem a mennyen is. (vö. Mt 28,18)

A Biblia tanúsága szerint eme offenzíva-sorozat múltán ugyan „elhagyta őt az ördög” (Mt 4,11), tehát közvetlenül nem kísértette, ám közvetve, egyéb embereken keresztül továbbra is gáncoskodott ellene. Paradox módon ennek a szándéknak eszközei leginkább a hitvallásosan tórahű farizeusok és szaduceusok voltak.

„Elküldtek hozzá a farizeusok és a Heródes-pártiak közül néhányat, hogy egy kérdéssel csalják törbe.” (Mk 12,13)

„Akkor a farizeusok elmentek, és elhatározták, hogy egy kérdéssel fogják törbe csalni.” (Mt 22,15)

„A farizeusok és a szaduceusok odamentek, hogy kísértse őt, és kérték, hogy mutasson mennyei jelt nekik.” (Mt 16,1)

„Így tehát nem tudták törbe csalni a nép előtt, hanem elcsodálkoztak válaszában, és elhallgattak.” (Lk 20,26)

Velük történt összetűzése során sem önmagáért hadakozott Jézus, hanem az isteni Igazságért és Igéért.

Az említett körökkel történt harcainál jóval megdöbbentőbb, hogy olykor a saját választott tanítványával is meg kellett küzdenie a Megváltónak. Eklatáns példáját örökíti meg ennek a Mt 16,21-23:

„Ettől fogva kezdett Jézus nyíltan beszélni a tanítványainak arról, hogy Jeruzsálembe kell mennie, sokat kell szenvednie a vénektől, főpapoktól és írástudóktól, meg kell öletnie, de harmadnapon fel kell támadnia. Péter ekkor félrevonta őt, és feddeni kezdte: Istenmentsen, Uram, ez nem történhet meg veled! Ő pedig megfordulva ezt mondta Péternek: Távozz tőlem, Sátán, kísértesz engem, mert nem Isten akarataira ügyelsz, hanem az emberekére.”

Küzdelemnek minősíthető a Zebedeus fiaival, illetve anyjukkal folytatott párbeszéde is:

„Jézus megkérdezte tőle: Mit kívánsz? Ő így felelt: Mondd, hogy melletted üljön az én két fiam a te országodban, az egyik jobb kezeden, a másik bal kezeden felől. De Jézus magához hívta őket, és ezt mondta: Tudjátok, hogy a népek felett zsarnokoskodnak fejedelmek, és vezetőik hatalmaskodnak rajtuk. De közöttetek ne így legyen, hanem aki naggyá akar lenni közöttetek, az legyen a szolgátok, és aki közöt-

„A legnagyobb harc, amelyben Jézus részt vett Isten és az ember között zajlott.”

tetek első akar lenni, az legyen a rabszolgátok. (Mt 20,21.25-27)

Bizonyos értelemben támadásnak számít Péter tagadása:

„Simon, Simon, íme, a Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát, de én könyörögtem érted, hogy el ne fogyatkozzék a hited: azért, ha majd megtérsz, erősítsd a testvéreidet! Ő így válaszolt: Uram, kész vagyok veled menni akár a börtönbe, akár a halálba is! Jézus azonban ezt felelte: Mondom neked, Péter: nem szólal meg a kakas ma, amíg háromszor meg nem tagadod, hogy ismersz engem.” (Lk 22,31-34)

Maga Jézus titulálja támadásnak Júdás árulását:

„Nem mindnyájatokról szólok: én tudom, kiket választottam ki, de be kell teljesednie az Írásnak: «Aki velem együtt eszik, az támadt ellenem.»” (Jn 13,18)

Jézus földi harcainak csúcspontja felé a Gecsemáné-kerti gyötrődése vitte őt, amikor meg kellett küzdenie az emberi félelemmel, fájdalommal és magával a haláltudattal.

„Halálos gyötrődésében még kitartóbban imádkozott, és verejtéke olyan volt, mint a földre hulló nagy vércseppek.” (Lk 22,44)

„Most megrendült az én lelkem. Kérjem azt: Atyám,

ments meg ettől az órától engem? De hiszen éppen ezért az óráért jöttem!” (Jn 12,27)

A legnagyobb harc, amelyben Jézus részt vett Isten és az ember között zajlott. Ebben a megbékítés küldetése volt az övé, ahogy a Kol 1,20-22 leírja:

„...és általa békéltessen meg önmagával mindent a földön és a mennyben úgy, hogy békességet szerzett a keresztfán kiontott vére által. Titeket is, akik egykor Istentől elidegenültetek és ellenséges gondolkodásúak voltatok gonosz cselekedeteitek miatt, most megbékéltetett emberi testében halála által.”

Miként is illeszkedik Megváltónk harcainak témája az emberi küzdelmekébe? A Zsid 12,2-3 buzdítása teszi ezt világossá:

„Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére, aki az előtte levő öröm helyett – a gyalázzal nem törődve – vállalta a keresztet, és Isten trónjának a jobbára ült. Gondoljatok rá, aki a bűnösöktől ilyen szidalmazást szenvedett el, hogy lelketekben megfáradva el ne csüggedjete.”

Tóth Sándor

A GYÜLEKEZETHEZ, MINT KRISZTUS TESTÉHEZ TARTOZÁS NÉGY ALAPELVE

A szerző most közölt tanításávézlatának a fő témája a gyülekezeti közösséghez való tartozás fontossága. Az egyház olyan hívők közössége, akiknek közös a hitük, és akik Krisztusban egyesülnek. A szerző számos bibliai utalást használ, hogy az egyházat Krisztus testeként, Isten családjaként és Krisztus menyasszonyaként írja le. Egy gyülekezeti közösséghez tartozni kiváltság és ez természetes vágya azok számára, akik újjászülettek. A gyülekezethez tartozás annak is egy módja, hogy dicsőítsük Istent és növekedjünk a krisztusi erényekben.

MI A GYÜLEKEZET ÉS MI JELLEMZI? HOGYAN JÖTT LÉTRE? MIÉRT OLYAN FONTOS TARTOZNI EGY HELYI GYÜLEKEZETHEZ?

Pünkösdkor (ApCsel 2) az evangélium hirdetését követően a Szentszellem munkája az volt, hogy az evangélium hirdetésére megtéréssel reagáló és újjászületett hívőkből gyülekezetet hozott létre. A gyülekezet születése ilyen kiemelten fontos munkája a Szentszellemnek napjainkban is. A megtért és újjászületett hívők számára természetes, hogy keresik a testvérekkel a közösséget, méghozzá a helyi gyülekezetben. Ugyan-

„A vőlegény az otthont készítette elő, a menyasszony pedig hívogatott a menyegzőre, ugyanakkor várta a vőlegényt.”

akkor ezt kiváltságnak is tekintik, miként az is!

Feltehetjük a kérdést: Mi határozta meg az első gyülekezet kialakítását? A Názáreti Jézus földi szolgálata idején tanítványi közösséget épített¹, melyet mintául hagyott az apostolokra. Az ősegyház tanítvány-gyülekezet közösségének építését ez a minta határozta meg. Az apostolok a Jézustól átvett közösségi mintát vitték tovább a gyülekezet építése, majd plántálása során. Ezt az ismeretet szélesítette ki a Pál apostol által írt levelekben a Szentszellem, ahogy erről korábban Urunk szólt is (Jn 14:26, 16:13²).

Arra a kérdésre, hogy „Mi a gyülekezet és mi jellemzi?” a Bibliában használt kifejezések vizsgálatával keressünk választ.

A Biblia több képet is használ a gyülekezetre.³ Nézzük meg ezeket!

Krisztus teste

Krisztus teste (lat. Corpus Christi) - mellyel kapcsolatosan talán egyetérthetünk, hogy a Biblia gyülekezettel kapcsolatos legerőteljesebb meghatározása. Pál a Korinthusi levélben igyekszik ezen kép felhasználásával tanítani a gyülekezeten belüli kapcsolódásról, kölcsönösségről és a tagok egymáshoz, valamint a Főhöz, való viszonyáról.

1Kor 12:27 Ti pedig Krisztus teste vagytok, és egyenként annak tagjai.

Majd a Kolossé levélben, a Főhöz, azaz Krisztushoz való ragaszkodást nevezi kulcsfontosságúnak azok esetében, akik valóban az Ő tanítványaiként élnek.

Kol 2:18-19 Ne vegye el tőletek a versenydíjat az, aki alázatoskodásban és angyalok iránti tiszteletben tetszeleg, látomásaival foglalkozik, saját bölcsességétől ok nélkül felfuvalkodik, de nem ragaszkodik a Főhöz: pedig ő tartja össze az egész testet inak és ízületek

1. 12: Mk 3:14-19; 3: Mt 17:1; 70-72; Lk 10:1; 120: ApCsel 1:15, 2:1; 500:1Kor 15:6; csak a tanítványai: Lk 9:18

2. Jn 14:26 A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő tanít majd meg titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek.

Jn 16:13 De mikor eljő amaz, az igazságnak Lelke, elvezérel majd titeket minden igazságra. Mert nem ő magától szól, hanem azokat szólja, amiket hall, és a bekövetkezendőket megjelenti nektek.

3. Dr. Almási Mihály: Ő a feje az egyháznak, Sunshine Publishing House, Budapest, 2000

segítségével, és az őáltala növekszik az Isten szerinti növekedéssel.

Nem létezik szorosabb kapcsolat, mint ami a test tagjai között fennáll. Egy testrésztől fel sem merül, hogy nem része az egész testnek, ahhoz tartozik, szervesen kapcsolódik hozzá és a fej, a fő jótékony irányítása alatt áll. Ugyanakkor a Biblia tanítása alapján megállapíthatjuk, hogy aki a Főhöz kapcsolódik, abból az következik, hogy testhez is csatlakozik, azaz szerves részévé válik egy helyi gyülekezet testvéri, egyben szolgáló közösségének is. Hosszútávon valós keresztyén élet a helyi gyülekezetbe való természetes bekapcsolódás, a kegyelmi ajándékok szerinti építő hozzáállás nélkül elképzelhetetlen (Ef 4:11-18).

Isten épülete és Isten szántóföldje

Az Isten épülete és Isten szántóföldje, kép szintén Pál apostolhoz köthető és az 1. Korinthusi levélben Találkozunk vele.

1Kor 3:9 Mert mi Isten munkatársai vagyunk, ti pedig Isten szántóföldje, Isten épülete vagytok.

Péter apostol is használja a gyülekezet vonatkozásában az épületet, mint képi meghatározást.

1Pt 2:5 ti magatok is mint élő kövek épüljétek fel lelki házzá, szent papsággá, hogy lelki áldozatokat ajánljatok fel, amelyek kedvesek Istennek Jézus Krisztus által.

Az épület minden eleme szükséges annak teljességéhez, így minden egyes gyülekezeti tagnak, akit a Szentszellem épít be az adott helyi gyülekezetbe, fontos szerepet is azán az egész közösség építésében. Az „építőkövek” kapcsolódásának „habarcsa” a szeretet, mely „tökéletesen összefog mindent (Kol 3:14) 4”.

A Bárány (Krisztus) menyasszonya

A vőlegény-menyasszony viszonyát a gyülekezetre a Jelenések könyvében használja Bibliánk. Az elkötelezett kapcsolat képe ez, amikor a vőlegény és a menyasszony egymás iránti elkötelezett hűségben, ugyanakkor szenvedélyes várakozással tekint előre a közös életükre.

Jel 19:7 Örüljünk és ujjongjunk, és dicsőítsük őt, mert eljött a Bárány menyegzője, felkészült menyasszonya,

4. Kol 3:14 Mindezek fölé pedig öltöztök fel a szeretetet, mert az tökéletesen összefog mindent.

„Ahol fényt gyűjtanak, ott többé a sötétség már el nem uralkodhat.”

A kép megértését segíti, ha tudjuk, hogy a korabeli eljegyzést követte a menyegzőre való készülés. Ez idő alatt a vőlegény a közös otthont készítette elő (Jn 14:1-3)⁵, míg a menyasszony a menyegzőre hívogatotta a vendégeket és várta a vőlegényt, a menyegzőjük napját.

Pál egy hasonló képet a férj és feleség kapcsolatát alkalmazzza az Efézusi levelében, melyben rámutat, hogy Krisztus áldozatkész szeretettel ragaszkodik a gyülekezetéhez és felkészíti a menyasszonyát a menyegzőre.

Ef 5:25-27 *Férfiak! Úgy szeressétek feleségeketek, ahogyan Krisztus is szeretete az egyházat, és önmagát adta érte, hogy a víz fürdőjével az ige által megtisztítva megszentelje; így állítja maga elé az egyházat dicsőségben, hogy ne legyen rajta folt vagy ránc vagy bármi hasonló, hanem hogy szent és feddhetetlen legyen.*

Isten családja

A Bibliában a helyi gyülekezetet, mint Isten családja is megjelenik. Ehhez az Isten, mint Atya, a tanítvány keresztyének pedig mint gyermekei tartoznak, akik így testvérek, ugyanakkor Krisztus örökös társai is egyben (Róm 8:17).⁶ Erre írásaiban János, Pál és Péter apostolok egyaránt utalnak.

Jn 1:12 *Akik pedig befogadták, azokat felhatalmazta arra, hogy Isten gyermekeivé legyenek; mindazokat, akik hisznek az ő nevében,*

Ef 1:5 *Előre el is határozta, hogy fiaivá fogad minket Jézus Krisztus által, akarata és tetszése szerint,*

Róm 8:16 *Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk.*

1Pt 4:17 *Mert itt van az az idő, amikor elkezdődik az ítélet az Isten háza népén. Ha pedig először rajtunk kezdődik, akkor mi lesz a vége azoknak, akik nem hisznek az Isten evangéliumában?*

5. **Jn 14:1** "Ne nyugtalanokdjék a ti szívetek: higgyetek Istenben, és higgyetek énbennem.

Jn 14:2 Az én Atyám házában sok hajlék van; ha nem így volna, vajon mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni a számotokra?

Jn 14:3 És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ott legyetek ti is.

6. **Róm 8:17** Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is: örökösői Istennek és örökös társai Krisztusnak, ha vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk.

Föld sója

A kép Jézus Hegyi beszédében jelenik meg:

Mt 5:13 *"Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízét visszaadni? Semmire sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltámassák az emberek.*

Megértéséhez tudnunk kell, hogy Jézus korában a só⁷ elsősorban nem az ízesítés, hanem a tartósító hatása⁸ miatt volt fontos. A friss halat kenték be vele, így megakadályozva annak megromlását, rothadását. A helyi gyülekezetekhez tartozók szent, szeretetteljes, Istennek tetsző életre törekedve mutatnak példát a társadalomban, és egyben fejtenek ki pozitív szellemi hatást is környezetükre. Ezzel akadályozva a gonosz elhatalmasodását is.

Világ világossága, Lámpás, Hegyen épült város

Szintén a Hegyi beszédben találjuk ezen képeket is.

Mt 5:14-16 *Ti vagytok a világ világossága. Nem rejtendő el a hegyen épült város. Lámpást sem azért gyűjtanak, hogy a véka alá tegyék, hanem a lámpa-tartóra, hogy világítson mindenkinek a házában. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.*

A világosság és a sötétség teljesen különböznek egymástól, elegyíteni azokat nem lehet. Ahol fényt gyűjtanak, ott többé a sötétség már el nem uralkodhat. A tanítványra és a tanítványi gyülekezetre utaló kép ez, mely Krisztust jellemét a világban egyre hitelesebben mutatja be. A világban él, de nem a világ szerint, annak

7. Jézus korában a só feltehetőleg a Hottenger mellől származó, porszerű anyag volt, amit nem tisztítottak meg a maihoz hasonló módon. Előfordulhatott, hogy a nátrium-cloridot (konyhasót) a nedvesség kioldotta ebből a porszerű anyagból, ami látszólag ugyan olyan állagú maradt, mint korábban, de hatását és ízét már elvesztve hasznavehetetlenné vált. - John Stott: A hegyibeszéd - Harmat-KIA - Budapest 2010 - 55.o.

8. Magdala: Nyilván azonos a Talmudban említett Migdal Nunaija (»halthorony«) nevű várossal a Genezáret-tó NY-i partján, amelyet Josephus Flavius Tarikheia néven (a táríkhosz = sózott hús, hal kifejezésből) virágzó, gazdag városként ír le (A zsidó háború c. munkában), melynek jelentős halászata és katonasága van. Forrás: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-keresztven-bibliai-lexikon-C97B2/m-CA1F3/magdala-CA206/> - 2023.08.10.

„Pál élete jól példázza a helyi gyülekezet kiemelt szerepét.”

erkölcstelen szokásaihoz igazodva (Ef 2:1-2⁹; Jn 17:14-19¹⁰). Az ilyen életet felmutató tanítvány keresztyének és közösségek utat mutatnak e világban, mint az éjszakai égbolton világító csillagok.

Fil 2:14-16a Zúgolódás és vonakodás nélkül tegyetek mindent, hogy feddhetetlenek és romlatlanok legyetek, Isten hibátlan gyermekei az elfordult és elfajult nemzedékben, akik között ragyogtok, mint csillagok a világban, ha az élet igéjére figyeltek.

Dán 12:3 Az okosok fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok, mindörökké.

A gyülekezetre használt Újszövetségi kifejezések

Gyülekezet (episzünagógé)

A zsidókhöz írt levélben találjuk ezt a kifejezést:

Zsid 10:25 Saját gyülekezetünket ne hagyjuk el, ahogyan egyesek szokták, hanem bátorítsuk egymást; annyival is inkább, mivel látjátok, hogy közeledik az a nap.

A gyülekezet (episzünagógé)¹¹ szóhasználat ne téveszsen meg bennünket, mert az eredeti jelentését tekintve nem a zsinagógát, hanem az összegyülekezést, összejövetelt, így a helyi gyülekezetet és az ahhoz való aktív kapcsolódást jelenti.

9. Ef 2:1 Titeket is életre keltett, akik halottak voltatok vétkeitek és bűneitek miatt,

Ef 2:2 amelyekben egykor éltetek e világ életmódja szerint; igazodva a levegő birodalmának fejedelméhez, ahhoz a lélekhez, amely most az engedetlenség fiaiban működik.

10. Jn 17:14 Én nekik adtam ígédet, és a világ gyűlölte őket, mert nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való.

Jn 17:15-19 Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.

Jn 17:16 Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól. Nem a világból valók, mint ahogy én sem vagyok a világból való. Szenteld meg őket az igazsággal: a te igéd igazság. Ahogyan engem elküldtél a világba, én is elküldtem őket a világba: én őértük odaszentelem magamat, hogy ők is megszentelődjenek az igazsággal.

11. G1997 ἐπισυναγωγή (episzünagógé): 1) összegyűjtés, összegyülekezés, odagyülekezés; 2) gyülekezet; Etimológia: a G1996-ból

Eklészia (ekklészia)

Az Eklészia (ekklészia) szó az Apostolok cselekedeteiről írt (Acta) könyvben található az alábbi helyen:

ApCsel 18:22-23 Miután Cézáréába érkezett, felment, köszöntötte a gyülekezetet, azután lement Antiókiába. Ott időzött egy darabig, majd útra kelt, sorra végigjárta Galácia vidékét és Frígiát, erősítve valamennyi tanítványt.

Az itt gyülekezetnek¹² fordított görög ἐκκλησία (G1577 ekklészia) szószerinti jelentése a kihívottak közössége. Átvitt értelemben utal az ószövetségi előképre, az Egyiptomból való kivonulására, ahonnan Isten erős kézzel szabadította (5Móz 4:34-35; 2Móz 20:214) meg a rabszolga sorban sínylődő zsidó népet. Ehhez hasonlóan hívja ki az Úr a világból a bűnös, istentelen, öntörvényű embert a megtérés és szabadítás (Róm 6:215) útján a tanítványi életre.

Pál élete jól példázza a helyi gyülekezet kiemelt szerepét. Fontosnak tartotta, hogy meglátogassa a testvéreket a helyi gyülekezetekben, függetlenül attól, hogy ő általa született-e az adott közösség. Antiókiába, mint anyaggyülekezetébe, ahonnan kirendelték a gyülekezetalapító szolgálatra, többször is visszatért és nyilván megosztotta mindazt, amit Isten általuk cselekedett más településeken végzett evangéliumi szolgálatauk során (ApCsel 14:26; ApCsel 15:22; Gal 2:11; ApCsel 18:22).

A kifejezés először Jézus tanításában fordul elő, így ezen a helyen találjuk az első tanítást is a gyülekezettel és annak természetével kapcsolatosan.

Mt 16:18 Én pedig ezt mondom neked: Te Péter¹⁶ vagy, és én ezen a kősziklán¹⁷ építem fel egyházamat, és a

12. G1577 ἐκκλησία (ekklészia): 1) gyűlés, népgyűlés; 2) egyház, gyülekezet (szó szerint: kihívottak közössége).

13. 5MÓZ 4:34 Vagy volt-e olyan isten, amelyik megpróbált előállni, hogy kivegyen egy népet a többi nép közül próbatételekkel, jelekkel és csodákkal, harcok árán is, erős kézzel és kinyújtott karral, nagy és félelmes tettekkel, ahogyan veletek megtette mindezt Istenetek, az Úr Egyiptomban, a szemetek láttára?

14. 2MÓZ 20:2 Én, az Úr, vagyok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.

15. RÓM 6:2 Szó sincs róla! Akik meghaltunk a bűnnek, hogyan élhetnénk még benne?

16. G4074 Πέτρος (Petrosz) Petrosz = "kő(darab)"

17. G4073 πέτρα (petra) - szirt, kőszikla, kőtömb

„Bemerítő János nem fej-leöntéssel keresztelt és különösen nem csecsemőket, vagy kis gyermekeket, hanem olyan érett személyeket, akik képesek voltak bűnismeretre jutni és hinni.”

pokol kapui sem fognak diadalmaskodni¹⁸ rajta.

Péter a szikladarab, mely természetét tekintve hasonló a sziklához, aki a Krisztus, melyre Ő építi fel (1Kor 3:6¹⁹) az Ő egyházát, melyen a gonosz összes praktikája és hatalma sem tud felülkerekedni. Az Úr népe az evangéliumot hirdetve szabadítja fel Jézus Krisztus szabadító erejét (dünamisz, Róma 1:16-17²⁰), mely által a pokol láncai lehullanak a megtérő bűnösökről, aki a Szentszellem által új és örök életet nyernek, majd bemerítkeznek és a helyi (valamint az univerzális) gyülekezet közösségének tagjai lesznek.

Isten királysága

Mk evangéliumában olvassuk a Názáreti Jézus első rövid igehirdetését:

Mk 1:15 "Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa: térjete meg, és higgyetek az evangéliumban."

Itt olvassuk az Isten országa²¹ kifejezést, ami görögül így hangzik: βασιλεια του θεου. Az országnak fordított görög G932 βασιλεία (baszileia) jelent királyságot, de azt a területet is, ahol a király uralma érvényesül és királyi hatalma által óvja, őrzi a királysághoz tartozókat, valamint annak határait. Az evangéliumokban főként ezt a kifejezést találjuk²². Aki a gyülekezet közösségéhez tartozik, egyszersmind Isten királysága polgárává is lett (Filippi 3:20²³).

A GYÜLEKEZETHEZ TARTOZÁS NÉGY ALAPELVE

A következőkben térjünk rá a Szentírásban foglaltak alapján annak a négy evangéliumi alapelvnek az áttekintéséhez, mely egyszersmind meghatározza a keresz-

18. G2729 κατισχύω (katiszkhüő) 1) megerősödik, 2) felülmúl, felülkerekedik, legyőz, győzelmet arat

19. 1Kor 3:6 Én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést az Isten adta.

20. Róm 1:16 Mert nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten ereje az, minden hívőnek üdvösségére, elsőként zsidónak, de görögnek is, Róm 1:17 mert Isten a maga igazságát nyilatkoztatja ki benne hitből hitbe, ahogyan meg van írva: "Az igaz ember pedig hitből fog élni."

21. G932 βασιλεία (baszileia) 1) királyság, birodalom, ország; 2) uralom, királyi hatalom

22. Az ÚSz-ben mintegy 24 alkalommal szerepel az Isten országa kifejezés.

23. Fil 3:20 Nekünk pedig a mennyben van polgárjogunk, ahonnan az Úr Jézus Krisztust is várjuk üdvözítőül,

tyén ember gyülekezethez való tartozását és az ahhoz való élő kapcsolódást. Ezek a következők:

1. Megtérés, újjászületés
2. Bemerítés
3. Tehervállalás
4. Gyülekezeti fegyelem elfogadása

Ezeket a bibliai, evangéliumi alapelveket taglaljuk a következőkben.

Megtért, Újjászületett (Jn 3. rész)

Bemerítő János szolgálatával kapcsolatosan olvassuk az evangéliumban következő sorokat.

Mk 1:5 Akkor kiment hozzá Júdea egész vidéke, kimentek a jeruzsálemiek is mind, és - amikor megvallották bűneiket - megkeresztelte (bemerítette) őket a Jordán vizében.

A „Jordán vizében” szó szerinti fordítása: „Jordán folyóba”. Azaz Bemerítő János nem fej-leöntéssel keresztelt és különösen nem csecsemőket, vagy kis gyermekeket, hanem olyan érett személyeket, akik képesek voltak bűnismeretre jutni és hinni.

Bemerítő János, mint az Ószövetség utolsó prófétája megtérésre és bűnbánatra hívta a hozzá seregülő népet, akik kimentek a Jordán folyó mellé.

Názáreti Jézus is megtérésre hívja hallgatóit, amit Mk evangéliumában lejegyzett meg is találjuk.

Mk 1:15 "Betelt az idő, és elközelített már az Isten országa: térjete meg, és higgyetek az evangéliumban."

A Názáreti Jézus szintén megtérésre és bűnbánatra hívta a népet, de ennek lehetőségét Ő maga nyitotta meg a kereszt halála által. Igehirdetése nem érthető, ha nem látjuk azt a szeretetet, ami Őbenne az elveszett lelkek iránt volt. Felemelte a bűnös nőt, megérintette a leprást, megetette az ötezer éhes férfit hozzátartozóikkal együtt. Jézus egész élete igehirdetés, evangélium volt.

Megtérés

A megtérés G3340 μετανοέω (metanoéo) szó jelenti, hogy megváltoztatja a szándékát, meggondolja magát, megbán. Etimológiai eredete a G3326 + G3539 -ből vezethető le. a jelentés mélyebb megismeréséhez nézzük meg ezeket is.

A G3539 νοέω (noeo) jelenti, hogy észrevesz, megért, felfog, gondol vmire, gondolkodik, elgondol, elképzeli. A szó Etimológiailag a G3563-ból képzett.

„Isten, Jézus Krisztusban a megtérő bűnösnek új életet ad, és a Szentszellem szívébe írja új identitását, hogy Isten gyermekévé, új teremtéssé lett.”

A G3563 νοος (nusz) jelentése pedig szív, szellem értelme / felfogóképessége / gondolkodási képessége.

Tehát a megtérés jelenti, szívből belátni, felismerni, hogy öntörvényű életet éltünk²⁴ és Isten törvényét a tíz parancsolatot megszegtek, ezért Isten ítélete joggal sújthatna. Emiatt Istenhez fordulunk, beismerve bűneinket, lázadásunkat és kérve tőle a kegyelmet, bűnbocsánatot, Krisztus helyettünk, bűneinkért elszenvedett kereszthalála érdeméért. A megtérésre az Szentszellem vezeti el a bűnöst, aki így Krisztusban felismerheti Megváltóját (Jn 16:8-11).

Újjászületés

János evangéliuma 3. részében találunk egy beszélgetést, melyben a Názareti Jézus a zsidók egyik vezetőjének, Nikodémusnak hívja fel a figyelmét az újjászületés nélkülözhetetlen voltára, mely nélkül senki nem láthatja meg a mennyben az Urat.

Jn 3:5-6 Jézus így felelt: "Bizony, bizony, mondom néked, ha valaki nem születik víztől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. Ami testtől született, test az, és ami Lélektől született, lélek az.

Az újjászületés Isten ígéje és a Szentszellem által történik. Isten Szelleme eleveníti meg, teszi személyessé számunkra a Biblia üzenetét és a megtérést munkálja szívében. A bűnöst meggyőzi bűn, igazság és ítélet tekintetében (Jn 16:8-11) és a Golgotához vezeti! Ekkor Isten, Jézus Krisztusban a megtérő bűnösnek új életet ad, és a Szentszellem szívébe írja új identitását, hogy Isten gyermekévé, új teremtéssé lett.

Ebben az igeversben (Jn 3:5-6) a víz elsősorban a Szentszellem által megelevenített ige, és csak ezt követően jelenti a bemeletést, mely az Ige és a Szentszellem szívében elvégzett munkájának a pecsétje, az arról való nyilvános vallástétel és a Krisztus parancsának betöltése. Pál így ír erről:

Tit 3:5 nem az általunk véghezvitt igaz cselekedetekért, hanem az ő irgalmából üdvözített minket újjászülő és megújító fürdője a Szentlélek által,

A fürdő G3067 λουτρον (lútron) jelent fürdő, fürdés; alámerítkezés -t (Etimológia: G3068). Péter apostol a következőket írja:

1Pt 3:20-21 akik egykor engedetlenek voltak, amikor az Isten türelmesen várakozott a Nőé napjaiban a bárka készítésekor. Ebben kevés, szám szerint nyolc lélek menekült meg a vízen át. Most pedig titeket is megment ennek képmása, a keresztség²⁵ (baptizma=bemeletkezés), amely nem a test szennyeének lemosása, hanem könyörgés Istenhez jó lelkiismeretért a feltámadt Jézus Krisztus által,

Az újjászületett személy esetében Pál a belső emberről (Rm 7:22; 2Kor 4:16; Ef 3:16), új emberről (Ef 2:15; Ef 4:24; Kol 3:10) ír. Ezen ígék tanulmányozása segít felismerni, hogy ki tekinthető újjászületett hívőnek és ki nem.

További ígék a témához:

2Kor 5:17 Ezért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régi elmúlt, és íme: új jött létre.

Róm 8:15-16 Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: "Abbá, Atya!" Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk.

Ef 1:13-14 Őbenne pedig titeket is - miután hallottátok az igazság ígét, üdvösségetek evangéliumát, és hívőkké lettetek - eljegyzett pecsétjével, a megígért Szentlélekkel, örökségünk zálogával, hogy megvált-sa tulajdon népét az ő dicsőségének magasztalására.

A két útról szóló apostoli igehirdetés

A két út az élet vagy halál, az örökélet vagy kárhozat, illetve a menny vagy a pokol. A 100-125 között írt Didaché segítségünkre lehet abban, hogy meglássuk az első két évszázad igehirdetésére, evangélium hirdetésére milyen hangsúlyok alkalmazása volt a jellemző. A két út tanítás egyértelműen tárul elénk az alábbi sorokból.

24. **Ézs 53:6** Mindnyájan tévelyegtünk, mint a juhok, mindenki a maga útját járta. De az Úr őt sújtotta mindnyájunk bűnéért.

25. **G908** βαπτισμα (baptizma) - alámerítkezés, bemeletkezés, keresztség (vízben vagy Szent Szellemben) Etimológia: a G907-ből

„Jézus bemerítkezésével nem azonos a mi bemerítésünk, hiszen Ő büntelen volt.”

Didaché²⁶ (Kr.u. 100 – 110) - Az Úr tanítása a tizenkét apostol által a nemzeteknek.

A XVI. fejezetből álló tanítás I.-VI. fejezetében olvashatunk a két útról. Ezekben a tíz parancsolat és a hegyi beszéd alapján találunk gyakorlati jellegű tanítást a keresztyén életről.

1. Két út van, egy az életé, egy halálé, a két út között pedig nagy különbség van.

2. Az élet útja ez: először, szeresd Istenedet, aki teremtetett téged, másodsor, szeresd felebarátodat, mint önmagadat. Te se tedd azt másnak, amit nem akarsz, hogy neked tegyenek (vö.: Mt 12,37-39; Mk. 12,30-31; 5Móz. 6,5; 3Móz. 19,18; Mt 7,12; Lk 6,31).

3. Eme szavak tanítása pedig a következő: áldjátok azokat, akik átkoznak titeket, imádkozzatok ellenségeitekért, tartsatok bűntöt azokért, akik üldöznek titeket. Milyen érdem az, ha azokat szeretitek, akik titeket szeretnek? Nemde ezt teszik a pogányok is? Ti viszont szeressétek azokat, akik gyűlölnék benneteket és ellenségeitek ne legyenek (vö.: Mt 5,44-47; Lk 6,32-33).

4. A test és hús kívánságaitól tartózkodj (vö.: 1Pt 2,11; Tit 2,12). Ha valaki megüti jobb arcodat, tartsd oda a másikat is, és tökéletes leszel (vö.: Mt 5,39). Ha valaki arra kényszerítene, hogy menj vele ezer lépést, tégy meg vele kétezret (vö.: Mt 5,40-41). Ha valaki elkéri felső ruhádat, ad oda neki alsó ruhádat is (vö.: Lk 6,30).

26. A Didaché, "az apostolok tanítása", azt akarja megmutatni, hogyan teljesítették az apostolok Krisztus missziói parancsát. Ismeretlen szerző 100-125 között írta a Didachét a mai Szíriában, Antióchia környékén. Jézusról úgy beszél mint "az Úrnak szolgá"-járól, akire az Ószövetség is utalt! Főként az Ószövetséget idézi, de biztos, hogy ismerte a Mt evangéliumát is. Pál apostolra nem hivatkozik. A Didaché-ban két útról van szó: az egyik út az örök életre vezet, s aki azon jár, annak be kell tartania a törvényt; a másik út a halábra vezet, amelynek jellemzője az engedetlenség. Ez a példázat más iratokban is előfordul (pl. a Barnabás levelében), és nagyon valószínű, hogy közös zsidó forrásból származik. Aki ismeri a két utat, az részesülhet a keresztség sakramentumában és befogadható az úrvacsorai közösségbe. A könyv második része a keresztségről és a bűnről szól. A szerző hetente két böjtnapot ír elő. Az úrvacsorát minden "Úr napján" kell ünnepelni, amelyben haragosok nem vehetnek részt. Nagy hangsúly esik Krisztus visszajövetelére, amelyre készülni kell, hiszen amikor az Úr visszajön, akkor tökéletesnek kell lennünk. A Tízparancsolat mellett Krisztus szavai a mértékadóak a gyülekezetben, különösen is a Hegyi beszéd. Az imádsághoz és az úrvacsorához a keresztyén életvitel illik, az örök élet fényében.

Forrás: Jos Colijn: Egyetemes Egyháztörténet, Iránytű Kiadó, 2001

Ha valaki elveszi, ami a tied, ne kérd vissza; úgysem tudod (vö.: Lk 6,30).

5. Mindenkinek adj, aki kér tőled, és ne kérd vissza! Az Atya ugyanis mindenkinek adni kíván ajándékaiból. Boldog az, aki a parancs szerint ad, mert ártatlan. Jaj annak, aki kap! Ha valaki úgy vesz, hogy szüksége van rá, az ártatlan; aki azonban úgy vesz, hogy nem szorul rá, az számadással tartozik, mert kapott, és valamiért kapta, amit kapott; fogságba kerül, kivizsgálják, mit cselekedett, és ki nem szabadul onnét, míg az utolsó fillért vissza nem fizette.

6. Erről már mondatott: izzadjon meg az adomány kezedben, míg megtudod, kinek adod²⁷ (vö.: Mt 5,25-26).²⁸

Bemerítkezett és ez által csatlakozott a helyi gyülekezethez

Jézus példát adott

Jézus bemerítkezésével nem azonos a mi bemerítésünk, hiszen Ő büntelen volt. Bemerítése előtt nem is kellett megvallania vétkeit, hiszen tiszta és szeplőtlen (áldozati bárány) volt. Így elsősorban nem a bemerítkezése, hanem az Atya iránti és a bemerítéssel kapcsolatos engedelmsége lehet példa számunkra. Az evangéliumban találjuk bemerítése történetét.

Mt 3:14-16: De az erősen ellenállt, és így szólt: „Nekem van arra szükségem, hogy te meríts be engem, és mégis te jössz énhozzám?” Jézus azonban ezt felelte neki: „Hadd történjék ez most így. Úgy illik ugyanis hozzánk, hogy minden igazságosságot betöltsünk.” Ekkor János engedett neki. Miután Jézus bemerítkezett, azonnal feljött a vízből. Egyszerre csak megnyíltak az egek, és

27. Mt 5:24 hagyd ott ajándékodat az oltár előtt, menj el, békülj ki előbb atyádfiával, és csak azután térj vissza, s vidd fel ajándékodat.

Mt 5:25 Békülj meg ellenfeleddel hamar, amíg az úton együtt van veled, hogy át ne adjon ellenfeled a bírónak, a bíró pedig a szolgának, és így börtönbe kerülj.

Mt 5:26 Bizony, mondom néked, ki nem jössz onnan, amíg meg nem adod az utolsó fillért is."

Tudd kinek az oltárához járulsz áldozatoddal. Tarts szentnek és szenteld meg azt, tisztátalan szíveddel ne áldozz az ostobák módjára. Rendezd el dolgodat, kapcsolataidat és áldást nyersz az ÚRtól.

28. <http://www.magyar-kozosseg.com/Bibliakor/didakhe.pdf> - 2017.09.03.

„Urunk a nagy küldetésre való felhívásában egyértelműen meghatározta, hogy a megtért hívők beme- rítése része a küldetésünknek.”

János látta, hogy Isten Szelleme, mint egy galambjön alá és rászáll. (Csia L. ford.)

A misszióparancs, vagy nagy küldetés

Urunk a nagy küldetésre való felhívásában egyértelműen meghatározta, hogy a megtért hívők beme-
rítése része a küldetésünknek.

Mt 28:18-20 Jézus pedig hozzájuk lépett, és így szólt: Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és ime, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.

Ne feledjük, Krisztus parancsa nem az evangelizálásra szólít fel, hanem a tanítványozásra. Az evangelizálás eszköz a tanítványozáshoz, és a sikeres tanítványozás eredménye evangelizálás.

Az ApCsel 2:37-42-ben találjuk, hogy az első evangé-
lizációs összejövetelen pünkösdkor a 3.000 megtért hívő beme-
rítkezett és részévé vált az akkor születő helyi,
jeruzsálemi gyülekezetnek. Abban pedig mindannyian
aktív tanítványi életet éltek.

ApCsel 2:37-42 Amikor ezt hallották, mintha szíven találtak volna őket, és ezt kérdezték Pétertől és a többi apostoltól: Mit tegyünk, testvéreim, férfiak? Péter így válaszolt: Térjete meg, és keresztelkedjete meg mindnyájan Jézus Krisztus nevében bűneitek bocsá-
natára, és megkapjátok a Szentlélek ajándékát. Mert tiétek ez az ígéret és gyermekeiteké, sőt mindazoké is, akik távol vannak, akiket csak elhív magának az Úr, a mi Istenünk. Még más szavakkal is lelkükre beszélt, és így kérte őket: Szabaduljatok meg végre ettől az elfajult nemzedéktől! Akik pedig hallgattak a szavára, megkeresztelkedtek, és azon a napon mintegy három-
ezer lélek csatlakozott hozzájuk. Ők pedig kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.

Egyértelmű tehát, hogy akik megtértek és hitükről vallást tettek, azokat merítették be az apostolok. Ezek a beme-
rített hívők ezzel a gyülekezet aktív tagjaivá is váltak.

A helyi gyülekezethez való tartozás

A Zsidókhöz írt levélben találjuk az alábbi és közismert felhívást.

Zsid 10:24 Ügyeljünk arra, hogy egymást kölcsönösen szeretetre és jó cselekedetre buzdítsuk. Saját gyüle-
kezetünket ne hagyjuk el, ahogyan egyesek szokták, hanem bátorítsuk egymást; annyival is inkább, mivel látjátok, hogy közeledik az a nap.

A gyülekezetnek fordított szó a G1997 επισυναγωγή (episzünagógé) jelentése összegyűjtés, összegyülekezés, odagyülekezés; gyülekezet (Etimológia: a G1996-ból).

Érthetjük tehát alatta a helyi gyülekezetben az összejövetelek látogatásában való hűséget, de azt az újszövetségi lelki, szellemi közösséget, a helyi gyüle-
kezetet is ahová a Szentszellem a megtért, újjászületett embert beplántálta.

További tanulmányozásra javasolt igehelyek

- ◆ ApCsel 8:12 – a megtért hívők beme-
rítése Samáriában
- ◆ ApCsel 8:36-38 – A hitre jutott etióp kincstárnok beme-
rítése, akinek nyilván valóan Fülöp az evan-
gélium hirdetésekor a beme-
rítéséről is szól.
- ◆ ApCsel 9:18 – Saul, azaz Pál megtérését követően beme-
rítkezett.
- ◆ ApCsel 10:47-48 – Kornéliusz a római százados és a házá-
nál lévők beme-
rítkeztek, miután Péter által hallották az evangéliumot és hitre jutottak.
- ◆ ApCsel 16:30-34 – A Pál prédikálása nyomán Fi-
lippiben megtért Lídia és a szintén hitre jutott családtagjai (döntés képes felnőttek) beme-
rítkeztek.
- ◆ Gal 3:27 Akik Krisztusba keresztelkedtetek meg, Krisztust öltöttétek magatokra.
- ◆ Csia L.: Gal 3:27 Ahányan csak a Felkentbe beme-
rítkeztetek, a Felkentet öltöttétek fel.
- ◆ Kol 2:12 A kereshetségben (beme-
rítésben) vele együtt eltemettek benneteket, és vele együtt fel is támadtatok az Isten erejébe vetett hit által, aki feltámasztotta őt a halottak közül.

Az apostoli tanítás a beme- rítésre vonatkozóan a Didaché-ban

Didaché²⁹ (Kr.u. 100 – 110) - Az Úr tanítása a tizenkét apostol által a nemzeteknek

A XVI. fejezetből álló tanítás VII. fejezetében olvas-

29. <http://www.magyar-kozossege.com/Bibliakor/didakhe.pdf> - 2017.09.03.

„Mind a keresztelendő, mind a keresztelő böjtöljön a keresztelő előtt.”

hatunk a bemerítésről. A tanításban a két újszövetségi „szentség” szerepel, a bemerítés és az úrvacsora, amit az Úr rendelt el az Ő népének.

Mj.: A Didakhének (tanítás) nevezett ógyházi iratról ugyan említést tett néhány ógyházi szerző, az irat tényleges szövege azonban csak a 19. század vége felé vált ismertté, amikor Byrennios nikomédiai metropolita felfedezte egy görög kéziratban, és nyilvánosságra is hozta.

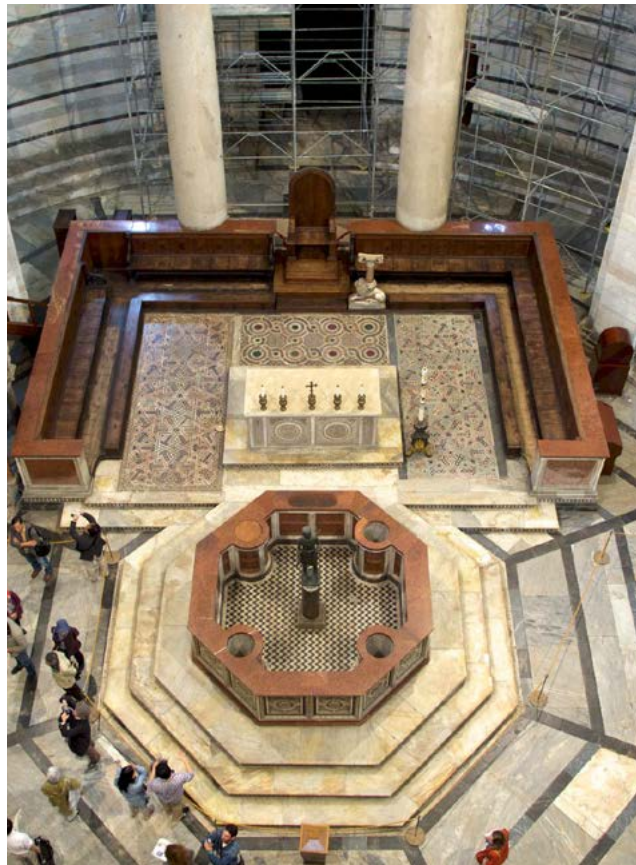
Az I.-VI. fejezet a megtérők bemerítés előtti felkészítéséhez is segítséget nyújtott, amit már az ősegyházban is nagyon komolyan vettek. Gyakori volt, hogy 9 hónap -1 év (előfordult, hogy 3 év) felkészülési idő előzte meg a bemerítést, amikor is tanítás által megalapozták az új hívők hitét, ugyanakkor nyilvánvalóvá válhattak életükben a megtérés gyümölcsei (Mt 3:8³⁰).

VII. fejezet

1. A bemerítésre vonatkozóan pedig, így merítsenek be: miután mindezeket előtte elmondátok, élővízbe merítsenek be az Atya és Fiú és Szentlélek nevére (névébe), (vö.: Mt 28,18-19). 2. Ha nem áll rendelkezésre élő víz, meríts be más vízben; ha lehet hidegben, ha nem, melegben. 3. Ha egyik sem áll rendelkezésre, háromszor önts vizet a fejre, az Atya és Fiú és Szentlélek nevére. 4. A bemerítkezendő és a bemerítő böjtöljön a bemerítés előtt, ha lehetséges, a többiek is; a bemerítkezendőnek hagyd meg, hogy előzőleg egy, vagy két napig böjtöljön (vö.: Mt 28,19).

Magyarázat:

A két útról szóló bevezetővel kezdődik tehát a keresztelési (bemerítési) szertartás. A Didakhé előírja, hogy lehetőség szerint élő vízben kereszteljének. Ha nincs élővíz, akkor hideg vízben, ha az sincs, használjanak meleg vizet. A háromszori leöntést csak az előbbieket hiányában gyakorolják (vö. Did 7,1-2). A keresztelés (=bemerítés) az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevébe vagy nevére (εις³¹ το ονομα) történik. Mind a keresztelendő, mind a keresztelő böjtöljön a keresztelő előtt. A böjti napok meghatározásában már megfigyelhető a zsidó szokásoktól való eltérési szándék: a zsidó keddi és csütörtöki böjt helyett a szerdait és a péntekit ajánlja (Did 8,1), mely így Jézus szenvedésére és halálára utal.

A baptisztérium belső tere

Baptisztériumok

A IV. sz.-tól több baptisztériumot is építettek, de pl. Itáliai Firenze, Pisa, Parma városokban a VIII. sz-ban is építettek ilyeneket. A gyerekkereszttség csak a VI. sz-tól kezdett elterjedni, annak ellenére, hogy már a IV. sz-ban megjelent az erre vonatkozó tan (pl. Augustinus eredendő bűntől a kereszttség által való megtisztulás tana, melyet átvett később Kálvin és Luther is, aki korábban Ágoston-rendi szerzetes volt). A többnyire nyolcszög (a keresztény számszimbolikában a nyolcas az újjászületés száma) vagy kör (örökkévalóság szimbóluma) alaprajzú baptisztérium centrális elrendezésű volt. Közepén helyezkedett el az épület alaprajzával azonos alakú, süllyesztett keresztelőmedence (piscina), amelyben a keresztelendőket alámerítették.³²

30. Mt 3:8 Teremjete hát megtéréshez illő gyümölcset,

31. G1519 εις (eisz) 1) -ba/be, -ra/re

32. <https://hu.wikipedia.org/wiki/Keresztel%C5%91k%C3%A1polna> – 2016.09.09.

„A bemerítés előtt tehát felkészítették és megvizsgálták az arra önként jelentkezőket.”

A Pisa-i baptisztérium, melyet 1152-ben kezdtek építeni

A baptisztérium külön álló épület volt a templomtól, jelezve, hogy a templomba, gyülekezet közösségébe vezető út a bemerítésen keresztül történhet, azt nem lehet kihagyni.

Megállapíthatjuk tehát, hogy csak a megtért, újjászületett hívőket részesítették a bemerítésben. Őket is csak alapos felkészítést követően, és miután a megtérés gyümölcsei igazolták élő hitüket, valamint a Szent-szellem által Krisztussal való közösségüket.

A bemerítés előtt tehát felkészítették és megvizsgálták az arra önként jelentkezőket. A bemerítést arra avatott elöljárók végezték, miként azt tették Bemerítő János (papi családból származott) és Jézus tanítványai – vélhetően a szűkebb tanítványi kör.

Csia ford:

Jn 3:22 Ezek után Jézus és tanítványai júdeai földre mentek. Ott időzött velük és bemerített.

Jn 4:1-2 Amint most már az Úr észrevette, hogy a farizeusok meghallották, hogy Jézus több tanítványt szerez és merít be, mint János – noha Jézus maga nem merített be, csak a tanítványai

Tehervállalásra kész (szolgálatok, anyagiak, a tized és a felajánlások)

A királyi papság és sáfárság elve

Jelenti az önkéntes áldozatvállalást, mely az Isten kegyelmének megtapasztalásából és az iránta való hálából fakad.

A papi szolgálat elválaszthatatlan része a szív, Isten

iránti őszinte szeretetéből fakadó áldozat, ugyanakkor az ige, az evangélium hirdetése és annak megélése által a példaadás is. Péter apostol írása segíti megértésünket.

1Pt 2:9 Ti azonban választott nemzetiség, királyi papság, szent nemzet vagytok, Isten tulajdonba vett népe, hogy hirdessétek nagy tetteit annak, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket;

1Pt 4:10 Ki milyen lelki ajándékot kapott, úgy szolgálatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai.

Az újszövetségi újjászületett hívő ember a Szentszellem által kegyelmiajándékot, kegyelmiajándékokat kapott, mellyel lehetősége van építeni a gyülekezetet és annak tagjait. Ugyan akkor hiteles életével és szavaival munkálja a Krisztust még nem ismerők evangéliummal való elérését (bel- és külmisszió).

Lássuk a célt és az értelmét annak, amit teszünk! - Példázat a kőfaragókról.

A katedrálisokat évtizedeken keresztül, néhol egy-két évszázadon keresztül építették. Generációk vették át egymástól a szaktudást és az építkezés staféta botját. Három kőfaragó dolgozott egy katedrális építésén. Egy arra járó utazó megkérdezte az elsőt:

- Mit csinálsz?

- Dolgozok, hogy meg tudja élni. – válaszolta

Majd a másodikat is megkérdezte, aki ezt válaszolta:

- Követ faragok.

Majd a harmadikhoz fordulva kérdezte:

- És te, mit csinálsz?

- Katedrális építék – válaszolta ragyogó szemmel.

Tanulság: Nem mindegy látod-e a jó célt, aminek eléréséhez fontos az a rész, amit te teszel, vagy csupán végzed, mert úgy gondold nem tehetsz másként. A vezető feladata, hogy a célt újra és újra megmutassák a rájuk bízottaknak.

Elhívattunk, hogy jól sáfárkodjunk azzal, amit Istentől kapunk, ahogy erre vonatkozóan Urunk alábbi példázatában buzdít minket.

Mt 25:14-24 Mert úgy van ez, mint amikor egy idegenbe készülõ ember hívatta szolgálait, és rájuk bízta vagyonát. Az egyiknek adott öt talentumot, a másinak kettõt, a harmadiknak pedig egyet, kinek-kinek képessége szerint, és elment idegenbe. Az, aki az öt talentumot kapta, azonnal elindult, vállalkozásba fogott vele, és másik ötöt keresett hozzá. Ugyanígy a két talentumos is másik kettõt keresett hozzá. Aki

„Az első gyülekezet tagjainak istenfélő, megszentelt, odaszánt élete és hozzáállása által felszabadult Isten ereje, amikor az evangélium megosztották másokkal.”

pedig az egyet kapta, elment, gödröt ásott a földbe, és elrejtette ura pénzét. Hosszú idő múlva azután megjött ezeknek a szolgáknak az ura, és számadást tartott velük. Eljött az, aki az öt talentumot kapta, hozott másik öt talentumot, és így szólt: Uram, öt talentumot bízál rám: nézd, másik öt talentumot kerestem. Ura így szólt hozzá: Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, jöjj, és osztozz urad örömeiben! Eljött az is, aki a két talentumot kapta, és ezt mondta: Uram, két talentumot bízál rám: nézd, másik két talentumot kerestem. Ura így szólt hozzá: Jól van, jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál, sokat bízok rád ezután, jöjj, és osztozz urad örömeiben! És amikor eljött az, aki az egy talentumot kapta, ezt mondta: Uram, tudtam, hogy könnyörtelen ember vagy, aki ott is aratsz, ahol nem vetettél, és onnan is gyűjtesz, ahová nem szórtál. .

Hazugság és rossz istenkép, ami a hülenség kiindulópontja volt az elmarasztal sáfár szívében. Az Atya azonban nem olyan, mint amilyennek ő vádló szavaiban megfogalmazta! Csak a szerint vár hű sáfárságot, amit kinek-kinek adott.

Mt 25:25 Félelmemben elmentem tehát, és elástam a talentumodat a földbe: nézd, itt van, ami a tied.

A tanítvány nem retteg az Atyától, hanem mivel az Isten kegyelmét, irgalmát elveszett állapotában, mint egyedüli megoldást elfogadta, megtapasztalta az Atya jóságát és szeretetét. Így szereti Őt, viszontszeretettel! Nem így a gonosz sáfár.

Mt 25:26-30 Ura így válaszolt neki: Te gonosz és rest szolga, tudtad, hogy ott is aratok, ahol nem vetettem, és onnan is gyűjtök, ahova nem szórtam? Ezért el kellett volna vinned a pénzemet a pénzváltókhöz, és amikor megjöttem, kamatostul kaptam volna vissza azt, ami az enyém. Vegyétek el tőle a talentumot, és adjátok annak, akinek tíz talentuma van! Mert mindenkinek, akinek van, adatik, és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincs, még az is elvételik, amije van. A haszontalan szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségre: ott lesz majd sírás és fogcsikorgatás.

Aktív, kitartó gyülekezeti élet

A témában a legautentikusabb forrásunk az első gyülekezet életpéldája. Érdemes átgondolni és saját helyi gyülekezethez való hozzáállásunk megmérésére és szívünk jó hozzáállásra buzdítására használni.

ApCsel 2:41-43 Akik pedig hittek a beszédének, megkeresztelkedtek (bemerítkeztek), és azon a napon mintegy háromezer lélek csatlakozott hozzájuk. Ezek pedig kitartóan részt vettek az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban. Félelem támadt minden lélekben, és az apostolok által sok csoda és jel történt.

Lukács fontosnak tartotta az események megtörténte után évtizedekkel lejegyezni, hogy a megtért és Krisztus tanítványává lett keresztyének „kitartóan” kapcsolódtak be a gyülekezeti életbe. Aktívan vettek részt a vasárnapi istentiszteleteken, az úrvacsorai összejöveteleken, de a kiscsoportos összejövetelek és az imaalkalmak látogatása sem egy opció volt számukra, hanem buzgón kapcsolódtak be azokba.

A „kitartóan” G4342 προσκαρτερέω (proszkartereó) jelenti, hogy kitartóan, állhatatosan, folyamatosan tesz vmit; folyamatosan tartózkodik vhol, ragaszkodik vkihez, hűséges hozzá, készenlétben áll, rendelkezésére áll vkinek (Etimológia: G4314 + G2594).

Mikor teszünk valamit kitartóan? Akkor, amikor látjuk annak a célját, értelmét! Egy sportoló is azért mozgatja meg minden erejét az edzések sokaságán, hogy a versenyen kiváló eredményt érjen el. A hívő ember akkor lesz kitartó a gyülekezeti életben, ha valóban érti, látja kit követ, kikkel követi együtt, hová tart és hová akar eljutni, mi a küldetése (mennyei perspektíva).

Az első gyülekezet tagjainak istenfélő, megszentelt, odaszánt élete és hozzáállása által felszabadult Isten ereje, amikor az evangélium megosztották másokkal. Ennek hatása volt a körülöttük élők Istenhez való hozzáállására is megváltozott. Példájuk bátorítson bennünket és adjuk hálát az Úr közöttünk megtapasztalható munkájáért.

Ne feledjük, amit látnak, tanulnak tőlünk a gyermekeink, valószínűleg olyan lesz a jövő gyülekezete. Vagy jót tanulnak és jó örökséggel haladnak előre, vagy a „cél tévesztett” életünket látják, így csak az Istentől való felismerés lehet segítségükre, hogy másként, mennyei-célra tartóan éljenek a rossz példa ellenére! Ekkor viszont tékozló szüleiktől eltávolodnak. A helyett, hogy motiválók, segítők lennének számukra, tehertétellé válnak lelkükön. Nyilván, motiválók, őket előresegítők akarunk lenni, de ez nem a véletlen műve!

Legyünk hát buzgók és „kitartóan” kapcsolódjunk a gyülekezet, azaz Krisztus teste vérkeringésébe, hogy

„Hitünket a pénzbe és nem Urunkba vetjük, ezért nem adjuk oda oltárára a tőle kapott életerővel megszerzett javak tizedét.”

az Ő élete legyen látható halandó testünkben (Róm 6:12-13; 2Kor 4:11).

Róm 6:13 Tagjaitokat se adjátok oda a bűn szolgálatára, hogy a gonoszság fegyvereivé legyenek. Hanem adjátok oda magatokat az Istennek, mint akik a halálból életre keltetek. Tagjaitokat is adjátok át az igazság fegyvereiként az Istennek.

2Kor 4:11 Mert életünk folyamán szüntelen a halál révén állunk Jézusért, hogy a Jézus élete is láthatóvá legyen halandó testünkben.

Ábrahám tizedet adott Melkisédeknek

Újra és újra felmerül a kérdés, hogy gyülekezeti tagként mi a biblikus viszonyulás az adakozáshoz és a tizedfizetéshez. A Szentírás már az Ószövetségi kinyilatkoztatásban elhelyezi az Újszövetségben is érvényes, az ott visszatekintve magyarázott tized fizetésre vonatkozó tanítást.

1Móz 14:18-20 Melkisédek, Sáleem királya kenyeret és bort vitt ki eléje. Ő a Felséges Isten papja volt, megáldotta őt, és ezt mondta: Áldott vagy Abrám a Felséges Isten előtt, aki a mennyet és a földet alkotta! És áldott a Felséges Isten, mert kezdedbe adta ellenségeidet! Abrám pedig tizedet adott neki mindenből.

Zsid 7:1-3 Mert ez a "Melkisédek, Sáleem királya, a magasságos Isten papja, aki a királyok leveréséből visszatérő Ábrahám elé ment, és megáldotta". Ábrahám pedig tizedet is adott neki mindenből. Melkisédek neve először ezt jelenti: igazság királya, aztán Sáleem királya, vagyis békesség királya. Sem apja, sem anyja, sem nemzetsége, sem napjainak kezdete, sem életének vége nincs, de miután hasonlóvá lett az Isten Fiához, pap marad mindörökké.

Ábrahám adakozása tehát példája a királyi papsághoz (1Pt 2:9) tartozók tizedadásának is.

Zsid 7:9-10 És hogy úgy mondjam, Ábrahám személyében a tizedet szedő Lévi is tizedet adott, mert már jelen volt ősében, amikor Melkisédekkel találkozott.

Jézus tanítása a tizedről

A Názáreti Jézus tanított a tizeddel kapcsolatosan, amit félre is érthetünk ha óvatlanok vagyunk.

Mt 23:23 „Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert tizedet adtok a mentából, a kaporból és a köményből, de elhagytátok mindazt, ami a törvényben ezeknél fontosabb: az igazságos ítéletet, az irgal-

masságot és a hűséget; pedig ezeket kellene cselekedni, és azokat sem elhagyni.

Jézus tehát nem a tized, vagy egyéb adományok (Mk 7:11-13; Mal 3:8) elhagyásáról, hanem annak helyes lelkiülből való odaadásáról tanított. A vallásos szokásokból fakadó hideg engedelmesség, helyett a megváltásért érzett őszinte hála és öröm jellemzi az Isten szerint adakozó tanítványokat.

Szívbéli, megszentelt és hitből fakadó adakozás

Az adakozással kapcsolatos bűn gyökere ugyan az, mint minden más vétéké. Méghozzá az Istenbe vetett bizalom, hit hiánya. Ilyenkor jobban bízunk a magunknál hagyott tized összegben, mint Istenben, aki megmentő és megtartó Atyánkká lett Krisztusban. Hitünket a pénzbe és nem Urunkba vetjük, ezért nem adjuk oda oltárára a tőle kapott életerővel megszerzett javak tizedét. Nem újkeletű véték ez, Malakiás próféta sorai legyenek tanulságul nekünk, mai keresztyéneknek is.

Mal 3:8-12 – Becsaphatja-e Istent az ember? Ti mégis be akartok csapni engem! Ezt kérdezitek: Mivel akarunk becsapni? – A tizeddel és a felajánlásokkal! Átok sújt benneteket, az egész népet, mert be akartok csapni engem! Hozzátok be a raktárba az egész tizedet, hadd legyen eleség a házamban, és így tegyetek próbára engem! – mondja a Seregek URa. Meglátjátok, hogy megnyitom az ég csatornáit, és bőséges áldást árasztok rátok. Elriasztom tőletek a saskákat, nem pusztítják el földetek termését, nem teszik tönkre szőlőtöket a határban – mondja a Seregek URa. Boldognak mond benneteket minden nép, mert gyönyörű

„Isten népe elveszítette az Isten szabadítása felett érzett örömet és szívbeli hálát. Ennek lett a következménye a számítgató lelkület.”

lesz országotok – mondja a Seregek URa.

Isten népe elveszítette az Isten szabadítása felett érzett örömet és szívbeli hálát. Ennek lett a következménye a számítgató lelkület. Látszatra adakoztak, hogy meg ne szólják őket, de nem az egész tizedet vitték az Úr oltárához és egyéb felajánlásuk sem őszinte és Isten iránti hálából fakadt. Ennek színlelt kegyességnek, az Istentől való eltávolodásnak a következménye lett életük áldatlan állapota. Adakozni abból tudunk, amivel Isten megáldott bennünket, amit munkánkkal megkereshettünk. Adakozásunkban így benne van életerőnk, azazsaját magunk.

2Kor 8:12 Mert ha megvan a készség, az aszerint kedves, amije kinek-kinek van, nem aszerint, amije nincs.

Az adakozás nem verseny és abból adunk, amivel az Úr munkánkon, vagy egyéb forrásokon keresztül megáldott.

Az özvegyasszonyra többen hivatkoznak, viszont ő rendkívüli adakozó volt:

Mk 12:43/b-44 "Bizony, mondom néktek, hogy ez a szegény özvegyasszony mindenkinél többet dobott a perselybe. Mert mindannyian fölöslegükből dobtak, ő azonban szegénységéből mindazt beledobta, amije csak volt, az egész vagyonát."

Az Úrban való bizalomból és az iránta való hálából fakadó adakozás már önmagában áldás a hívő ember számára, de ez a lelkület alkalmassá teszi arra is, hogy többet bízson rá Isten, hogy azzal is sáfárkodjon emberek javára és Isten dicsőségére.

Mt 13:12 Mert akinek van, annak adatik, és bővelkedik, akinek pedig nincs, attól az is elvétetik, amije van.

A nincstelen testvér valóban semmit nem tud adni, arra szorul rá, hogy az irgalmas szívű tanítványok őt segítsék (Jak 2:14-17).³³ Viszont, ha valakinek van és így lenne mit adnia, de arra hivatkozok, hogy neki nincs ezért adakozni sem tud, az hazudik és képmutatása miatt élete áldatlan állapotba kerül.

2Kor 9:7-8 Mindenki úgy adjon, ahogyan előre eldöntötte szívében, ne kedvetlenül vagy kényszerűségből, mert "a jókedvű adakozót szereti az Isten". Az Istennek pedig van hatalma arra, hogy minden kegyelmét

kiárassza rátok, hogy mindenütt mindenkor minden szükségessel rendelkezetek, és bőségben éljetez minden jó cselekedetre.

A jó lélekkel, hálás szívvel és örömmel adakozókat szereti az Isten és ezek viszont szeretik Őt. Isten áldását tapasztalják meg az ilyen lelkülettel élő és áldozatra kész hívők.

Az apostoli tanítás, Didaché IV. fejezetéből³⁴

4. Ne kételkedj, meglesz vagy nem! 5. Ne legyen kezed kinyújtva akkor, amikor kapsz, összeszorulva viszont, amikor rajtad a sor, hogy adj. 6. Ha valamit kezed munkájával szereztél, azt add oda bűneid váltságául. 7. Ne vonakodj adakozni, ne is zúgolódj, amikor adakozol, hiszen tudod, ki az, aki a bér jó viszonzója! 8. A rászorult el ne utasítsd, mindenedet oszd meg testvéreddel, és semmit se mondj sajátodnak; ha a halhatatlanban közösködtök, mennyivel inkább közösködnötök kell a romlandókban!

Pál apostol tanítása a teherhordozásról

Pál tanításában is találkozunk a Didachében olvasott két irányú hozzáállással, melyben látszólag komoly ellentmondás feszül.

Gal 6:2 Egymás terhét hordozzátok: és így töltsétek be a Krisztus törvényét.

Gal 6:5 Mert mindenki a maga terhét hordozza.

Krisztus törvénye a testvéri szeretet törvénye az ún. új parancsolat, ahogy János evangéliumában olvashatjuk:

Jn 13:34 Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!

Kétfajta teherről tanít az apostol:

- Gal 6:2 Az „egymás terhét” -ben a teher G922 βάρος (barosz) szó jelentése: súlyos, nyomasztó teher (Etimológia: G926-ból)
- A G926 βαρῦς (barüsz) pedig jelenti: nehéz, súlyos, erős, félelmetes, erőszakos, tekintélyes.

Itt tehát olyan félelmetes, nagy teherről van szó, amit egyedül a személy nem lenne képes elhordozni. A testvéri szeretet megnyilvánulása, amikor bizalmasan megosztjuk ezeket a helyzeteket egymással és elfo-

33. Jak 2:15-16 Ha egy férfi- vagy nőtestvérünknek nincs ruhája, és nincs meg a mindennapi kenyere, valaki pedig ezt mondja nekik közületek: Menjetez el békességgel, melegezzétek meg, és lakjatok jól, de nem adjátok meg nekik, amire a testnek szüksége van, mit használ az?

34. Vanyó László: Apostoli atyák, Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK 729), 1979 – 50. o.

„A megtért, újszületett emberre a krisztusi jóság és szeretet jellemző. Isten Szentszelleme ezt munkálja szívében.”

gadjuk a segítséget. Itt fel sem merül, hogy ki akarjuk használni a másik jóságát, szeretetét. A segítség ilyen-
tén kéréséhez és elfogadásához alázatra van szükség az Úr előtt, míg a segítség nyújtáshoz Krisztus szeretete adja meg az erőt és a jó motivációt.

Gal 6:5 „maga terhét” – ben a teher G5413 φορτίον (phortion) jelenti: teher; áru, rakomány (Etimológia: a G5414-ből)

A G5414 φόρτος (phortosz) jelenti: teher, hajórakomány (Etimológia: a G5342-ből).

Itt a teher a hajórakományhoz hasonló, amit az illető maga is képes elhordozni. Ezekkel ne terheljük meg másokat csak azért, hogy nekünk könnyebb legyen. Hiszen így mást önző módon azzal terhelnénk, amit nekünk kell hordozni. Az ilyen személyt nevezi a köznyelv pofátlannak, vagy szenvtelennek. A teherbíró kapacitásunk nem azonos és ebben az évek során jó esetben fejlődünk is, majd az öregedéssel azonban ez sajnálatos, de csökken, a fizikai területen mindenképpen.

C.S. Lewis írta egyik könyvében, hogy az igaz barát nem terheli meg barátságát azzal, hogy segítséget kér barátjától.

A barát többet jelent, mint a bajban segítő, akit esetleg kihasználhat a másik fél.

Fontos feltenni magunknak a kérdést, hogy felhasználjuk-e a kapcsolatainkat arra, hogy a saját, családjunk, gyermekeink terhével másokat terhelünk meg, a magunk könnyebbségét önző és a Krisztus szeretetétől idegen módon keresve?

- ◆ Miért és kikkel barátkozunk?
- ◆ Amikor keressük valakivel a kapcsolatot, mi motivál ebben?
- ◆ Amikor másnak van szüksége segítségre, hogy reagálunk?
- ◆ Amikor nem kapjuk meg valakitől azt a segítséget, amit elvárunk, hogy reagálunk?
- ◆ Azt keressük, mit tehetünk másokért, vagy azt, hogy mit nyerhetünk, kaphatunk, vehetünk el tőlük?

A megtért, újszületett emberre a krisztusi jóság és szeretet jellemző. Isten Szentszelleme ezt munkálja szívében.

Elfogadja a gyülekezeti fegyelmet

Az Istentől rendelt tekintély tisztelete és elfogadása és a gyülekezet egységének, ugyanakkor szentségének munkálása, őrzése.

Intés, mentés

A testvéri intéssel kapcsolatos legismertebb tanítást a Názáreti Jézus adta és a Máté evangéliumában találjuk. Sokan sokféleképpen értelmezik ezeket a sorokat. Néhol túl keményen alkalmazzák, míg mások a kegyelem nagyságára hivatkozva kerülnek alkalmazását. Esetenként egyes elemei megjelennek a gyülekezeti életben, míg mások elhanyagoltak. az bizonyos, hogy a gyülekezeti fegyelem hiánya már rövid távon is a helyi közösség romlásához vezet. Nézzük meg hát Urunk drága szavait:

Mt 18:15-18 *Ha pedig vétkezik ellened a testvéred, menj el hozzá, fedd meg négy szemközt: ha hallgat rád, megnyerted a testvéredet. Ha pedig nem hallgat rád, végy magad mellé még egy vagy két embert, hogy két vagy három tanú szava erősítsen meg minden vallo-
mást. Ha nem hallgat rájuk, mondd meg a gyüleke-
zetnek! Ha pedig a gyülekezetre sem hallgat, tekintsd olyannak, mint a pogányt vagy a vámszedőt! Bizony, mondom néktek: amit megkötök a földön, kötve lesz a mennyben is, amit pedig feloldotok a földön, oldva lesz a mennyben is.*

A következő fontos elemeket, lépéseket tartalmazza Jézus tanítása

„vétkezik”

A „vétkezik” G264 ἀμαρτάνω (hamartanó) jelenti: elvét, eltéveszt, elhibáz; eltéveszti a célpontot (és így nem részesül díjazásban), nem részesül vmiben, elvészít, elfeledkezik vmiről, elmulaszt, hibázik; vétkezik, bűnt követ el.

Az adott személyt célt tévesztés állapotába kerül, így a Krisztus követés Menny felé tartó útjáról letér. Élete, magaviselete nem tükrözi a Krisztus példáját, tanítását.

„menj el hozzá”

Sokat mond Jézus ezzel a három szóval: „menj el hozzá”, azaz ne hívasd be „hivatalos stílusban” a gyülekezeti irodába, ne levelet írd, ne telefonon keresd meg, hanem menj el hozzá, találkozz vele személyesen. Jézus jó pásztorról mondott példázatában is erre a lelkületre mutat rá, ami Őt és az Őt követőket jellemzi.

Mt 18:12 *Mit gondoltok? Ha egy embernek száz juha van, és eltéved közülük egy, nem hagyja-e ott a kilenc-*

„Amikor felvállaljuk, hogy egy bűnben élő testvérhez elmegyünk, számolnunk kell az elutasítás kellemetlen, megalázó tapasztalatával is. De a Krisztustól tanult gyermeki alázat és mentő szeretet átsegít ezen az akadályon.”

venkilencet a hegyekben, és nem megy-e el megkeresni az eltévedtet?

A mélyebb megértéshez fontos látnunk az ezt megelőző és követő részeket. Úgy mint a kisgyermek példája, az elveszett bárányról, majd a megbocsátásról és a gonosz szolgáról elmondott példázatot. Az ezekben élénk tárt szívbeli hozzáállás jellemzi azokat, akik az Úr szerint járnak el az intés-mentés szolgálatában.

Mt 18:3-4 és ezt mondta: "Bizony, mondom néktek, ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába. Aki tehát megalázza magát, mint ez a kisgyermek, az a nagyobb a mennyek országában.

A kisgyermeket odahívta magához Jézus, ő pedig kérdés és kifogás keresés nélkül odament hozzá. Amikor felvállaljuk, hogy egy bűnben élő testvérhez elmegyünk, számolnunk kell az elutasítás kellemetlen, megalázó tapasztalatával is. De a Krisztustól tanult gyermeki alázat és mentő szeretet átsegít ezen az akadályon.

A Mt 18:7-9³⁵ -ben a bűn ellen való radikális küzdelemről szóló és a hegyi beszédben korábban már elhangzott tanítást ismétli meg Jézus (kéz, láb levágása, szem kiszúrása, inkább, mint a bűn megtűrése). Nyilván nem a fizikai öncsonkítás az, amire Jézus bárkit is buzdítani akar, hanem fel kívánja hívni a figyelmet a bűn pusztító erejére, az azzal szembeni radikális és kíméletlen ellenállásra, a bűnnel való eltökélt leszámolásra önmagunkban a Szentszellem ereje által.

Az Úr Jézus Krisztus szívbeli hozzáállását az elveszett állapotát felismerő személyhez hűen tükrözi alábbi mondata:

Mt 18:11 „Mert az Emberfia azért jött, hogy megmentse, ami elveszett.

Az intés tehát minden esetben a kárhozattól való

35. **Mt 18:7** Jaj a világnak a botránkozások miatt! Mert szükséges, hogy botránkozások történjenek, de jaj annak az embernek, aki megbotránkozottat."

Mt 18:8 "Ha a kezed vagy lábad botránkozottat meg téged, vágd le, és dobd el magadtól: jobb neked ha csonkán vagy sántán mégy be az életre, mint ha két kézzel vagy két lábbal vetteted az örök tűzre.

Mt 18:9 Ha pedig a szemed botránkozottat meg téged, vágd ki, és dobd el magadtól: jobb neked, ha félszemmel mégy be az életre, mint ha két szemmel vetteted a gyehenna tűzére."

megmentést hivatott munkálni. Éppen ezért buzdítja a megbocsátás lelkületére tanítványait is Urunk.

Mt 18:21-22 Akkor Péter odament hozzá, és ezt kérdezte tőle: "Uram, hányszor vétkezhet ellenem az én atyámfia úgy, hogy én megbocsássak neki? Még hétszer is?" Jézus így válaszolt: "Nem azt mondom neked, hogy hétszer, hanem még hetvenszer hétszer is.

Jézus példát adott a megbocsátásra, amikor vétkekért az életével fizetett. Így és ezáltal van lehetőségünk nap, mint nap megtisztulni a bűnös gondolatok, szavak, tettek szennyétől. Ez a megbocsátó lelkületet jellemezzen hát bennünket egyénenként és gyülekezeti szinten is minden megtérő bűnös felé. Így esélyt adunk a még bűnben élőknek is arra, hogy megtérjen és újat kezdjen. Ez eredményezi a megbocsátás és remény lelkületét egy közösségben, mely nagy bátorítást jelent a bűnösöknek, akik a megmenekülés, szabadulás útját keresik.

A Mt 18:21-35 -ben találjuk Jézus példázata a nagylelkű, megbocsátó úrról (Isten) és a gonosz szolgáról, aki bár nagy kegyelmet kapott urától, a neki tartozó társa felé mégis kegyetlen szívvel viszonyult és e miatt érte utol az ítélet. Ezzel magára vonta ura haragját, hiszen ő maga élvezte a kapott óriási mértékű kegyelmet, ennek ellenére ebből továbbadni társának egy keveset sem volt hajlandó.

Mt 18:34-35 Ekkor haragra lobbant ura, és átadta őt a hóhéroknek, amíg meg nem fizeti neki az egész tartozást. Így tesz majd az én menyeyei Atyám is veletek, ha szívetekből meg nem bocsátotok, mindenki az ő atyjafának."

Mielőtt bármit is tennénk, imádkozzunk testvérünkért és kérjük az Úr vezetését. Ne keressük addig, amíg az Úr ehhez a jó lelkületet ki nem munkálta bennünk, és az időzítés is vegyük el Tőle.

A személyes beszélgetésre ne az ítélettel menjünk, hanem azzal a nyitottsággal, hogy megismerjük testvérünk valódi helyzetét és tettei gyökerét, hátterét és az okait is. Járjunk el az ige tanítása szerint:

2Tim 4:2 hirdesd az ígét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással.

Legyen előttünk az Úr Jézus példája, aki nem a ta-

„A személyes beszélgetést ne előzze meg az érintett háta mögötti, másokkal való diskurzus, még a gyülekezet vezetőségi összejövetelein sem.”

nítványok fejét, hanem a lábait mosta meg (Jn 13:1-17³⁶).

Tartsuk be a Jézus által elrendelt folyamatot. Előbb négyszemközt, majd szükség esetén két vagy három tanút jelenlétében történjen a rossztól a jó felé való buzdítás. Első szinten még ne vonjunk bele másokat, ne osszuk meg semmit testvérünk állapotáról illetéktelennel. A személyes beszélgetést ne előzze meg az érintett háta mögötti, másokkal való diskurzus, még a gyülekezet vezetőségi összejövetelein sem. A gyülekezet vezetősége kizárólag akkor foglalozzon ezekkel a helyzetekkel, ha a négyszemközti, ill. a két-három tanú előtti személyes beszélgetés, intés, jóra buzdítás nem vezetett eredményre.

„mond meg a gyülekezetnek”

A „mond meg a gyülekezetnek” nem gyülekezeti szavazást jelenti, hanem a gyülekezet tájékoztatását. Ezt megelőzi a vezetőség konkrét, a tények (a tanuk szava) alapján hozott biblikus döntése. A helyzet gyülekezet elé tárása történjen tárgyilagosan és korrektül, gondolva arra, hogy reménység szerint a bűnt most még elhagyni nem akaró személy egyszer megtér és visszakapcsolódik

36. Jn 13:14 Ha tehát megmostam a ti lábatokat, én, az Úr és a Mester, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát.

Jn 13:15 Mert példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.

a gyülekezet közösségébe. Ne vágjuk el ennek a lehetőségét bölcstelen, szeretetlen kommunikációval. Ezen túl fontos felajánlani a segítséget is a fegyelmezésre szorult személy számára mellyel élhet, ha magát meggondolva mégis a helyreállítás útjára kíván lépni.

Intés=mentés! Az intés elsődleges célja a személy megtérésének a munkálása, ezzel együtt természetesen a gyülekezet tisztaságának az óvása is.

„A szeretet, és a szentség rendje ez. Vonzást, evangéliumi hívást, jó illatú, tiszta örömet, békességet, és védelmet nyújt, és lelki otthont teremt ez a rend a Krisztusban élő hívők számára. Ugyanakkor távol tartja azokat, akik csupán nevelés, hagyománytiszteltet, vagy üres vallásos meggyőződés alapján tartják fontosnak a keresztyén hitet. A gyülekezet szolgálattevőinek szent és szép küldetése és feladata, hogy mutassanak jó példát a szeretet és szentség jó rendjének megtartásában, és felülről való bölcsességgel, legyenek őrei és munkálói e jó rendnek.”³⁷

Viszont mást nem tehetünk, mint amit a Biblia mond. Amit Isten bűnnek ítél, azt mi nem másíthatjuk meg. Amennyiben ezt megtennénk, a bűnt fogadnánk be közösségünkbe az ige és a Szentszellem helyett, ami mint rossz kovász rontaná meg a gyülekezet közösségét (1Kor 5:6³⁸).

Oldás-kötés (Mt 18:18; Mt 16:19; Jn 20:23)

Oldás-kötés: Ami a Mennyben oldva van, az legyen a földön is, ami kötve az legyen közöttünk is! Nem térhetünk el Krisztus és apostolai testvéri szeretetre, a szentségre, vagy a megbocsátásra vonatkozó tanításától.

Itt tehát nem önkényes hatalom gyakorlásról van szó, hanem az Úr rendelésének hűséges és szabályszerű megtartásáról.

Pál tanítása

Pál apostol Timóteushoz írott tanácsát jó, ha mi is megszívleljük, melyet az ördög csapdájába eset és az igazsággal szembeszegülő testvérek felé való szolgálathoz adott a fiatal vezetőknek.

37. Kovács Géza: Szolgálati szabályzat lelkimunkások számára, igehirdetés jegyzete

38. 1Kor 5:6 Nem jól dicsekedtek ti. Hát nem tudjátok, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megkeleszti?

„A gyülekezet vezetőinek Isten előtti felelősségéből fakad a hatalmuk, melyet a gyülekezet építésére és védelmére kaptak.”

2Tim 2:24-26 De az Úr szolgálja ne viszálykodjék, hanem legyen barátságos mindenkihez, tanításra alkalmas és türelmes, aki szelídséggel neveli az ellenszeggülöket, hátha az Isten megadja nekik egyszer, hogy megtérve megismerjék az igazságot, és felocsúdjanak az ördög csapdájából, aki foglyul ejtette őket, hogy akaratát teljesítsék.

Pál az 1Kor 5:1-13-ban fogalmazza meg tanítását a gyülekezeti fegyelem kérdésében. Itt olvasunk egy meghökkentő kijelentést, a bűnből megtérni nem akaró testvérrel kapcsolatosan:

1Kor 5:5 átadjuk az ilyet a Sátánnak, teste pusztulására, hogy lelke üdvözüljön az Úrnak ama napján.

Ennek a versnek a megértéséhez lássuk az egész szakasz fő üzeneteit:

- ◆ Pál figyelmezteti a gyülekezetet, hogy nem lehetnek elnézőek a felé, akit bár testvérnek neveznek, mégis bűnben él. Felfuvalkodva ne becsüljék le a bűn kovásának közösség egészét megrontani képes erejét (1Kor 5:6), ne tűrjék azt meg közösségükben, különben az egész gyülekezet romlását fogja okozni a szentség lelkülete helyett.
- ◆ Szélsőségesek se legyenek, mindentől és mindenkitől elhatárolódva. Nem a világból kell kimenni, hiszen a világban való szolgálatra (világosság és só szerep) hivatott el Isten népe. Tartózkodjanak attól, hogy a világiak felett ítélkezzenek, őket az Úr fogja majd megítélni. Ellenben a gyülekezet tisztaságának az óvása a gyülekezet egészének, de kiemelten vezetőinek a feladata.
- ◆ „Az ilyennel még együtt se egyetek” (1Kor 5:11³⁹) kijelentés arra enged következtetni, hogy a gyülekezet előtti fegyelmezésnek volt egy a teljes kiközösítést megelőző fokozata, amikor a vétekben élő ott lehetett az istentiszteleten, de az úrvacsorából nem részesedhetett (az úrvacsora a közösségi étkezés – Agapé vacsora - egy kiemelt része volt abban az időben, melyet hetente jellemzően vasárnap este gyakoroltak⁴⁰). Így az adott személynek az ige hallgatása, a testvéri kapcsolatokban

megnyilvánuló intés-mentés szolgálata által, lehetősége nyílt a megtérésre és helyreállásra..

- ◆ Az „átadjuk az ilyet a Sátánnak” – kijelentés, a megtérni nem akaró, a bűnt szerető, azt a szeretetteljes és több szintű intés ellenére elhagyni nem akaró, a bűnben megátalkodott személy gyülekezet közösségéből való kiközösítésére vonatkozik.
- ◆ Pál így folytatja: „teste pusztulására, hogy lelke üdvözüljön”, azaz még ez a drasztikusnak tűnő lépés is, nem csak a gyülekezet tisztaságának helyreállítása miatt történik, hanem a bűnös megmenekülését is hivatott munkálni. Ezzel nyilvánvalóvá téve számára, hogy amennyiben meg nem tér, nem üdvözül (oldás), de ha bűnbánatra jut, bár a vétek következményét el nem kerülheti (teste pusztulása), az üdvösséget Krisztus által a megtérés útján megnyerheti (kötés).
- ◆ A tévtanítókkal, a romboló szándékkal gyülekezetbe érkező személyekkel szemben Pál határozottan és keményen lépett fel akkor is, ha azok báránybőrbe bújt farkasként testvérnek neveztek magukat. Azonban vigyáznunk kell mielőtt ilyet valakire kimondunk. Az ige, az evangélium mérlegére kell tennünk tanítását, személyét kerülve a személyeskedést. A Galata levélben egy ilyen helyzetre nézve írja a következőket az apostol:
Gal 1:6-8 Csodálkozom, hogy attól, aki Krisztus kegyelme által elhívott titeket, ilyen hamar más evangéliumhoz pártoltok; pedig nincsen más. De egyesek megzavartak titeket, és el akarják fordítani a Krisztus evangéliumát. Viszont ha még mi magunk, vagy egy mennyből való angyal hirdetne is nektek evangéliumot azonkívül, amit mi hirdetünk, átkozott⁴¹ legyen!

Az Úrtól rendelt vezetőkhöz való helyes viszonyulás

A gyülekezet vezetőinek Isten előtti felelősségéből fakad a hatalmuk, melyet a gyülekezet építésére és védelmére kaptak. Az Úr előtt kell majd elszámolniuk, hogyan éltek ezzel. Ebbe az igazságba enged betekintést a következő igénk:

39. 1Kor 5:11 Most tehát azt írom nektek, hogy ne éljetekek közösségben azzal, akit bár testvérnek neveznek, de parázna vagy nyereszkedő, bálványimádó vagy rágalmozó, részeges vagy harácsoló. Az ilyennel még együtt se egyetek.

40. <http://divinity.szabadosadam.hu/?p=18432> – 2017.05.02.

41. anathema, azaz megsemmisítő átok – az ÚSz-ben ebben az összefüggésben egyedül itt fordul elő! **G331** τὸ ἀνάθεμα, -ατος (to anathema, -atosz) 1) átok, 2) átkozott (dolog vagy személy), 3) LXX Istennek szentelt (dolog vagy személy), 4) LXX megölésre, feláldozásra szánt dolog

„A szeretetben és szentségben élő keresztyén közösségben egyre inkább kellemetlenül érzi magát az, aki bűnt rejteget, ill. tűr meg életében.”

Zsid 13:17-18 Bízattok vezetőitekben, és hallgassatok rájuk, mert ők vigyáznak lelketekre úgy, mint akik erről számot is adnak. Hadd tegyék ezt örömmel, és ne sóhajtozva, mert ez nem válnék javatokra. Imádkozatok értünk! Mert meg vagyunk győződve arról, hogy lelkiismeretünk tiszta, hiszen mindenben helyesen akarunk eljárni.

A bízattok felszólítás az engedelmességre vonatkozik – Károli és Csia így is fordítja. „Engedelmeskedjete (G3982) előljáraitoknak...”

Vezető, előljárók a tanítványi, Krisztust követő életben példát adó⁴² személy, személyek a gyülekezet közösségében (1Pt 5:1-4⁴³). A görög példa kifejezés öntőformát is jelent. Ennek üzenetét Pál szavai segítenek megérteni (1Kor 11:1, 4:16; Fil 3:17-21⁴⁴).

1Kor 11:1 Legyetek a követőim, mint én is követője vagyok a Krisztusnak.

Aki a gyülekezetben a vezetőjét, vezetőit tiszteli, az elhívójukat a Krisztust tiszteli bennük. A vezetők számára Krisztus, a gyülekezet URa adott megbízást arra nézve, hogy a gyülekezet rájuk bízott tagjait a Krisztust követő életben segítsék, szükség esetén jóra bátorítsák, és ha kell szeretettel intsék (Tit 1:7-9⁴⁵). Mint láttuk erről Isten előtt tartoznak számadással.

A szeretetben és szentségben élő keresztyén közösségben egyre inkább kellemetlenül érzi magát az, aki bűnt rejteget, ill. tűr meg életében. A zoltárok könyvében ezt olvassuk ezzel kapcsolatosan:

Zsolt 1:5 Ezért nem állhatnak meg a bűnösök az ítélet

42. példakép: G5179 τυπος (tüposz) 1), ütés, 2) minta, öntőforma, 3) nyom, lenyomat, véset, 4) hely, 5) alak, forma, 6) dombormű, szobor, kép, 7) minta, modell; példa(kép), 8) jellegzetesség; lényeg

43. 1Pt 5:2 legeltessétek az Isten közöttetek levő nyáját; ne kényszerből, hanem önként, ne nyereszkeskedésből, hanem készségesen;

1Pt 5:3 ne is úgy, mint akik uralkodnak a rájuk bízottakon, hanem mint akik példaképei a nyájnak.

44. Fil 3:17 Legyetek követőim, testvéreim, és azokra figyeljete, akik úgy élnek, ahogyan mi példát adtunk nektek.

45. Tit 1:7 A püspök ugyanis, mint Isten sáfára legyen feddhetetlen, nem önkényeskedő, nem indulatos, nem részeges, nem kötekedő és nem haszonleső,

Tit 1:8 hanem vendégszerető, a jóra hajlandó, józan, igazságos, kegyes, önmegtartóztató,

Tit 1:9 aki ragaszkodik a tanítással megegyező igaz beszédhez, hogy az egészséges tanítással tudjon bátorítani, és meg tudja győzni az ellenszegülőket.

idején és a vétkesek az igazak közösségében.

Gyakori jelenség, hogy a lelkében szennyezett, háborgó szívű gyülekezeti tag a lelkipásztort, a vezetőket, majd a gyülekezet közösségét kezdi kritizálva támadni. Teszi azt ahelyett, hogy a megtérés az Istennel való megbékülés útjára lépne, kérve és elfogadva az Úrtól rendelt vezető(k) segítségét. Ezért is védi a presbitereket az ige, ugyanakkor nagyobb felelősségükre is rámutat.

1Tim 5:19-20 Presbiter ellen vádat ne fogadj el, csak „két vagy három tanú szavára”. Akik vétkeznek, azokat mindenki előtt fedd meg, hogy a többiekben is félelem támadjon.

A krisztusi szeretet és szentség légköre önmagában szelektáló erővel hat, mely miatt többen azok közül, akik az Úr Jézus Krisztusról elfordulnak, elhagyják a gyülekezet közösségét is, mert annak krisztusi (szentség és szeretet) légköre immár taszítja megromlott lelküket.

Az apostoli tanítás, Didaché IV. fejezetéből⁴⁶

1. Éjjel és nappal emlékezz meg arról, gyermekem, aki neked Isten ígését hirdeti, úgy tiszteld őt, mint magát az Urat! Ahonnan ugyanis az uralom szól, ott van az Úr. 2. Naponta keresd a szentek színlátását, hogy felüldülj beszédjükon. 3. Szakadást ne okozz, békítsd ki a szembenállókat! Ítéld igazságosan (vö.: 5Móz 1,1647; Péld 31,9; Jn 7,24), ne légy személyválogató, fedd meg az elbukottat!

A gyülekezet két ajtaja

A gyülekezet létteliségének feltétele, hogy kit vesz fel és ki maradhat a tagjai között! A gyülekezetnek két ajtaja kell legyen, melyet jól kell használnia. Az egyik a bejárat, azon keresztül érkehetnek a megtérők, míg a másik a kijárat, ahol kikerülnek azok, akik Krisztustól elfordulva visszatérnek a világba.⁴⁸

46. Vanyó László: Apostoli atyák, Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK 729), 1979 – 50. o.

47. 5Móz 1:16 Bírítóknak pedig ezt parancsoltam abban az időben: Hallgassátok meg testvéreiteket, és igazságosan ítéletek mindenkinek az ügyében, akár testvérével, akár jövevényvel van dolga.

48. Kovács Géza: Folyamatos ébredésben lévő gyülekezet, igehirdetés jegyzet

Végül buzdítsa szívünket a jóra Isten drága ígéje:

Júd 1:20-25 Ti azonban, szeretteim, épüljétek szentséges hitetekben, imádkozzatok a Szentlélek által, tartásotok meg magatokat Isten szeretetében, várva a mi Urunk Jézus Krisztusnak irgalmát az örök életre. Könyörüljétek azokon, akik kételkednek, mentsétek meg őket kiragadva a tűzből. Másokon is könyörüljétek, de félelemmel, utálva még a ruhát is, amelyet testük beszennyezett. Annak pedig, aki megőrizhet titeket a botlástól, és dicsősége elé állíthat feddhetetlenségben, ujjongó örömmel: az egyedül üdvözítő Istennek a mi Urunk Jézus Krisztus által: dicsőség, fenség, erő és hatalom öröktől fogva, most és mindörökké. Ámen.

Irodalomjegyzék

- ◆ Biblia: Magyar Biblia Tanács fordítása; Kálvin János kiadó, Budapest, 2008
- ◆ <http://www.magyar-kozosseg.com/Bibliakor/didakhe.pdf> - 2017.09.03.
- ◆ Vanyó László: Apostoli atyák, Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK 729), 1979
- ◆ Erdős Károly: A Didaché kora, Debrecen, 1916
- ◆ <http://lexikon.katolikus.hu>
- ◆ dr. Perendy László: Patrológia jegyzet - http://www.sapientia.hu/old/jegyzet/wpater_2.html - 2017.09.03.
- ◆ Dr. Mészáros Kálmán: Patrológia jegyzet, BTA, 2015
- ◆ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Keresztel%C5%91k%C3%A1polna> - 2016.09.09.
- ◆ Jos Colijn: Egyetemes Egyháztörténet, Iránytű Kiadó, 2001
- ◆ Bible Discovery: Biblia fordítások, Görög és Héber szótár
- ◆ Dr. Almási Mihály: „És továbbment az ő útján örömmel” (APCSEL 8:39), KIT Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 2001
- ◆ Dr. Almási Mihály: Ő a feje az egyháznak, Sunshine Publishing House, Budapest, 2000
- ◆ John Stott: A hegyibeszéd, Harmat-KIA, Budapest, 2010
- ◆ C. S. Lewis: A szeretet négy arca, Harmat, Budapest, 2007
- ◆ Kovács Géza: Szolgálati szabályzat lelkimunkások számára, igehirdetés jegyzete
- ◆ Kovács Géza: Folyamatos ébredésben lévő gyülekezet, igehirdetés jegyzete
- ◆ Dr. Almási Tibor: Mt evangéliuma, Gyúró Technika Kft., Budapest, 1989
- ◆ Dr. Almási Tibor: Pál apostol korinthusiakhoz írt eső levele, Budapest, 2014
- ◆ D. Martyn Lloyd-Jones: Bevezetés a boldogmondásokhoz (Borzási István fordítása, Forrás: D. Martyn Lloyd-Jones: Studies in the Sermon on the Mount, The Inter-Varsity Fellowship, 1959.)
- ◆ <http://divinity.szabadosadam.hu/?p=18432> - 2017.05.02.
- ◆ <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-kereszttyen-bibliai-lexikon-C97B2/?list=eyJxdWVyeSI6ICJrZXJlc3poeVx1MDBlOW4gYmlibGlhaSBsZXhpa29uIno> - 2023.08.09.

Függelék

Kapcsolódó igehirdetések:

- ◆ Tóth Sándor - A gyülekezethez tartozás négy alapelve (1. rész) - <https://www.youtube.com/watch?v=QQRGwTgyfRg&t=1933s>
- ◆ Tóth Sándor - A gyülekezethez tartozás négy alapelve (2. rész) - <https://www.youtube.com/watch?v=th1nvDkY4tc&t=1s>
- ◆ Tóth Sándor - A gyülekezethez tartozás négy alapelve (3. rész) - <https://www.youtube.com/watch?v=jhdDxxqcP5M>
- ◆ Tóth Sándor - A gyülekezethez tartozás négy alapelve (4. rész) - <https://www.youtube.com/watch?v=JGHgUmomq8I&t=863s>
- ◆ Tóth Sándor - A gyülekezethez tartozás négy alapelve (5. rész) - https://www.youtube.com/watch?v=Qj_pQwuHJEo&feature=youtu.be
- ◆ Kovács Géza - Szolgálati szabályzat lelki munkások számára - <https://www.youtube.com/watch?v=ajggkYEqfe4>

BAPTISTA
TEOLÓGIA
AKADÉMIA
Baptista
Teológiai
Akadémia

Papp János egyházelnök igehirdetés közben

Papp János

NEM A MEGHÁTRÁLÁS EMBEREI VAGYUNK!

Kedves ünneplő gyülekezet, kedves testvéreim az Úr Jézus Krisztusban! Kedves győztesek, akik diplomaátvétellel készültek és mindenki, aki együtt ünnepel veletek! Engedjétek meg, hogy a 2. Timóteusi levél 4. fejezetéből néhány bibliaverssel köszöntselek benneteket, illetve ez alapján hirdessem az Isten üzenetét.

Kérve kérlek az Isten és Krisztus Jézus színe előtt, aki ítélni fog élőket és holtakat, az ő eljövételére és országára kérlek. Hirdesd az igét! Állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedj, ints, biztos teljes türelemmel és tanítással. Mert lesz idő, amikor az egészséges tanítást nem viselik el, hanem saját kívánságaik szerint gyűjtenek maguknak tanítókat, mert viszket a fülük. Az igazságtól elfordítják a fülüket, de a mondákhöz odafordulnak. Te azonban, légy józan mindenben, a bajokat szenvedd el, végezd az evangélista munkáját, töltsd be szolgálatodat. 2Tim 4,1-5

Plennie L. Wingo amerikai üzletember volt bő száz évvel ezelőtt. Amikor a vállalkozása tönkrement, elha-

tározta, hogy „hátramenetbe kapcsol”, azaz hátramenetben megy végig a világon. Ezt még nem csinálta addig senki, úgy vélte, híres lesz és ezzel keres majd sok pénzt. Még Magyarországra is eljutott, az egyik akkori újság készítette vele egy riportot 1931-ben. De aztán Törökországnál megállították és meggyőzték, hogy ne menjen tovább, úgyhogy visszament az Egyesült Államokba. Ezzel együtt legyalogolt hátramenetben 12.875 kilométert. Miért mondom ezt?

Azért, mert mintha hátramenetbe kapcsolt vol-

Plennie L. Wingo

„Mit is jelent a mi környezetünkben, a mostani kontextusban, hogy hátramenetbe kapcsolt a teológia, az egyház az elmúlt évszázadokban?”

na az egyház és a teológia az elmúlt évszázadokban. Hátrálásban van. Legalábbis sokszor így látjuk, így látják. Megjelent a felvilágosodás, a humanizmus, a szocializmus, a liberalizmus, a szexuális forradalom, a genderizmus és sok-sok minden más, az egyház és a teológia – mint egy udvarias, jól nevelt ember – szépen lépett hátra, teret adott, hogy mindenki csinálja azt, amit szeretne.

Mit is jelent a mi környezetünkben, a mostani kontextusban, hogy hátramenetbe kapcsolt a teológia, az egyház az elmúlt évszázadokban?

Sokszor olyan társadalmi, erkölcsi és gondolkodásbeli kérdésekkel, állításokkal és magyarázatokkal állnak elő emberek, amelyeknek nincs bibliai, teológiai alapja. Az a kiindulópontja, hogy mihez van kedvünk, mit szeretnénk, vagy mit nem szeretnénk. A Bibliában Pál így fogalmazza, „viszket a fülük” és keresnek valamit olyat, ami jobban hangzik, ami izgalmasabb. A társadalmi nyomás a másik nagy vezényszó. Igazodjunk ahhoz, amit elvárnak tőlünk, így a különböző nem biblikus gondolatoknak, áramlatoknak megjelenik valamiféle nyoma a mindennapokban, de akár az egyház életében is. A hátramenetbe kapcsolt egyház és a teológia is utat enged ezeknek: ha ez a társadalmi igény, ha ezt akarják az emberek, ez az elvárás, ha ez a szokásjog, ez az általános gyakorlat, akkor igazodjunk ehhez.

Másik gyakorlat, hogy a teológiai, egyházi, lelki vezetők bezárkóznak a maguk biztonságos „palotáikba” – legyenek azok könyvekkel, szószékekkel, szép templomi padokkal megrakva –, oda, ahol az élet forgatagától és váratlanságaitól biztonságban lehetnek. *Mintha hátramenetbe kapcsolt volna az egyház, a teológia.*

De mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, aho-

gyan a Zsidókhoz írt levélben a levél szerzője erre biztat a 10. fejezet utolsó versében. Mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hanem a hitéi, akik azt akarjuk követni, amit a mi Urunk nekünk adott, amit az elődeink ránk hagytak, amit a Szentírásban látunk. Az apostol erre biztatja Timóteust. Bőven lenne oka arra, hogy az apostol is hátramenetbe kapcsoljon, kicsit lejjebb adja, mert a körülmények nem ideálisak. Az ellenség sok, mondjuk úgy, a szolgálatának életveszélyes a következménye. De ő nem hajlandó hátramenetbe kapcsolni, hanem arra biztatja Timóteust és arra biztat bennünket is, hogy ma is és minden korban bátran, erőteljesen, hitelesen, kezdeményező módon hirdessük az evangéliumot, amely az Isten ereje és az Isten válasza erre ennek a világnak az élet minden kérdésére. Hiszünk abban, hogy Jézus Krisztus által van az üdvösség, és általa tudjuk megélni a mindennapi életet is úgy, hogy az teljessé lehessen. Hiszünk abban, hogy ő a legmodernebb, legérdekesebb, legkülönlegesebb személyiség, akiben nem csupán a múlt tudott gyönyörködni, hanem a jelen és a jövő is felfedezheti a maga kincseit.

Egy kicsit furcsán fog hangzani, de nem tudós teológusokra van szükség, hanem olyan teológusokra, akik tudományos megalapozottsággal élnek meg a mindennapokban hitelesen az életüket. Nem olyanokra, akik visszavonulnak a világtól és a magunk biztos környezetében tudják csak megélni a hiteles életüket, hanem beleöntik ebbe a világba azt az igazságot, azokat az értékeket, azokat a kincseket, magát az evangéliumot, Jézus jelenlétét, amire mindenkinek szüksége van. Jézust nem kell félteni a korok újabb és újabb kihívásaitól és izmusaitól. Nem kell hátrálnunk, vagy bocsánatot kérnünk azért, mert meggyőződésesen gondolkodunk. Nem kell a szentírási meggyőződéses gondolkodásunkból visszalépni és a mindennapok elvárásához és az emberi szokásjogokhoz igazodni, hanem azt, amit kaptunk az Istentől, odatárni a világ elé, és az formálni fogja mindazt, ami körbevesz bennünket.

Ne értse félre senki! Ez nem azt jelenti, hogy nem tisztelettel és szeretettel figyelünk a körülöttünk élő emberekre, szükségükre, kérdéseikre és helyzetükre. De az igazodási pontunk világos. Az igazodási pontunk nem az emberek elvárásában, nem a saját bűnös gondolkodásunk különböző szempontjaiban, nem az emberek szokásaiban van, hanem az Isten igéjében és

„Arra hívlak benneteket, hogy éljük meg, éljük bele Krisztust ebbe a világba.”

legfőképpen a Lélek által élénk tárt és bennünk megjelenő Krisztusban.

Kedves jelenlévők, arra hívlak benneteket, hogy éljük meg, éljük bele Krisztust ebbe a világba. Hogyan lehetséges ez? Úgy, hogyha Ő bennünk él. Ha bennünk él az elpusztíthatatlan, az életet, újat hozó, megerősítő, tanácsoló, vezető Krisztus; ha ott van az életünk ösvényén, mint cél és mint társ, akkor tudjuk megélni a vele való közösséget és beleélni a világba az Ő jelenlétét.

De mit kezdünk a társadalmi hatásokkal? Mit kezdünk azokkal a társadalmi hatásokkal, amelyek körbevesznek bennünket?

Egyházi vezetőként, szolgálattévőként újból és újból látom, hogy az egyházak és az egyházi vezetők milyen présben vannak manapság.

A Baptista Ház átadásán beszélgettem Elijah Brown baptista főtitkár testvérrel és elmesélte, hogy a következő néhány napban a világszövetség Norvégiában megrendezésre kerülő alkalmán a világ minden részéről részt vesznek baptisták, és Amerikából is jön egy baptista atyafi azért, hogy a rendezvényen protestáljon. Miért? Azért, mert az elmúlt időszakban ő férfiként elvett egy másik férfit, a világszövetség vezetői pedig úgy döntöttek, hogy ez nem összeegyeztethető a bibliai meggyőződéssel, és megköszönték a munkavégzését, elbocsátották abból a bizottságból, amelynek ő is illusztris tagja volt. Ő persze nagyon sérelmezte ezt, még a chicago-i újságok címlapjára is megpróbált ennek kapcsán bekerülni.

Láthatjuk, hogy a változó világunkban olyan présben vagyunk, amelyben minden áron át akarnak formálni bennünket. Formálni akarják a gondolkodásunkat és időnként ezt rafináltan meg is tudják tenni.

Milyen jó, hogy a Szentírás alapján és a közösségünk régi, ősi hagyományai alapján is – a lelkiismereti és a vallásszabadság elvéhez ragaszkodva – képviselhetünk valami nagyon egyszerűt. Azt, hogy mi hiszünk abban, ami a Bibliában megíratott és ahogyan a Szentlélek által ezt megértette velünk az Isten. Mindenkinek szabad a meggyőződése, de mi az igazodási pontunkat lecövekeltük, leraktuk, bebetonoztuk, és nem kívánjuk elmozdítani.

Ebben a mozdíthatatlanságban azonban nem visszavonulunk, nem hátrálunk, hanem előre szeretnénk menni és bátran képviselni azt az igazságot, azokat az értékeket, azokat a kincseket, amit az Istentől kaptunk. Az utolsó olvasott igevers ebben az évben a baptista egyház mottója: *„Te azonban légy józan mindenben. A bajokat szenvedd el, végezd az evangélista munkáját, szolgálatodat, töltsd be szolgálatodat.”* Erre hívjuk az egész közösségünket. Vannak helyzetek, amelyek között nem tudunk eligazodni, így szükség van a józanságra, a tiszta, helyes gondolkodásra, amellyel meg tudjuk mérni mindazt, ami körülöttünk van; elhordozni azt, amit el kell hordoznunk, mert nem lehet mindent elkerülni; és mindeközben koncentrálni az evangéliumra, Jézus Krisztus szeretetére és továbbadni mindazokat a kincseket kezdeményező módon, amiket kaptunk az Istentől.

Ebben az évben még egy különleges alkalomra készülünk. November 19-én vasárnap délután 5 órakor a Papp László Sportarénában szeretnénk minél többekkel találkozni. Gyertek el erre a különleges ünnepre! Szeretettel hívunk a baptista500 záróünnepére, ahol az evangéliumot fogjuk hirdetni, ahol az Isten szeretetét szeretnénk továbbadni, ahol egy 500 fős kórossal dicsérjük az Istent és magasztaljuk mindazért, amit ő cselekedett, ahol közösségben lehetünk ezrekkel, tízezerrel és megtapasztalhatjuk az Isten jelenlévő közösségét és áldását.

Éljük meg az ígét hitelesen és kezdeményezően ott és abban, ahova Isten helyezett bennünket és találkozzunk november 19-én az Arénában. Isten áldjon benneteket!

A nyírmartonfalvai baptista imaház

Urbán Gedeon - Bacsó Benjámín

GONDOLATOK A BAPTISTA SZÓRVÁNYMISSZIÓ MEGKÖZELÍTÉSÉHEZ A BAPTISTA EGYHÁZ STRATÉGIAI TERVE ALAPJÁN

Bevezetés

A Magyarországi Baptista Egyház Szórványmissziós bizottsága kettő kritérium alapján határozza meg a szórvány fogalmát. Legalább 10 éve létezik és kevesebb, mint 25 tagja van.¹ Az idő dimenzió (legalább 10 éves) kifejezetten fontos, hiszen a gyülekezetplántástól, amely szintén kisebb létszámú közösségeket jelent az egyházi statisztikában, ez jelentősen megkülönbözteti. A 25 fő mint létszámbeli dimenziója ezen kérdésnek, szintén fontos határvonal. Azonban ezen szám mö-

gött nagyon eltérő tapasztalatok húzódnak meg. Vannak olyan gyülekezetek, amelyek azt élték meg, hogy 25 tagra fogytak, itt ez nehéz örökség lehet és nosztalgiával lehet visszagondolni a múltra. Ugyanakkor lehetnek olyan közösségek, amelyek 20-25 főig növekedtek az elmúlt 30 évben, ahol beállt egy „plató hatás”. Ilyenkor megint más tapasztalatok vannak ezen „szórvány állapot” mögött. David Bosch szerint a teológia az egyház saját életére és tapasztalatára reflektál. Schleiermachernek a kérdésről alkotott felfogását elfogadva állítja, hogy a teológiára minden esetben (meghatározó) hatást gyakorol az a kontextus, amelyben keletkezik. Bosch kijelenti, hogy ter-

1. Győri Gábor Szórványmissziói Bizottság beszámolója, MBE Közgyűlési beszámoló 2017.

„Ha a szórványmisszió kérdéseihez közelítünk, nagyon fontos, hogy ezt a kérdést a maga komplexitásában vizsgáljuk meg, elkerülve a leegyszerűsítéseket.”

mészeténél fogva minden teológia kontextuális, az adott történelmi kontextus az egyház missziójának, szolgálatának nem csupán külső feltétele. Amikor a missziót meg akarjuk érteni, akkor ezt a kontextust is lényegi alkotóelemnek kell tekintenünk.² Vagyis ha a szórványmisszió kérdéseihez közelítünk, nagyon fontos, hogy ezt a kérdést a maga komplexitásában vizsgáljuk meg, elkerülve a leegyszerűsítéseket. Erre teszünk most kísérletet ebben a tanulmányban.

Timothy Keller hívja fel a figyelmet arra, hogy „az ember tanításbeli meggyőződése és szolgálati gyakorlata között kell lennie egy jól átgondolt szemléletnek arról, hogy az evangéliumot hogyan alkalmazza az adott kulturális és történelmi helyzetre.”³

Ezzel a cikkel ehhez a gondolkodáshoz, „szolgálati filozófia” alakításhoz kívánunk hozzájárulni. Fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a Szentírás egyre jobb megértése a kiinduló pontunk, de ehhez kapcsolódnia kell rögtön annak, hogy megértjük korunk kérdéseit és kihívásait, majd pedig ebben a kontextusban alkalmazzuk a megértett biblikus igazságokat. Amit tehát

2. David J. Bosch, Paradigmaváltások a misszió teológiájában. Harmat Kiadó és Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet, Budapest, 2005. 386-389.

3. Timothy Keller: Gyülekezet a középpontban, Harmat-Kálvin- Luther kiadók, Bp., 2019.16.p

időről időre finomítani kell az a „teológiai szemlélet”.

„A teológiai szemlélet az evangélium hűséges újra-fogalmazása bőséges következtetésekkel az életre, szolgálatra, misszióra nézve az adott kultúrban, a történelem egy bizonyos pontján.”⁴

Ez adja a „szolgálati filozófiánk” hátterét ebben a nagyon speciális kérdésben.

Szórványmisszió és a baptista stratégia

„A helyes kontextualizálás akkor valósul meg, ha van egy közösség, amely hűséges az evangéliumhoz, és az élet valóságos helyzeteiben ugyanúgy feltétel nélkül azonosul az emberekkel, ahogyan arra Jézus földi szolgálatában példát adott. Amikor ezek a feltételek teljesülnek, Isten szuverén Lelke elvégzi a maga bámulatos és meglepetésszerű munkáját.”⁵

Azt gondoljuk, hogy Newbiggin megállapítása a szórványban élő gyülekezetek számára is fontos és bátorító. De mit értünk „szórvány” vagy „szórványmisszió” alatt?

A szórvány, szórványmisszió meghatározása

Mint minden misszióban, a szórványmisszióban is az evangélium hirdetése kell, hogy a középpontba kerüljön. Természetesen a misszió „jelzője”, a szórvány egy speciális helyzetre mutat, amely az evangélium hirdetésének közegét, feltételét meghatározza. Mit értünk tehát szórványmisszió alatt, melyek lesznek e missziói területet meghatározó keretek?

A szórványról való gondolkodásunkban két megközelítést szükséges végiggondolnunk. Először: a szórvány, klasszikus kifejezése a diaszpóra. Ez elsősorban a szétszórattatásban ragadja meg a most még kicsiny kezdetet. A második meghatározás is a kicsinységről szól, de gondolatában nem a kezdet van előtérben, hanem a vég. A szórvány, mint maradék nyér meghatározást.

Szórvány, mint diaszpóra

Mit értünk pontosan az alatt, hogy a szórvány diaszpóra? A diaszpóra szétszóródásról szól. Valami szétszóródik. Mint a virág, vagy akár a fa magjai. Szétszóródik,

4. uo. 20.o.

5. Newbiggin, Leslie: Evangélium a pluralista társadalomban, Ford. Boros Attila, Budapest, Harmat, 2006, 183.p

„Az élet, az egészség jele a diaszpórák megjelenése. Nem más ez, mit az élet térhódítása.”

hogy máshol is legyen, mert az élet növekedésre hivatott. Hogy új és új területeket vegyen birtokba, egyre több helyen legyen. A növekedésnek, szaporodásnak ezt az útját is két irányból közelíthetjük. Mind a kettő nagyon fontos a számunkra és fontos, hogy ezt a kettőt meg tudjuk különböztetni egymástól.

Az első, alapvetően pozitív megközelítése a diaszpórának, amikor e „szétszóródás” örömmel történik. Nem kényszer, hanem szabad vállalás eredménye. Ebben valami kiterjed, valami elindul. A „valami alatt” természetesen az evangéliumot értjük. Egy új helyen megjelenik az örömhír. Reménykedünk a fejlődésben. Reméljük, hogy az új helyre került mag kikel, növekszik és ugyanúgy nagygyá lesz, termést hoz, gyümölcsöt hoz, mint a kiindulást adó „anyanövény”. Az élet terjedésének természetes első lépése tehát a szórás, a szórványosodás. Az élet, az egészség jele a diaszpórák megjelenése. Nem más ez, mit az élet térhódítása. Ebben a gondolatban természetesen a szóránymisszió és a szétszórás közel áll a gyülekezet plántálás gondolatához, fogalmához. Valahol, ahol az evangélium nincs jelen – nincs gyülekezet – ott egészen kicsiben elindul, aztán reménység szerint gyökeret ereszt, megerősödik és később maga is alkalmassá válik arra, hogy azt a jót, amiből kinőtt, amiből táplálkozott, azt tovább adja mások számára is. Termővé fordulva, továbbadja az életet, amit ő maga is nyert. (A plántálástól megkülönböztetni elsősorban a használt kifejezéseink képei segítik. Azaz, a plántálásnál egy meglévő, fiatal növény átültetésének a képét használjuk, a szóránynál – diaszpóra – pedig a magvetés képét.) Lényegében a misszióparancs betöltéséről szólunk. „Menjete el, tegyetek tanítvánnyá minden népet.” Természetes, hogy ez kicsiben, szétszóródással kezdődik. Ezt a misszió munkás, az evangélium hirdetője örömmel veszi és örömmel él benne, végezve szolgálatát, lelkesedéssel megélve az Úrtól kapott elhívásának teljesedését.

Ugyanígy szétszórásról beszélünk akkor is, amikor ez a „szanaszét hányódás” nem örömmel, nem önként felvállalt módon, lelkesen következik be, hanem valamilyen szükséghelyzetből vagy szorongatásból indul ki. Gondoljunk az első gyülekezetek indulására. A tanítványok, az első keresztények, boldogan éltek Jeruzsálemben. De üldöztetés támad és ennek következtében szétszórattatnak. Itt meghatározóan nem önkéntes küldetés felvállalásról, betöltésről van szó.

Sokkal inkább arról, hogy van egy vészhelyzet, ami arra viszi Isten népét, kényszeríti a gyülekezetet, hogy a környék és a világ minden pontjára meneküljenek vagy legalább elvándoroljanak. Ha pedig új helyen vannak, annak ellenére, hogy ez az új számukra idegen, és nem jó sorsukban keresték és választották, vagy épp Istentől nyert elhívásban nyerték új életterületüket, mégis a bennük élő evangélium természete szerint hirdetik mind azt a jót, amit megismertek, amire eljutottak Krisztusban. Ennek eredményeképpen új megtérők lesznek, új gyülekezetek jönnek létre, mert ez a természete az evangélium megismerésének. Azaz a mag szétszóródását ebben az esetben nem az „elhívás” szele eredményezi, hanem a Lélek sorsot formáló, kényszerítő ereje. Az eredmény azonban ugyanaz: új helyre kerül a mag, ahol meggyökerezhet, kikelhet, sőt erős fává növekedve gazdagon teremhet.

Egyaránt diaszpóra, szórvány formálódik tehát, akkor is amikor a misszióparancs felvállalásával örömmel mennek és hirdetik az evangéliumot új területeken, ahol eddig az még nem volt jelen, vagy akkor is, ha nem örömmel fogalmazódik meg az indulás, hanem kényszer, üldözés vagy bármi egyéb ok miatt valaki – az evangélium birtokosa – olyan helyre sodortatik, ahol az evangélium eddig még nem volt jelen. És mindkét úton, az evangéliumi hívő jelenlétéből fakadóan új közösségek születnek.

Szóránymisszióban gondolkodunk, amikor tehát kicsi „magkezdetről” beszélünk. Ebben mindenképpen benne van az élet kiteljesedésének növekvő dinamizmusa, reménysége.

„Miért van maradék? Azért, mert szeret az Isten és még nincs vége.”

Szórvány, mint maradék

A szórvány más természetű paradigmája, amikor nem a „semmitől” a magból való kiindulást látjuk, hanem a korábban nagy és erős elfogyását. Ez az előbb bemutatott diaszpóra paradigmával szemben a vég paradigma. Valami elfogyott (még nem teljesen), meggyengült. Már csak egy kicsi szórvány van, amit a megkülönböztetés kedvéért nevezhetnénk maradéknak. Tehát nem azt látjuk, hogy valami a kicsiből elkezd növekedni, aminek örülünk, hanem arról szól, hogy valami, ami nagy volt az elkezdett fogyni és kevesebb lett belőle. E folyamat természetéből fakadóan nyilvánvalóan lehangoló. Ezért jó emlékeztetni magunkat arra az evidenciára, hogy korábban a nagy úgy lett nagy, hogy először megszületett. Bárhol, ha nagyot látunk, vagy a nagy maradékát, tudjuk, hogy először ott is mag volt, ami meggyökerezett és növekedett. Azonban – és az adott pillanatban ez van közvetlenül a szemünk előtt – most egy másik folyamattal találkozunk, ami ugyanúgy szórványt eredményez. A nagy, az erős erejét veszti, elfogy és már meggyengült, kisebb létszámmal és erővel van azon a helyen, ahova korábban került, ahol korábban felnövekedett és erős volt.

Szórvány tehát egyrészt a szétszórattaságból adódó pozitív perspektíva, azzal a reménnyel, hogy új élet bontakozik ki. Miközben ennek mozgatója lehet a kényszerítő szükség épp úgy, mint az örömmel vállalt küldetés. A kiemelt lényeg, hogy adott a növekedés reménysége. A másik megközelítés pedig a maradék elv, amikor a fogyó tendenciát látjuk. Ebben az esetben azonban mindenképpen meg kell fontolnunk azt a látószöveget, amit Jeremiás látat meg: „szeret az ÚR azért nincs még végünk.” Ha a szórványmisszió vég-paradigmájában a prófétai „maradék” elv dominál, akkor ebben az esetben is olyan kiindulási pontunk lesz, ami a reményteli diaszpóra paradigmával hasonló, pozitív reménységet tud adni.

Mit is mond Jeremiás próféta? Ő maga is, szolgálatát nem egyszerű körülmények között végezte. Találkozik a kényszerből való szétszórattatással, azzal, hogy a nagy, az erős megtörik, ereje fogytán van, vagy tulajdonképpen el is veszik teljesen. Indokolt lehetne a bánkódás, a keserűség, de a következő megállapításra jut a Jeremiás siralmai 3. fejezetében:

„ha újra meggondolom, szeret az Isten, azért nincs még végünk.”

Miért van maradék? Azért, mert szeret az Isten és még nincs vége. A mindenható Isten a népével szemben is megtehetette volna, hogy egy pillanat alatt eltörli a népet. Jön az ellenség, elpusztítja és volt nép, nincs nép. Ugyanígy a mindenható Istennek van arra hatalma - olykor még példát is láthatunk rá - hogy pillanatok alatt, nagy és erős gyülekezetek, közösségek Isten ítélete alá esnek, és lényegét tekintve megszűnnek létezni. Amikor azonban szórvánnyról beszélünk, bár maradékos állapotban - legyen bármilyen kicsi is az a maradék - mégiscsak, mert egyáltalán beszélni tudunk róla (mert van kézzelfogható, érzékelhető maradék) azt kell, hogy mondjuk, hogy szeret az Isten. Ez a maradék létének, eddigi megmaradásának az oka. És ha Isten szeret, akkor természetesen az a célja, mint ahogy Izrael maradékával is mindig az volt a célja az Istennek, hogy ebből a maradékból új életet támasszon. A szórványban is, Istennek mindig az a célja, hogy új életet támasszon. Az, hogy a megmaradt gyökerekből - a korábbiak ellenére - mégis, valami új kelhessen ki, újra éledhessen, újra növekedhessen, erősödhessen, újra betölthesse a maga küldetését.

Szórványmisszió a „növekedés” paradigmájában

Ha a szórvánnyról gondolkodunk tehát, konkrétan úgy határozzuk meg a szórvány helyzetét, hogy abban kis

„A négy pillér a következő: jelenlét, egészség, kapcsolat, hatás.”

létszámú gyülekezetekről, közösségekről gondolkodunk. Ez a kis létszám vagy még kis létszám, vagy már (újból) kis létszám. De ha a szórvány missziójára gondolunk, akkor bármelyik eset is álljon fent, abban gondolkodunk, hogy holnap, holnapután, bármikor a jövőben, a kibontakozás kegyelme adadhat meg Istentől a szórvány számára. A szétszóratottaknak, és a maradéknak egyaránt. Azaz, azért végezzük a szolgálatunkat, azért gondolkodunk és abban gondolkodunk, hogy ez a növekedés elindulhasson.

A szórvány statisztikai – létszám - meghatározói

A szórvány a létszám mellett más minősítővel is meghatározó, de a létszám konkrét szám adata sem ad önmagában egyértelmű meghatározást arra vonatkozóan, hogy egy konkrét gyülekezet vajon szórvány-e, illetve, ha igen milyen típusú és milyen kondíciókkal rendelkezik.

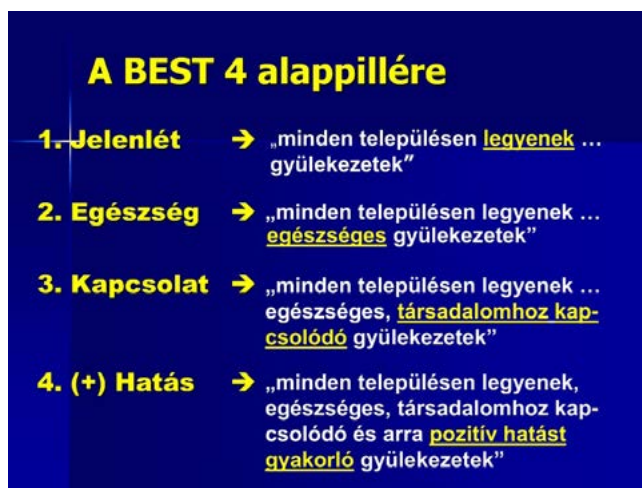
Ha a gyülekezet létszámára fókuszálunk, a konkrét számadat helyett, illetve mellett azt a kérdést kell feltennünk, hogy ideálisnak tekinthető-e az. Ez, különösen a szórvány szempontjából nem maximum meghatározásáról szól, hanem az egészséges, célszerű működés minimumáról, tekintettel a külső lehetőségekre. Az „ideális létszám” ebben az összefüggésben a működőképességről szól, aminek a tartalma értelemszerűen más jelent például egy 5 tag alatti és más egy 20 tag körüli gyülekezetnél. Ezen túl, a különböző meghatározók összekapcsolása is árnyalja a megítélést. Hiszen például a számasság egészen másként jelentkezik községben vagy falun. Egy 20 fős gyülekezet egy megyeszékhelyen más jelent, mint egy 300 lelkes faluban. Ha azt mondjuk - általános megfogalmazásban - szórványról akkor beszélünk, ha nem ideális létszámban vannak jelen az emberek az adott istentiszteleten, nem az ott lévők konkrét számára gondolunk. A konkrét létszám ideális voltának megítélése erősen függ a közegetől (pl. településtől) amiben gondolkodunk.

Szórványmisszió a BEST meghatározottságában

Miért fontos ma a szórvány? E kérdés megválaszolásában nagy segítségünkre van a BEST, a Baptista Egyház Stratégiai Terve, a már majdnem két évtizedes, a közösségi és missziói gondolkodásunkat formálni akaró

stratégiai meghatározás.

A terv 4 pillérből áll össze, amit összevethetünk az eddigiekkel. A négy pillér a következő: 1) jelenlét, 2) egészség, 3) kapcsolat, 4) hatás. Mindezek a BEST küldetésnyilatkozatában fogalmazódnak meg.

1. ábra: BEST 4 alappillére

Forrás: A Magyarországi Baptista Egyház által készített, BEST-et bemutató ppt

Irodalomjegyzék

- ◆ Harvey Cox: The Secular city, Macmillan, New York, 1966
- ◆ Paul M. Zulehnet: Igen a vallásra- nem az egyházra? In: Manfred Kock: Az egyház a 21.században, Kálvin Kiadó, Bp., 2004
- ◆ Jean-Francois Lyotard: A posztmodern állapot, Századvég Kiadó, Bp., 1993
- ◆ Simon Sinek: Kezdjük a miérttel? HVG, Bp., 2019
- ◆ Richard Niebuhr: Krisztus és a kultúra, Harmat, Bp., 2006
- ◆ Timothy Kellet: Gyülekezet a középpontban, Harmat- Kálvin- Luther kiadók, Bp., 2019
- ◆ Newbigin, Lesslie: Evangélium a pluralista társadalomban, Ford. Boros Attila, Budapest, Harmat, 2006
- ◆ BEST Baptista Egyház Stratégiai Terve, Magyarországi Baptista Egyház,

Az-1568-as Tordai Vallásbékét kihirdető országgyűlés

Dr. Mészáros Kálmán

„AZ RELIGIÓÉRT NE SZIDALMAZTASSÉK SENKI!”

A Tordai Vallásbéke (1568) és az anabaptisták

Az anabaptista tanok már az 1568-as Tordai Vallásbéke időszakában is jelen voltak a Magyar Királyság keleti tartományában, Erdélyben. Ennek legfőbb bizonyítéka az az anabaptista hitvédelmi irat, amit a németalföldi hittudósok írtak eredetileg flamand nyelven, majd először németül, később pedig magyar nyelvre is lefordítottak és terjesztettek nyomtatásban Erdélyben „Könyvetske Az igaz Kerestyéni Keresztségről” címmel. A következő tanulmány ennek kapcsán tárja föl a Tordai Vallásbéke előzményeit, benne az anabaptista reformáció jelenlétét és szerepét a magyar protestantizmus kezdeti történetében.

Torda jelentős szerepet töltött be a múltban is a

„Az religióért ne szidalmaztassék senki!” - A Tordai Vallásbéke (1568) és az anabaptisták - című előadás a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében, 2023. április 14-én megtartott Baptista500 Történelmi emlékkonferencia anyagaként jelent meg.

Kárpát-Medence történetében. Már a római korban is lakott település volt. A város előbb a gótok, majd a hunok kezére került.¹ A honfoglaló magyarok első erdélyi várukat a római romok fölé építették az itt föltárt sóbányáik védelmére. Később a hajdani Torda vármegye királyi székhelye lett és több mint száz országgyűlés tekintélyes színhelyévé vált.

Különösen a magyar protestantizmus reformációt követő meghonosodásában volt fontos szerepe. A város közepén álló - XII. században elkezdett és többször átépített torony nélküli - ősi templomban megtartott országgyűlések közül azok lettek a legnevezetesebbek, amelyek a vallásszabadság kérdésével foglalkoztak.

Az 1568. január 6-13 között Tordán összeülő országgyűlésnek is a vallás szabad gyakorlása volt a legfőbb témája. A hét napon át itt tanácskozó gyűlés határo-

1. Románia, Panoráma 1973, 388. oldal

„Dávid Ferenc 1510-ben született Kolozsváron egy szerény csizmadiamester fiaként.”

zatban mondta ki először, hogy:

«Minden helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint és a község, ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszeritse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de olyan prédikátort tarthasson, a ki nek tanítása ő nekie tetszik. Ezért pedig senki a superintendensek közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassák senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerint, és nem engedtetik ez senkinek, hogy senkit fogsággal avagy helyéből való priválással fenyőgessön az tanításért, mert az hit istennek ajándéka, ez hallásból leszön, mely hallás istennek igéje által vagyon».²

Ennek a törvénynek az ad nagy jelentőséget, hogy a történelemben először biztosított szabad vallásválasztást az egyén számára. A Német-római Birodalomban dúló vallásháborút 1555-ben lezáró, ún. augsburgi vallásbéke, az „Akié a föld, azé a vallás” elve alapján, csak részleges szabadságot volt hivatva biztosítani. A birodalmi békeszerződés kimondta ugyan az evangélikus vallásnak a katolikussal való egyenjogúságát, de nem engedte meg a helyi közösségeknek és egyéneknek a szabad vallásválasztást és annak félelemmentes gyakorlást. Akié a föld, azé a vallás elve alapján a birodalom tagállamainak vezetői dönthettek csak arról, hogy a két felekezeti (római katolikus – lutheri reformált) egyházi irányzat közül melyiket választja az uralkodó. Az uralmuk alá tartozó alattvalóknak nem volt döntési joguk, ők továbbra is engedelmességgel tartoztak feletteseiknek.

A reformációt követően Erdélyben 1557-ben bevett vallássá nyilvánították a lutheránus-evangélikus felekezetet. Miután a lutheri tanítások mellett egyre jobban tért hódítottak Kálvin János tanai, úgy az egyszerű lakosság, mind a fejedelmek körében, a tordai országgyűlés 1564-ben a kálvini-református hitágazatot ugyancsak bevett vallássá nyilvánította. A települések ettől kezdve maguk dönthettek arról, hogy a három vallás – katolikus, evangélikus, református – közül melyik vallást gyakorolják a továbbiakban.

Meg kell jegyeznünk, hogy a Székelyföld magyarsá-

gának többsége a reformáció után is a római katolikus vallás követője maradt. Dél-Erdély német anyanyelvű szász lakossága pedig inkább a lutheránus-evangélikus reformáció irányzatához ragaszkodott. A különböző régiókban meghozott döntések ettől kezdve mindenki számára kötelező érvényességűvé váltak. A vallási hovatartozás kérdésében meghozott határozat ettől kezdve az egész településre érvényes maradt.

Az 1568-as Tordai Vallásbéke előzménye

Ebben a kérdésben szükséges Dávid Ferenc, Erdély reformátorának élettörténetét és teológiai fejlődését közelebbről megvizsgálni. Dávid Ferenc 1510-ben született Kolozsváron egy szerény csizmadiamester fiaként. Tanulmányait szülővárosában kezdte, majd Gyulafehérváron folytatta.

1545-ben 35 éves korában sikerült eljutnia Wittenbergbe, a reformáció bölcsőjébe. Hat évet töltött Erdélytől távol, nyelveket tanult, Luther hitújításait tanulmányozta és a Bibliát szinte kívülről megtanulta. Hazatérve először még katolikus plébánosként szolgált, majd csakhamar csatlakozott a reformáció a lutheránus ágához, ahol lelkész, majd püspök lett.

1555-től Kolozsvár fő lelkészének választották, ahol a város főterén álló Szt. Mihály templomban végezte szolgálatát. Ezzel együtt a Lengyelországon át Kolozsvárra költöző Izabella magyar királynő, később fia János Zsigmond Erdély első fejedelmének udvari prédikátora lett. Dávid Ferenc ezekben az években Erdély tekintélyes reformátoraként újabb felismerésre jutott. Kálvin János tanításait elfogadva a reformáció helvét ágában, a református vallásban találta meg a keresett igazságot. Ezek után református püspök lett.

Már ebben az időben komolyan foglalkoztatta a keresztség megújításának kérdése is. Ezzel kapcsolatban a következő feljegyzés ad támpontot:

„Heltai Gáspár és Dávid Ferenc az 1561. évi medgyesi zsinat után... Kolozsváron a templomok felesleges és szükségtelen ékítményeit, felszereléseit, még a keresztelő medenczét és az orgonát is eltávolítják, az értékeket leltározzák és megőrzés végett a bírósághoznak számadása alá adják.”³

Ebben a hitújító tevékenységében a nagy reformátorokra is hivatkozott: „A keresztséget Luther, az úrvacso-

2. Pokoly József: Az Erdélyi Református Egyház története, I. kötet. 1556-1604, Budapest, (Erdélyi Országgyűlési Emlékek II. 343. l.) – 208. oldal

3. Pokoly József: i. m. 149-150 oldal

„Dávid Ferenc Erdély reformátora miután a fejedelmi udvar befolyásos lelkésze lett, nagy hatással volt az eredetileg katolikus vallású János Zsigmond fiatal uralkodóra.”

A kolozsvári Szent Mihály templom

ráját Kálvin már reformálta”⁴ Valószínű, hogy itt Luther kezdeti radikális keresztiséget megújító tantételeire gondolhatott, aki a középkori egyház Bibliától eltérő keresztiség értelmezésével szemben az újszövetség eredeti tanítását, valamint az ősegyház gyakorlatát igyekezett volna az egyházban ismét helyreállítani.⁵

A reformáció hatására elindult hitviták sok helyen politikai ellentéteket, és további társadalmi feszültségeket generáltak Európa különböző régióiban. Emellett súlyos veszély forrásává vált a Balkán irányából érkező radikális iszlám terjeszkedő fenyegetése. Ma-

4. Pokoly József: i. m. 205 oldal

5. Luther a „Keresztiség szentségéről” írt elmélkedése 1519 és 1523 között tizenhat kiadást ért meg. Ebben a következőt írja: „A keresztiség – görögül 'baptismos', latinul 'mersio' – azt jelenti, valamit egészen belemeríteni a vízbe, úgy, hogy az fölötte összezsugorodjon. Most azonban sok helyen nem szokás a (megkeresztelendőt) a keresztvízbe sülyeszteni és belemeríteni, hanem csak kézzel leönteni a keresztvízzel. Azonban mégis úgy kellene lennie és az lenne helyes, hogy amint a Taufe szó mondja, mindenkit, aki megkeresztelnek egészen a vízbe sülyesztenék és merítenék, és onnan kiemelnék. Most kétségtelen, hogy: a németben a Taufe szócska a Tiefe szóból származik, mert amit az ember megkeresztel, mélyen a vízbe sülyeszti. Ezt követeli a keresztiség jelentése is, mert az azt jelenti, hogy az embernek és a testtől és vértől való bűnös születésnek egészen meg kell fojtatnia az Isten kegyelme által. Azért jelenlétének megfelelően kell végrehajtani és igazi tökéletes jelt adni hozzá... Ezért nekünk ennél a szentségnél három dologra kell figyelniünk: a 'jelre', a 'jelentésre' és a 'hitre'. A 'jelben' tehát meg kell lennie mindkét dolognak, a bemerítésnek és a kiemelésnek is... A 'jelentése' a bűnnek való boldog meghalás és Isten kegyelmében való feltámadás... A 'hitről' kell még beszélnünk: Azaz erősen kell hinnünk, hogy a szentség nem csupán jelzi a halált, és az utolsó napon való feltámadást, amely által az ember újjá lesz,...hanem ezt már biztosan elkezdte és eszközli is... Ez a hit a legszükségesebb, akinek ez nincs meg, annak kétségbe kell esnie...” - Luther Márton: Bűnbánat, keresztiség, úrvacsora. Három sermo a szentségekről 1519. Magyarországi Luther Szövetség, Luther Kiadó, Budapest, 2011. (26-31. oldal)

gyarország ebben az időben a török és habsburg csatározásoknak helyszínévé vált. A Mohácsnál 1526-ban bekövetkező csatavesztés után Magyarország három részre szakadt. A háborúk dúlta Magyarország keleti tartományának élére János Zsigmond (1540-1571) magyar trónörökös került. Erdély első fejedelme nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy országában a kereszténység protestáns irányzata honosodjék meg.

A fiatal uralkodó bár Budán született, a török terjeszkedése miatt családjának menekülnie kellett. Így került Lengyelországba, ahol 1551-1556 között tartózkodott. 1556 szeptemberében hívta haza az erdélyi országgyűlés, hogy mint királyi trónörökös vegye át országa fölött az uralmat. A tényleges kormányzást csak anyja halála után, 1559. szeptember 15-én kezdte meg hivatalosan 19 éves korában.

János Zsigmond fejedelem igen művelt ember volt, nyolc nyelven olvasott és beszélt. A magyaron kívül lengyelül, olaszul, németül, románul, latinul, és valamelyest görögül és törökül is beszélt. Szenvedélyes könyvbarát és zenekedvelő is volt, ő maga lanton, orgonán és fuvolán is jól játszott. Műveltségén kívül híres volt türelméről és igazságosságáról. Órákon keresztül képes volt hallgatni a különböző felekezetű papok hitvitáit.

Dávid Ferenc Erdély reformátora miután a fejedelmi udvar befolyásos lelkésze lett, nagy hatással volt az eredetileg katolikus vallású János Zsigmond⁶ fiatal uralkodóra. Mint a fejedelem személyes jóbarátja és tanácsadója, elkötelezetten támogatta a reformátort. Teológiai és irodalmi munkásságának előmozdítása és hatékonyabbá tétele érdekében 1567-ben János Zsig-

6. János Zsigmond magyar király és erdélyi fejedelem: katolikusként nevelkedett, majd amikor az 1560-as években elkezdett terjedni a reformáció az általa vezetett ország-részben is, 1562-ben áttért előbb az evangélikus, majd 1564-ben a kálvinista vallásra. Nagy hatással voltak rá udvari orvosa, Giorgio Biandrata és Dávid Ferenc püspök tanításai, amelyek elsajátítása után ő lett a történelem első unitárius vallású uralkodója. Az 1568-as tordai országgyűlésen elfogadták, az európai történelemben elsőként, az általános vallásszabadságot. 1570-ben megkötötték a speyeri szerződést, ettől kezdve uralkodói címe Erdély és Magyarország hozzákapcsolt részeinek fejedelme (latinul: Princeps Transsilvaniae et Partium Regni Hungariae eidem annexarum) lett, valamint ezzel megalakult az Erdélyi Fejedelemség, melynek ő lett első uralkodója. Gyermektelenül, 1571-ben hunyt el, nyughelye a gyulafehérvári érseki székesegyházban található. – Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/II._J%C3%A1nos_magyar_kir%C3%A1ly

„Dávid Ferenc életének utolsó évtizedében jeles anabaptista teológusokkal került kapcsolatba.”

mond a reformátor rendelkezésére bocsátotta gyulafehérvári nyomdáját.

Mivel „abban az időben Erdély lakosságának megközelítően 70%-a magyar vagy magyarul beszélő székely volt,”⁷ így a nyomdában előállított iratok nagy része is magyar nyelven készült. Dávid Ferenc több magyar, latin és német nyelvű művet adott ki, melyek többségében a humanizmus és a reformáció nézeteit terjesztették. Jelentős részben az ő tevékenységének köszönhető, hogy Erdély a vallási türelem jelképe lett Európában.

János Zsigmond fejedelem 1562-ben hagyta el hivatalosan a katolikus vallását és a reformátor tanácsát követve előbb ő is előbb lutheránus (evangélikus), majd kálvinista (református) hitre tért. 1569-ben jutott el oda, hogy az 1568-as tordai országgyűlésen általa is szorgalmazott és törvényesen meg erősített unitárius irányzat követője lett.

Az erdélyi keresztségmegújítást hirdető anabaptisták helyzete

Dávid Ferenc életének utolsó évtizedében jeles anabaptista⁸ teológusokkal került kapcsolatba. Pokoly József református egyháztörténész szerint már 1568-ban nyíltan elítélte a gyermekkeresztség középkorban kialakult gyakorlatát. Ehelyett az újszövetségi „baptidzo”, azaz felnőtt hitvallók kereszttelését/bemerítését kívánta ismét bevezetni az egyházban.

Ennek írásos bizonyítéka, az 1568. januári tordai zsinat meghívóhoz csatolt 36 tétel, amelyek között ott

A Magyar Királyság és Erdély területén letelepedett anabaptista hában családok öltözete

szerepelt a gyermekkeresztség elvetése és a felnőtt keresztség helyreállításának ügye is.⁹

Ez a tantétel akkor már egyre komolyabb kérdéssé vált az egyházban. Nyugat-Európában a reformáció lutheri és kálvini irányzatai mellett az anabaptista, másnéven „népi reformáció” térhódítása egyre jelentősebb tényezővé vált. Egyes radikális anabaptista csoportok társadalmi változásokat is sürgető tanítása miatt, az uralkodó osztály szerte Európában elutasította őket és kegyetlen törvényekkel lépett föl ellenük.¹⁰

Annak ellenére, hogy a népi reformáció „keresztségmegújítást” hirdető hitújító mozgalom képviselőinek és tagjainak többsége a svájci eredetű biblikus, pacifista irányzathoz tartozott, az Európa szerte megindított kegyetlen üldözés őket is sújtotta.

A Svájcban és Dél-Németországból hitük miatt menekülni kényszerült anabaptista tömegek jelentős része Németalföldön – a mai Hollandia, Belgium területén, – nagyobb számban pedig a husziták ősi földjén Cseh-Morvaországban, Lengyelországban keresett kezdetben menedéket.

1546-tól kezdődően több hullámban érkeztek anabaptisták a Magyar Királyság területére, akiket

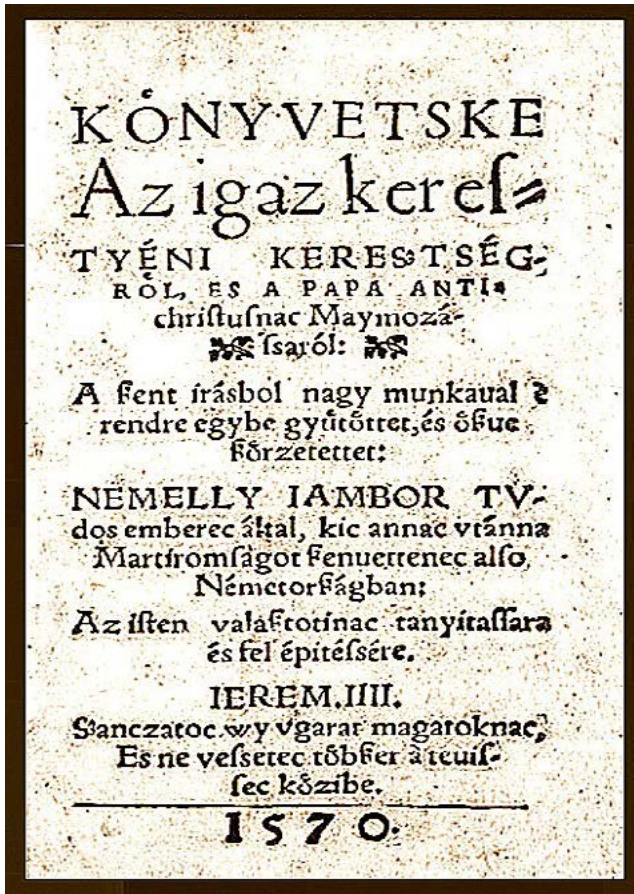
7. Forrás: i. m. (2018-07-24)

8. Az „anabaptista” kifejezés a latin-görög nyelvben használt „ana”=újra és a „baptidzo”=bemeríteni, alámerítve kereszttelni szóból ered. A magyar nyelvben időnként „visszakereszttelkedőknek”, „újrakereszttelkedőknek”, „újkereszttényeknek” „keresztségmegújítóknak” nevezik őket. Mivel az újkori baptisták kizárólag hitvallásra képes felnőtteket kereszttelnek teljes vízalámerítéssel, így esetükben nem használjuk az „ana” előtagot, csak a „baptista”, bemerítést jelentő és gyakorló felekezeti megnevezést

9. Pokoly József: i. m. 227. oldal

10. Pokoly József: i. m.: 228. oldal

„A 16. század második felében mintegy 70 ezer hite miatt üldözött anabaptista menekült keresett letelepedésre alkalmas területet a Kárpát-Medence nyugati határának közelében.”

Kolozsváron 1570-ben magyarul kiadott anabaptista könyv a felnőtt hitvalló kereszttség bibliai alapjairól

vezetőjük Hutter Jakab (1500 -1536) neve után hutteritáknak, vagy Hutteri Testvéreknek¹¹ is hívták. A hutteriták a jeruzsálemi gyülekezet mintáját követve vagyonszövetségben éltek. Különböző szakmák szerint csoportosuló családi gazdasági tevékenységüket, u.n. „habán udvarházakban” végezték. Innen kapták az észak-magyarországi Felvidéken használatos „habán”¹² elnevezésüket is.

Egyes becslések szerint, a 16. század második felében mintegy 70 ezer hite miatt üldözött anabaptista menekült keresett letelepedésre alkalmas területet a

Kárpát-Medence nyugati határának közelében.¹³ Ennek ismeretében érthető, hogy a Magyar Királyság és Erdély területén is egyre nagyobb számban jelentek meg a „kereszttségmegújító” reformmozgalom szószólói és követői.

Dávid Ferencnek a hitvalló kereszttség bibliai alapjairól és a középkori katolikus egyház ezzel kapcsolatos torz tanításáról 1570-ben jelentetett meg egy 140 oldalas magyar nyelvű könyvet Kolozsváron, melynek címe: „Könyvetske Az igaz Kerestyéni Kereszttségről, es a Pápa Antichristusnac Maymozássáról”.

A könyv előszavában olvasható ajánlásból kiderül, hogy „Az igazi kereszttségről...” írt könyvecske eredetileg flamand (holland-belga) nyelven íródott. A „Könyvetske” eredetileg flamand nyelven íródott, de annak eredetijét sajnos nem ismerjük. Nem tudjuk, kik voltak azok az „anabaptista tudósok” akik a könyvet eredetileg összeszerkesztették és akikre az ajánló úgy hivatkozik, mint »nemely jámbor tudós emberek... akik annakutánna mártíromságot szenvedtenek Alsó-Németországban«¹⁴

Az anabaptista könyvecske eredeti kiadásának időpontja sem ismert. Az „annak utána” viszont arra utal, hogy az anabaptisták ellen Dél-Németországban megindított államegyházi kegyetlen megtorlás és szisztematikus leszámolás időszaka alatt keletkezhetett az írás, amit miután a szerzők „mártíromságot szenvedtenek” különböző nyelven kezdték el terjeszteni Európában különböző nyelven.

A „Könyvetske” tisztán teológiai szempontból vizsgálja a gyermekkeresztelés kérdését és igyekszik elhatárolni magát a radikális, forradalmi eszméket is hangoztató anabaptistáktól, akiket a könyv ajánlója is erősen elítél:

„Mert az igaz anabaptisták jámbor és szent emberek voltak, kik megértve az Úr Istennek igéjét... megvetették a többi között a kisgyermeknek kereszttségét...”

13. „Amikor Bethlen Gábor hadaival Morvaországban táborozott, 70.000 hutteri (anabaptista) testvért lajstromoztatott” – Mattheus Merian: Topographia Germaniae. 2. kötet. 1650. oldal – Átvéve: Szebeni Olivér – Anabaptisták – A reformáció harmadik útja, Magyarországi Baptista Egyház, 1998, - 130. oldal

14. Pirnát Antal: Dávid Ferenc – „Könyvecske az igaz keresztényeni kereszttségről” és annak német eredetije – Forrás: Irodalomtörténeti Közlemények, 1954, 58. évfolyam. 3. füzet, - 301. oldal – Forrás: http://epa.oszk.hu/00000/00001/00193/pdf/ITK_EPA00001_1954_03_299-308.pdf (2018. 07. 25.)

11. Hutteriták, Hutteri Testvérek – Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hutterit%C3%A1k> (2018. 07. 31)

12. A „habán” kifejezés a német „haus-haben” házközösség, udvarház szóból ered, amely a Felvidéken letelepedett kereszttségmegújító anabaptisták megnevezéseként elterjedt el

„A katolikus reakció és a protestáns ortodoxia üldözése elől menekülő német »szabadgondolkodóknak« valóságos gyülekezőhelyévé vált az akkor viszonylagos vallásszabadságot élvező Lengyelország.”

közülük sokezreket megölték a szentek közül, különféle féltre rettenetes halálnemekkel... azzal a váddal, hogy az anabaptisták – paráznák, háborúságtámasztók stb. – maguk szegények nem azok voltak, hanem istenfélő, szent jámborok és igaz keresztények, kiknek jámbor társaik ugyan most is azok.”¹⁵

Az egyes radikális, társadalmi változást is sürgető anabaptista csoportokat szerte Európában elutasította az uralkodó osztály és kegyetlen törvényekkel lépett föl ellenük. E tekintetben az erdélyi uralkodórétteg sem képezett kivételt. Talán ezért is volt fontos az anabaptista „Könyvetske” fordítását felvállaló Dávid Ferencnek, Erdély reformátorának, hogy ezzel a tanulmányával is védje a bibliai alapokon álló, „hitvallókeresztység” hitújító mozgalom tanait és növekvő számú híveit.

A „Könyvetske” ajánlása még azt is kiemeli, hogy ezek a pacifista, békességre törekvő, jámbor atyafiak kizárólag gyermekeik idő előtti megkeresztelése ellen tiltakoztak, amiért sokuknak az életével kellett fizetnie:

„És úgy lett, hogy sok jámborok, kegyetlen üldözésben voltak, és megöltették, nemcsak férfiak, hanem sokezer ártatlan asszony és leányzó is. Mert valaki a gyermeküknek keresztességét megvetették, azokat mindjárt eretnekként szidalmazták, átkozták, kergették és megölték.”

Sajnos ezekben a kegyetlenkedésben – panasolja a könyv ajánlója - az önmagukat hitújítóknak, azaz az „evangélium újságával dicsekedő” protestánsok is részt vállaltak: „Ezt pedig nem csak a pápisták cselekedték, hanem azok is, akik a szent evangélium újságával dicsekednek. Anabaptista, - úgy mondták – azokat meg kell ölni. Ez ellen nem tehetett senki: Magad is meghallod, ennek utána, hogy minémű szentséges igaz keresztény tudomány legyen az igaz anabaptistaság.”¹⁶

Mikor és hogyan került a „Könyvetske az igaz keresztyéni keresztésgről” című, anabaptista tanítást népszerűsítő könyv Erdély reformátorának a kezébe?

A könyv bevezető ajánlásából továbbá az is kiderül, hogy az eredetileg flamand nyelven írt anabaptista „Könyvetskét” egy bizonyos Wilini Sándor, a lengyelor-

szági varsoviában (Varsó?) élő orvosdoktor fordította le először német nyelvre. Ez a német nyelvű változat kerül aztán később Erdélybe, Dávid Ferenc kezébe. Meg kell jegyeznünk, hogy Lengyelországban, ebben az időszakban már jelentős számba voltak németül beszélő anabaptista közösségek, akiket ettől függetlenül Lengyel Testvéreknek¹⁷ is neveztek.

A katolikus reakció és a protestáns ortodoxia üldözése elől menekülő német „szabadgondóknak” valóságos gyülekezőhelyévé vált az akkor viszonylagos vallásszabadságot élvező Lengyelország. 1556 óta ugyanis törvény biztosította, - legalábbis papíron -, hogy

»minden nemesember oly vallást fogadhat el, s házában olyan isteni tisztéletet tarthat, amilyen lelkiismeretével megegyezik, csak hogy az a Szentírásan alapuljon.«¹⁸

Ez a lengyel vallási törvény adhatott példát bizonyos módosítások alkalmazásával Erdély reformátorának

17. Lengyel Testvérek, amelynek tagjai elutasították a gyermekkori keresztelést, és a szabad gondolkodáshoz való abszolút jogot vallották. Ez volt az egyetlen vallási irányzat, amelyet név szerint is kizártak az 1573-as varsói konföderáció hatálya alól... 1550 körül számos hitújító gondolkodó gyűlt össze Krakkóban, akik igyekeztek egyeztetni nézeteiket. Találkozóikon részt vett a (holland) Adam Pastor, a királyné piemonti (olasz) orvosa, Giorgio Biandrata és egy Velencén keresztül (svájci) Zürichből érkezett menekült, Lelio Sozzini. Kapcsolatban álltak a morva anabaptisták Kárpátokban letelepedett ágával. Az 1550-es években számos elméleti írást jelentettek meg. Ezekben egyebek mellett kifejtették szentségimádás-ellenes nézeteiket, a társadalmi egyenlőséget és a tulajdon gonoszságát hirdették, akik eddigre már eltávolodtak a kálvinizmus fő irányjától. Nagyobb részük a kis-lengyelországi Raków városában gyűlt össze, ahol létrehozták saját közösségüket, amely az ecclesia minor (kisebbik egyház) nevet kapta - szemben a többségi reformátusokat tömörítő nagyobbik egyházzal (ecclesia maior). Eltöröltek maguk között minden rangot és megszákítottak minden kapcsolatot az állammal. A kétkezi munka, a közös tulajdon, a tökéletes egyenlőség és a pacifizmus tanát hirdették. Saját nyomdát és akadémiát tartottak fenn, ahova a 17. század elején több mint ezer hazai és külföldi diák járt. Széles körben ismert volt katekizmusuk, amelyet több tucatszor is kiadtak és csaknem minden európai nyelvre lefordítottak. Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/Lengyel_testv%C3%Agrek (2018. 07. 25.)

18. A lengyel anabaptisták között sok volt a német. A katolikus reakció és a protestáns ortodoxia üldözése elől menekülő német szabadgondóknak valóságos gyülekezőhelye lehetett a viszonylag szabadabb Lengyelország, ahol 1556 óta törvény biztosította, legalábbis papíron, hogy »minden nemesember oly vallást fogadhat el, s házában olyan isteni tisztéletet tarthat, amilyen lelkiismeretével megegyezik, csak hogy az a Szentírásan alapuljon.« - Jakab Elek: Magyar-lengyel unitárius érintkezések, Századok, 1892, - 300. oldal

15. Pirnát Antal: i. m. - 228. oldal

16. I. m. - 228

„A „Tractatus” vitairat kifejezetten anabaptista tartalmú. Elveti a gyermekkeresztséget, melyet a pápa, mint antikrisztus találmányának minősít.”

Bemerítés ábrázolása a reformációt követőleg kiadott nyomtatványokban

is később a Tordai Egyezmény megfogalmazásában.

A korábban is említett Wilini Sándor - a Lengyelországban élő orvosdoktor, aki flamand nyelvről fordította németre az anabaptista „Könyvetskét” - 1569. augusztus 19-én küldte tovább ezt a kiadványt Erdély reformátorának és püspökének, Dávid Ferencnek. Arra kérve a reformátort, hogy teológiai és nyelvi szempontból javítsa ki, ha szükséges, valamint fordítsa le magyar, illetve deák (latin) nyelvre és nyomdai úton terjessze. Wilini Sándor ezt írta Dávid Ferencnek:

„Egy írást vettem előmbe, melyet egybegyűjtöttek alsó Németországban valami keresztyén atyafiak és mártírok a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztségéről és az antikrisztus majmozásáról. Ezt az írást flandriai nyelvről tiszta (német) nyelvre fordítottam. Küldöttem pedig ezt teneked szerelmes atyámfia, avégre, hogy kinyomtassad nálatok, mert a könyvnyomtatók minálunk mindnyájan babonásak és gyűlölik az Úr igazságát.

Abban a reménységben vagyok, hogy szerelmed kinyomtatja, először azt meglátva és megjobbítva, hogy itt ezekben a tartományokban és egyéb országokban is, az Isten választottainál igen hasznos és gyümölcsöző lesz, akik német és magyar nyelvet tudják.

A jámbor és tudós emberek, akik ezt az írást egybegyűjtötték alsó Németországban, igen jó hasznát vették az ő

munkájuknak. Mert az igazság vállalásában állhatatosan megmaradva, a mártíromságnak szent koronájával sokan közülük megkoronáztattak. És az áldott Istennek feszült szent fiának igaz ismeretében kimúltak ebből a világból.”¹⁹

Miért vállalkozott Erdély reformátora arra, hogy ezt a kimondottan anabaptista tanítást népszerűsítő írást, magyar nyelvre lefordítsa és azt barátjával, Heltai Gáspárral, a wittenbergi tanulmányútról Kolozsvárra hazatért katolikus papból protestáns hitre tért lelkész barátjával (eddig ismeretlen példányszámban) ékes magyar nyelven kinyomtassa?

Nyilván azért volt fontos az akkor még kálvini teológiát követő püspöknek, mert maga is egyetértett annak mondanivalójával. Hogy deák (latin) nyelven kiadta-e, azt nem tudjuk, de a német²⁰ nyelvű nyomtatott változat is fennmaradt ebből az anabaptista könyvből.

Hogy Dávid egyetértett a „Könyvetske” üzenetével, bizonyítéka lehet az a tény, amiről a lengyel Wilini orvosdoktor, a könyv előszavában is megemlíti. Mégpedig, hogy egy bizonyos Gyulai Farkas nevű erdélyi származású atyafiról ír, aki „vigasztaló dolgokról” számolt be neki az erdélyi reformátor ezirányú tanításaival kapcsolatban.

Dávid Ferenc ugyanis ezidőben írt egy erről a témáról szóló önálló vitairatot, amit nyomtatásban is megjelentetett „De Regno Christi Liber primus, De Regno Antichristi Liber secundus” címmel. Ebben a latinnyelvű munkában már a címlapon is hirdeti a mű fő témáját, »Accessit tractatus de paedobaptismo et circumcissione«²¹, azaz „Traktátus a csecsemőkeresztelezésről és körülmetélésről” - címmel.

Ez a Dávid Ferenc által írt „Tractatus” valószínűleg már 1569. augusztus 19., azaz a Wilini Sándor által ajánlott és Lengyelországból elküldött „Könyvetske” kézbevétele előtt jelenhetett meg. A „Tractatus” vitairat kifejezetten anabaptista tartalmú. Elveti a gyermekkeresztséget, melyet a pápa, mint antikrisztus találmányának minősít. A „Tractatus” felépítése és üzenete a Wilini által megküldött „Könyvetske” érve-

19. Pirnát Antal: i. m. - 302. oldal

20. „A Wilini küldötte műnek eddig csak magyar kiadását ismertük. Most sikerült megtalálnom a szintén Heltai nyomdájában, valószínűleg a magyarral egy időben készült német kiadásnak is egy jelentékeny töredékét” - írja Pirnát Antal: i. m. - 301. oldal

21. Pirnát Antal: i. m. - 300. oldal

„A reformátor püspök szóban és írásban is terjesztett tanításai nyomán egyre jelentősebb létszámban tértek át anabaptista hitre a reformáció hívei Erdélyben.”

léséhez hasonló, de a szerkesztése és gondolatmenete teljesen független attól.

Anabaptista jellegű tanítások már korábban is fellelhetők Erdély reformátorának írásaiban. Feltűnő, hogy a szintén 1569-ben megjelent „Predikatiok”-ban például a gyermekek keresztelésének kérdéséről ugyan még így konkrétan nem beszél, de a tudatos hitet már itt is a keresztség előfeltételének tekinti, ezzel pedig a gyermekek nyilván nem rendelkezettek.

A „Tractatusnak” és a „Könyvetskének” viszont pont ez a legfőbb érve a gyermekkeresztes ellen, hogy azt nem egy tudatos hitvallás előz meg. Hogy ezek az anabaptista tanok hamarosan széles körben elterjedtek, azt számos adat bizonyítja, melyeket a szakirodalom eddig teljesen figyelmen kívül hagyott.²²

Dávid Ferenc ebből a szempontból a legalkalmasabb időben kapta kézhez a német nyelvű „Könyvetske az igazi keresztyén keresztségről” című művet. Ez a mű ugyanis még határozottabb teológiai érvekkel támasztotta alá az általa már korábban is hirdetett „hitvalló-keresztség” fontosságát hangsúlyozó tantételeit.²³

Miért került a keresztség/bemerítés kérdése a hitújító reformmozgalmak teológiai vitáinak középpontjába?

Föltehetjük a kérdést, hogy vajon miért került a reformáció kezdetétől fogva a „csecsemőkeresztség”, illetve a „hitvalló keresztség/bemerítés” témája ilyen élesen a teológiai viták keresttüzébe?

A „csecsemőkeresztségre” a katolikus értelmezés szerint azért van szükség, mert Ádám bűne minden emberre kihatott, így a csecsemőkre is. Az ember eleve bűnösnek születik, így viszont, ha csecsemő korában „megkereszteletlenül” hal meg, az elkárhozik. Mivel keresztség nem érintette, így az elhunyt lelke Ádám vétke miatt nem üdvözülhet. Az »eredendő bünt« csak a keresztség szertartása moshatja le az emberről.

Ezt a katolikus – különösen Szent Ágoston óta hangoztatott - keresztségdogmát Luther és részben Kálvin követői is, némi polémia után változatlanul átvették. Dávid a »Tractatusban« ezzel a teológiai kérdéssel még ilyen mélységben nem foglalkozik, nyilván ezt addig önmaga előtt sem tisztázta teljesen. Az általa magyar

A Tordai Vallásbéke országgyűlési határozata nyelvre fordított anabaptista „Könyvetske” jelentős része viszont kizárólag ezt a témát vizsgálja meg a Szentírás alapján.

A középkori egyház eltorzult keresztség értelmezésével szemben bebizonyítja, hogy a gyermekek sem jót sem rosszat nem tudva, teljesen ártatlanok. Az ember csak saját tudatos tetteiért, nem pedig ősei bűneiért felelős. Mivel az „Atyáinktól örökölt hiábavaló természetet”, mint „Ádám átörökölt ős bűnét” Krisztus megváltása szüntette és oldotta fel, így az ember csak saját bűnéért felel. Ez pedig őszinte bűnbánattal, nyilvános hitvallással és a Krisztus halálát, eltemetését és feltámadását kiábrázoló keresztség/bemerítés önkéntes, minden kényszertől mentes felvétele által válik foganatosná.

A reformátor püspök szóban és írásban is terjesztett tanításai nyomán egyre jelentősebb létszámban tértek át anabaptista hitre a reformáció hívei Erdélyben. Ezt bizonyítja, a már korábban is idézett 1561-ből származó feljegyzés:

„Heltai Gáspár és Dávid Ferenc... Kolozsváron a templomok felesleges és szükségtelen ékítményeit, felszereléseit, még a keresztes medenczét és az orgonát is eltávolítják”²⁴

22. Pokoly József: i. m. 149-150. oldal

23. Prinát Antal: i. m. – 301. oldal

24. Pokoly József: i. m. – 149-150. oldal

„Erdély reformátora életének hátralévő több mint egy évtizedében anabaptista tanokat vallott és hirdetett.”

Ilyen előzmények után nem lehet csodálkozni, ha egyesek az elmélet útjáról letérve, életbe is kívánták léptetni a hitvalló felnőttek megkeresztelésének gyakorlatát, amit a higgadtabbak halogatni akartak, amíg a közvéleményt kellőképpen előkészíthetik arra.

Erről értesülhetünk a krónikás feljegyzéséből is, aki Erdély fővárosában, Kolozsváron történő eseményekről számol be a következőképpen:

„Különösen Dávid Ferencz egyik tisztvárosa, Miklós kolozsvári prédikátor, volt a gyermekkereszttség leghevesebb ellensége, a ki a templomi szószékről menyndörgött a pápa ezen szerzése ellen.”²⁵

A jezsuiták jelentéseikben arról számolnak be, hogy Erdélyben sok helyen „adolescenseket”, azaz fiatalokorúakat, illetve ifjúkorban lévőket keresztelnek meg. Ha a szón csak 10–12 éves gyermekeket, vagy annál idősebbeket értünk, akkor az 1560-as évek közepére kell tennünk az anabaptista tanok erdélyi elterjedését. A szó eredetileg ugyanis serdülő ifjút jelent, így feltételezhető, hogy a mozgalom még korábban kezdődhetett és egyes helyeken már templomi gyakorlatban is alkalmazták.

Prinát Antal egyháztörténész nem tartja lehetetlennek, hogy Dávid ilyen jellegű tanait már 1566-ban is terjesztette, hisz Szervét és más radikálisabb itáliai antitrinitariusok is mind ilyen nézeteket vallottak ebben az időben. Az sincs kizárva, hogy Dávid 1566-67 körül egy Erdélyben már meglévő lappangó anabaptista népmozgalommal találta meg a kapcsolatot.

Dávid Ferenc – aki élete során 26 teológiai könyvet írt – egész életében szorgalmasan tanulmányozta a Bibliát. Mint az eredeti görög nyelvet jól értő teológus, teljesen tisztában volt a „baptizein” szó értelmével is, amely bemerítést, bemártást, teljes vizalámerítést jelent. Kutatása nyomán teljesen meggyőződött az anabaptisták által hirdetett legfőbb tantételek igazságáról és azonosulva azokkal, csatlakozott is hozzájuk. Ő is ezeket a tanokat hirdette több mint egy évtizeden át úgy a kolozsvári Szent Mihály (Mátyás) templom szószékéről prédikálva, mind nyomtatásban megjelent írásai terjesztésével.

Művei közül ebben a témában kiadott művei közül a már korábban is említett „Traktátus a csecsemőkeresztelés és körülmetélés” című, illetve a németalföldi

25. Pokoly József: I. m. - 228. oldal

anabaptista „tudósok” által összeállított és általa magyar nyelvre fordított „Könyvetske az igaz Kerestyéni Keresztsegről” című 140 oldalas kiadvány lett a legjelentősebb. Ez utóbbit 1570-ben adta ki nyomtatásban Kolozsváron, melyben világossá válik, hogy a Biblia nem igazolja a gyermekkereszttség középkorban kialakult elméletét és gyakorlatát.²⁶

Méliusz Juhász Péter (1532–1572) aki 1558-ban vált katolikus papból protestáns lelkésszé és 1561 végétől egészen haláláig Debrecen püspökeként a kálvinista tanok legkövetkezetesebb hirdetője lett, elszántan küzdött a reformáció radikálisabb irányzatai ellen. 1567 februárjában határozottan foglalt állást az anabaptizmus egyre terjedő tanítása ellen.²⁷

Révész Imre egyháztörténész arról is ír, hogy az anabaptizmus ezidőben Erdélyben való gyors terjedésével párhuzamosan a Felvidéken és az Alföldön is egyre nagyobb számban csatlakoztak a „hitvallókeresztésget” hirdető mozgalomhoz. A református egyháztörténész megjegyzi:

„Kétségtelen, hogy az erdélyi anabaptizmus, illetve Dávid Ferenc anabaptista jellegű tanainak kérdése további alapos kutatásokat kíván, és lehet, hogy érdekes meglegyetésekkel fog még szolgálni...”²⁸

Tordai Vallásbéke és a hitvallókeresztés bevezetésének kérdése

Ezek után nem meglepő, hogy az 1568. elején megtartott Tordai Zsinat meghívóhoz csatolt 36 tételből álló melléklet egyik tétele tartalmazta a csecsemőkeresztés megszüntetését és a felnőtt keresztés bevezetését a reformált egyházban.²⁹ Ennek a tételnek a megvitatására azonban ezen a gyűlésen nem kerül-

26. Kirner A. Bertalan: Baptista Krónika, Budapest, 1936, - 87. oldal. – Közli Kiss László: A dévai várbörtön celláinak kövei beszélnek, Üdv üzenete, III. sorozat, 8. évfolyam, 1997. 3. szám, 2. oldal

27. Kiss Áron: A XVI. században tartott református zsinatok végzése. 55JL597. 1. – Közli Prinát Antal: i. m. - 301. oldal

28. Révész Imre: Debrecen lelki válsága, 7, 11. 1. – Közli Prinát Antal: i. m. - 301. oldal

29. Pokoly József: i. m.: -227. oldal

„Dávid Ferenc tudományos érdeklődése ettől kezdve egyre inkább az Ószövetség világa felé fordult.”

Tordai országgyűlések színhelye

hetett sor Tordán.³⁰ Valószínű annak gyakorlati előkészítésének hiánya és a jelenlévők ebben a kérdésben való megosztottsága miatt. Ezen a gyűlésen egy sokkal megosztóbb kérdés a Szentháromság egysége, illetve ennek elutasítása került sajnos a középpontba. Ennek következtében újabb szakadás jött létre, melynek eredményeként a római katolikus, lutheránus, kálvinista irányzat mellett, az unitárius felekezet is szabad valósággyakorlatot kap.

Mind ezek mellett az eddig felsorolt bizonyítékok alapján állíthatjuk, hogy Erdély reformátora életének hátralévő több mint egy évtizedében anabaptista tanokat vallott és hirdetett. A reformátor püspök, az 1570. január 1-re, Medgyesre összehívandó országgyűlésen szeretne volna a hitvalló keresztség bevezetésének a témáját újra napirendre tűzni. Az országgyűlés azonban a további hitújítások leállítást indítványozó tervekkel ült össze.

30. Megjegyzés: Az 1568-ban Tordán meghirdetett „csecsemőkeresztség megszüntetését és a felnőtt keresztség bevezetését a reformált egyházba”- tétel elfogadására és hivatalos bevezetésére 10 évvel később került csak sor. 1578. márciusában újabb zsinatot hívtak össze Tordán, ahol 322 protestáns lelkész volt jelen. Itt megerősítették a közös hitvallást és elvetették a gyermekkeresztség további gyakorlását. Mivel ennek a tételnek ismételt kezdeményezője Dávid Ferenc volt, korábbi unitárius barátai Blandrata György vezetésével elhatárolódtak az Erdély reformátorától és feljelentették őt az akkor már katolikus fejedelem (Báthory Kristóf) előtt. Ennek alapján állíthatjuk, hogy a „felnőtt hitvalló keresztség gyakorlatának bevezetése miatt ítelték Dávid Ferencet életfogytiglani halálra” az 1579. június 1-2-án összeült Gyulafehérvári Országgyűlésen. Ezt követően 1579. november 15-én a dévai várbörtön cellájában lévő mély kút fenekén kínozták halálra ellenségei vasrudakkal. Így szenvedett mártírhalált tanaiért...

Miután Dávid Ferencz idejekorán tájékozódott erről a szándékról, ezért eredeti elképzeléséről ismét le kellett mondania. Ezért kérte sürgősen a kolozsvári tanácsot - a fennmaradt jegyzőkönyvi bejegyzés szerint, - hogy a szintén anabaptista elveket hirdető és követelő kolozsvári Miklós papot is csillapítsák le, és mindaddig ne gyakorolja a hitvalló keresztséget, amíg a szinódus nem hoz egységes döntést ebben a kérdésben:

„Plebanus Uram kívánsága szerint intse, hogy csendességben legyen a keresztelés felől való tanításban a synodusiglan és a mire ott végeztetik, maradjon ő is abban.”³¹

Az országgyűlés pedig, hogy minden további újításnak elejét vegye, sietve írta törvénykönyvébe a fejedelemnek címezve:

„az mostan támadott eretnokség és azok indítói megbüntetése felől felséged kegyelmes válaszát megszolgáljuk... az efféle káromlásokat és eretnokségeket nem szenvedheti országában, hanem végére menvén, mind authorit (szerzőit), mind hirdetőit meg akarja büntetni, hogy az Úr Istennek ennél nagyobb haragja is reánk ne szálljon.”³²

Hogy ebből a törvényből mennyi rész illeti az „hitvallókeresztség” bevezetését indítványozó anabaptista tudós prédikátorokat, tanítóikat és egyre nagyobb számban jelentkező követőiket, azt nehéz volna ennek alapján megmondani. Annyi azonban bizonyos, hogy az erdélyi reformáció kezdte óta, ez az első további hitújítást-tiltó törvény.

Dávid Ferenc egyik barátjának írt levelében arról panaszkodik, hogy eddig az a törvény volt érvényben, hogy «minden helyökön az prédikátorok az evangéliumot prédikálják, kiki az ő értelme szerint» Most pedig ennek a szabadságnak véget vet e rendelkezés és a további újításoknak állja útját.

„Nem lehet többé az igazság fölött bátorságosan vizsgálódni, hogy pedig nyilvánosan is valljuk, a mit hiszünk: arról jobb ha hallgatok.”³³

31. A kolozsvári városi tanácsnak 1570. jan. 3-iki tanácsüléséből. Az 1570—82. évi protoc. 3. l. – Közli Pokoly József: i. m. – 230. oldal.

32. Erdélyi Országgyűlési emlékek II. 368. l. – Közli Pokoly József: i. m. – 231. oldal

33. Ezt a levelet 1570. nov. 27-én írta Dávid Ferenc, barátjának Paläologhoz. Jakab Elek i. h. – Közli Pokoly József: i. m. – 231. oldal

„Fő nyilvános vádlója és ügyének elárulója, korábbi harcostársa az unitárius orvos-lelkész Blandrada György volt.”

Déva várbörtöne ahol Erdély reformátora, Dávid Ferenc raboskodott

Időközben válságos hangulat alakult ki a Szent-háromságot valló és azt ellenző protestánsok tábora között. János Zsigmond fejedelmi rangját latba vetve kemény eszközökkel akarta megvédelmezni újonnan bevezetett vallását a gúnyolódók ellen. Az 1571. évi marosvásárhelyi országgyűlésen azt kívánta a rendektől, hogy azok ellen, kik az unitarismusról rosszat szólni merészelnék, büntető végzéseket hozzon. Az országrendek, főleg a nemesség nagyobb része azonban ellentmondott a fejedelem kívánságának.

A korábbi Tordai vallásbéke szövege is drasztikus változtatáson ment keresztül. A korábbi megengedőbb megállapodás helyett, a másként gondolkodók „kiűzését” írja elő az új rendelkezés:

«Az isten igéjének prédikálása és hallgatása felől végeztetett, hogy a mint ennek előtte is felséged országával elvégezte, hogy az isten igéje mindenütt szabadon prédikáltassék, az confessióért senki meg ne bántassék, se prédikátor, se hallgatók; de ha valamely minister criminális excessusba találtatik, az superintendens megítélhesse, minden funkciójától priválhassa, azután az országból kiűzettessék.»³⁴

János Zsigmond e törvény szentesítése után két hónap múlva, 1571. március. 14-én ifjúságának legszebb idejében, 31 éves korában rejtélyes körülmények között Gyulafehérváron hirtelen meghalt. Mivel nőtlen maradt, így utód híján a Szapolyai-ház is kihalt. Anyja mellé temették a gyulafehérvári székesegyházban.

34. Forgách Commentari, 451—8. l. i. m. 457. l. Teutsch i. m. II, 246. l. Erd. orsz. gyűl. emlékek. II. 374. l.) Forrás: Pokoly József i. m. 229-235 oldal

János Zsigmond halála után hosszabb ideig a katolikus Báthory-ak foglalták el a fejedelmi trónt Erdélyben. Uralkodásuk alatt a protestáns egyházak további hitújítását (novációját) igyekeztek megakadályozni. Ezért olyan vallási törvényt fogadtattak el az országgyűléssel, amelynek értelmében a legsúlyosabb büntetést szabták ki mindenfajta további hitújítási tevékenységet végzőre.

A katolikus Báthory István Erdély új fejedelme mint ismeretes, nem kedvelte a protestánsokat. Különösen igaz volt ez a „hitvallókeresztég” elvét hirdető anabaptistákra nézve. Erdély új katolikus fejedelme Liszthi János királyi kancellárhoz 1571-ben írott levelében kritikával illeti az „újkeresztényeket” egyre terjedő tanaik miatt.

Kifogásolta állításaikat, miszerint Isten „a gyermekeket kereszttség nélkül is idvezíti és az embert minden bűntől megszabadítják, úgy hogy Isten az kit praedestinált üdvözül, az kit nem, kárhozik, mert szabad az fakas az sárral” - Batory keményen szembeszegült az új vallás „ezen ábránd és rajongás által vezetett elfajulásának”³⁵

Báthory ugyan erőszakkal nem lépett fel a protestánsokkal szemben, de fejedelemmé választása után azonnal egy sor intézkedéssel gyengítette meg a protestánsok pozícióit. A gyulafehérvári nyomdát azon nyomban elvette tőlük és szigorú cenzúrának vetette alá a vallásos kiadványokat. A fejedelem Dávid Ferencet is elmozdította az udvari papságából, ezzel együtt püspöki rangjától is megfosztotta.

Dávid Ferenc tudományos érdeklődése ettől kezdve egyre inkább az Ószövetség világa felé fordult. Ezen kívül végleg elvetette a csecsemőkereszttség elméletét és gyakorlatát. Ez a hittétel vezetett Dávid Ferenc személyes tragédiájának végkifejletéhez is.

Utolsó kísérlet a „keresztység helyreállítására” ügyében

1578. márciusában újabb zsinatot hívtak össze Tordára, ahol 322 protestáns lelkész jelent meg. A zsinat először megerősítette a korábban megfogalmazott közös hitvallást, majd Dávid Ferenc javaslatára „elvetetett a gyermekkeresztység”³⁶ és a „felnőtt hitvallókereszt-

35. Pokoly József: i. m. - 151. oldal

36. Pokoly József: i. m. - 264. oldal

„Ebben a történelmi időszakba Nyugat-Európa számos országában naponta égettek meg elevenen »keresztséget hitvallással megújító anabaptistákat« és tízezreket űztek el szülőföldjükről hitbeli meggyőződésük miatt.”

ség”³⁷ mielőbbi helyreállításáról határoztak a zsinati atyák.

Alig fejeződött be a Tordai Zsinat és hirdették ki hivatalosan is az új rendelkezéseket, Báthory Kristóf Erdély új katolikus fejedelme egy rendeletet adott ki 1578. szeptember 19-én, melyben „vizsgálatot és tanúvallatást” rendelt el az „innováció”, azaz az legújabb „hitújítás” fennállásának „törvénybeütköző” kérdésében.

Mivel Dávid Ferenc Tordán legfrissebben javasolt „hitújító” javaslata és a zsinati atyák intézkedése óriási ellenállást és közfelháborodást váltott ki a fejedelmi udvar uralkodói köreiből, Báthory Kristóf megragadva a legalkalmasabb pillanatot, szigorú határozottsággal lépett fel Dávid Ferenc ellen. Először megtiltotta, hogy tovább prédikáljon, majd szobafogságra ítélte.

Dávid Ferenc azonban minezekkel nem törődött és a Tordai Zsinat újonnan hozott határozata értelmében rendíthetetlen nyugalommal és kitartással folytatta hitújító tevékenységét. Blandrata György és vele tartó unitárius teológusok azonban megtagadták korábbi reformátorukkal a közösséget, ezzel együtt elutasították az 1578-as Tordai Zsinat felnőtt hitvalló keresztség helyreállítására³⁸ vonatkozó határozatot is. Egyúttal szakítottak az „innovátorral” és feljelentették az uralkodónál. A fejedelem Dávidot azonnal elfogatta és mint

Bethlen Gábor tudósai között (1580-1929)

„újítót” törvényszék elé állította. Az ügy a gyulafehérvári országgyűlés elé került.

Az 1579. június 1-2-án összeülő Gyulafehérvári Országgyűlés képviselőit a fejedelem Dávid Ferenc ellen lázította, majd a „hitújítás” tilalma alapján perbe is fogta. Fő nyilvános vádlója és ügyének elárulója, korábbi harcostársa az unitárius orvos-lelkész Blandrata György volt. Mind a katolikus egyház, mind pedig a protestáns egyházak képviselői az ország társadalmi képviselőivel együtt Dávid Ferenc ellen foglaltak állást és az uralkodótól kemény megtorlást követeltek.

Mivel Dávid Ferenc nem vont vissza semmit tanítélei közül, ezért a Gyulafehérvári Országgyűlés „örökös” életfogytiglani várfogságra ítélte. Több mint öt hónapig szenvedett a dévai vár börtöncellájában. Az embertelen körülmények nagyon megviselték az akkor 69 éves prédikátort, aki mind ezek után sem volt hajlandó visszavonni az általa vallott és hirdett anabaptista hitelveket.

Végül 1579. november 15-én a várbörtön cellájában lévő mély kút fenekén ellenségei vasrudakkal kínozták halálra.³⁹ Így szenvedett mártírhálalt elsősorban

37. Kirner A. Bertalan: I. m. – 67. oldal

38. Megjegyzés: Már 10 évvel korábban, az 1568. elején megtartott Tordai Zsinat meghívóhoz csatolt 36 tételből álló melléklet egyik tétele is tartalmazta a „csecsemőkeresztség megszüntetését és a felnőtt keresztség bevezetését a reformált egyházban” elfogadásra benyújtott követelést. Ennek a tételnek a megvitatása azonban ezen a gyűlésen nem került elő. Valószínű annak gyakorlati előkészítése és a jelenlévők ebben a kérdésben eltérő véleménye miatt. - Erre 10 évvel később kerülhetett csak sor. 1578. márciusában ugyanis újabb zsinatot hívtak össze Tordán, ahol 322 protestáns lelkész volt jelen. Itt megerősítették a közös hitvallást és „elvetették a gyermekkeresztség további gyakorlását”. Mivel ennek a tételnek ismételt kezdeményezője Dávid Ferenc volt, korábbi unitárius barátai Blandrata György vezetésével elhatárolódtak az Erdély reformátorától és feljelentették őt az akkor már katolikus fejedelem (Báthory Kristóf) előtt. Ennek alapján állíthatjuk, hogy a „felnőtt hitvalló keresztség gyakorlatának bevezetése miatt ítélték Dávid Ferencet életfogytiglani halálra” az 1579. június 1-2-án összeülő Gyulafehérvári Országgyűlésen. Ezt követően 1579. november 15-én a dévai várbörtön cellájában lévő mély kút fenekén kínozták halálra ellenségei vasrudakkal. (Lásd Kiss László: „A dévai várbörtön celláinak kövei beszélnek...” – című írását!) Így szenvedett Dávid Ferenc mártírhálalt anabaptista tanaiért...

39. Revista „Marturii” Bisericii Baptiste ”Sfinta Treime”, Deva, október 1996. – 1. oldal. Közli Kiss László: i. m. - 2. oldal

„A Maros mentén, Alvinc és Déva között üldözöbe vették a menekülni próbáló anabaptistákat.”

Anabaptista hábanok vándorlása Kelet-Európában

a „hitvallókeresztység” helyreállítása érdekében felváltalt tanaiért.⁴⁰ Testét ismeretlen helyen földelték el. A dévai várbörtön cellájában jelenleg egy márványtömb jelzi a „mártírpüspök” szenvedésének a helyszínét.⁴¹

Ebben a történelmi időszakba Nyugat-Európa számos országában naponta égettek meg elevenen „keresztységüket hitvallással megújító anabaptistákat” és tízezreket űztek el szülőföldjükről hitbéli meggyőződésük miatt. Sokan menekültek ezekben az években védelmet keresve Közép-Európa, köztük Erdély reformáció által érintett régiói felé. A hitújító anabaptisták vallásszabadsága azonban még közel ötven évet váratott még magára Erdélyben.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem intézkedése a keresztységmegújító anabaptisták vallásszabadsága ügyében

A keresztységmegújító elveket hirdető Európa-szerte üldözött anabaptisták egy újabb hulláma a XVII. szá-

zad elején érkezett jelentős számban Erdélybe. A Németországból, Ausztriából és Cseh-Morvaországból Magyarországra menekülő anabaptistákat Bethlen Gábor protestáns fejedelem fogadta nagy megértéssel és telepítette le őket nagyobb létszámban Dél-Erdélybe. Az első jelentősebb betelepülő csoportot 1621. augusztus 21-én fogadta a fejedelem és telepítette le őket Gyulafehérvári birtokaira Alvinc központtal. A fejedelemnek köszönhető, hogy a korábban

halálra keresett anabaptista vallásüldözöttek is törvényes védelmet nyertek Erdélyben.

1622. májusában Kolozsváron, a Szt. Mihály templomban megtartott országgyűlésen, kiterjesztették a Tordai Vallásbékét az anabaptistákra is. Ennek megfelelően Bethlen Gábor erdélyi fejedelem

„Teljes vallásszabadságot és adómentességet adott nekik.”⁴²

Nem csak teljes vallásszabadságot biztosított nekik, hanem kiváltságos levéllel is ellátta őket.

„1623. érkezett az utolsó nagyobb telepes csoport Alvincra, ahol gazdasági udvarházaikban csaknem mindenféle ipartággal foglalkoztak, mi több a fejedelmi udvar leghíresebb orvosai is közülük került ki.”⁴³

A korábbi rendelkezéseket 1625. augusztus 25-én újabb oklevéllel erősíti meg a fejedelem.⁴⁴ A lelkiismereti és vallásszabadság törvénye kihatott Erdély politikai, gazdasági és kulturális életére is. Ez a virágzó időszak egészen addig tartott, amíg a török kiűzése után Erdélyt a Habsburg Birodalom a be nem kebelezte.

A keresztységmegújító anabaptisták távozása Erdélyből

40. Megjegyzés: Erdély trianoni elcsatolása előtt a dévai vár börtöncellájának ajtaja felett márványtábla hirdette, hogy „Dávid Ferenc, az Unitárius Egyház első püspöke itt szenvedett mártírhalált anabaptista hitéért”. Az első világháború után ezt a márványtáblát eltávolították és helyébe egy másik került, melyről már az „anabaptista hitéért” szöveg lekerült...

41. Jelenleg a cella közepén egy háromnyelvű – magyar, román, angol – márványtömbre aranybetűvel vésett szöveg hirdeti, hogy: „Dávid Ferenc (1520-1579) az Unitárius Egyház alapítója és első püspöke itt szenvedett mártírhalált”

42. Szebeni Olivér: Anabaptisták, a reformáció harmadik ága, Magyarországi Baptista Egyház, Budapest, 1998. – 130. oldal

43. Szebeni Olivér: i. m. – 107-110. oldal

44. Szebeni Olivér: i. m. – 130. oldal

„Az anabaptisták nemcsak a régi egyház, de a reformátori főirányok híveinél sem számíthattak kíméletre.”

Az anabaptisták mintegy 150 esztendeig éltek Erdélyben viszonylagos békében. Kereskedelmi útjainkkal behálózták Erdélyt, legtöbbször a Maros menti tájakat érintve. Az Erdélyi Fejedelemség korának lezárásával befejeződött az eddig biztosított vallásszabadságuk. A katolikus (Habsburg) Ferdinánd császár trónra lépésétől egészen Mária Terézia császárnő uralkodásáig tűzzel-vassal irtották a habsburg területeken az anabaptistákat.

„Az Erdélybe érkező jezsuita szerzetes papok, mindenfajta kegyetlen hittérítő módszerrel, ha kellett, erőszakkal is akarták rávenni őket a katolikus vallás gyakorlására.”⁴⁵

Ez az egész Európában példátlan erdélyi vallásszabadság Mária Terézia osztrák császárnő 1763-ban kiadott törvényrendeletéig tartott, amely a következő ítéletet hirdette meg:

„Az Erdélyben eddig megtűrt anabaptisták többé ott meg ne tűretessenek, szónokaik hivatalaikból elmozdítottassanak és egyenként a katolikus papoknak oktatás végett átadassanak. A néphez katolikus papok küldessenek. Aki 6 hét alatt meg nem tér, száműzetessék.”⁴⁶

A korabeli feljegyzések szerint a határidőnek kiszabott 6 hét nem volt elég az anabaptista „újkereszténynek” megtöréséhez. Még további két éven át küldött feljelentésekből arról értesült a császárnő, hogy az anabaptisták „makacsul ellenállnak” az uralkodó akaratának. Ekkor keményebb erőszakhoz folyamodik a császárnő.

A prédikátorokat bebörtönözteti, a katolikus egyházba áttérőknek pedig olyan kiváltságokat ígér, amelyeket annak idején Bethlen Gábor biztosított a hutteritáknak. Egy 1766-ból származó dokumentum szerint „katonasággal és ütlegeléssel kellett kényszeríteni”⁴⁷ az anabaptistákat a mise meghallgatására.

A Maros mentén, Alvinc és Déva között üldözöbe vették a menekülni próbáló anabaptistákat. A korabeli utak kövei és pora tanúi lesznek majd az ítéletnapján az ellenük elkövetett kegyetlen erőszaknak, az embertelen kínzásoknak. „A jezsuiták egyik kínzó módszere az volt, hogy a menekülni próbáló anabaptistákat elfogták és a tiszta életű lányokat a lovak farkához kötve hosszú

úton futtatták, míg össze nem estek és el nem véreztek. A lovakat még azután is üzték, miután a szerencsétlen áldozatok már életüket veszítették. Akik valamiképpen megmenekültek, Moldovában és Olaszországban, később pedig Kanadában telepedtek meg, ahol ma ’mennonita’ néven gyakorolják ősi hitüket.”⁴⁸

Befejezésül érdemes felidéznünk Révész Imre református egyháztörténész megállapítását, aki az anabaptistákról 1932-ben a következőket írta:

„Az anabaptista igehirdetők sorsközösséget vállaltak az elnyomott szegény néppel, s ezért tanaik a reformáció legforrongóbb éveiben a reformátorokéval vetekedő, hallatlan népszerűsége tettek szert, kivált a rengeteg lelki válság és gazdasági nyomorúság közt hányódó kispolgári s kisebb részben paraszti körökben; voltak évek, mikor kérdésnek lehetett tekinteni, vajon nem anabaptista értelemben reformálódik-e egész Közép-Európa, főképpen a német birodalom, Svájc és Ausztria.

Már csak ezért is természetes, hogy az anabaptisták nemcsak a régi egyház, de a reformátori főirányok híveinél sem számíthattak kíméletre. Ez utóbbiak, az őket támogató állami hatóságok segítségével, itt-ott még túl is tettek amazokon az anabaptisták kegyetlen üldözésében, s a középkori felfogás szerint fegyverrel való irtásában. Az anabaptisták legszebb evangéliumi vonása viszont az a csendes, alázatos béketűrés volt, amellyel irtózatossá üldöztetésük keresztjét hordozták, szemüket az eljövendő Messiás-ország dicsőségére függesztve.”⁴⁹

A további erőszakos üldözés miatt 1767-1770 között nagy számban hagyják el hazánk területét az anabaptisták és Ukrajna, valamint Oroszország területén telepednek ideiglenesen le. Onnan pedig a 19. század végén vándorolnak ki véglegesen Amerikába. Ezzel véglegesen lezárul az anabaptista mozgalom európai korszaka. A lelkiismereti és vallásszabadság kérdése azonban még sokáig megoldatlan marad. Ebben a szellemi küzdelemben még sok feladat hárul az újkori baptisták későbbi képviselőire, de ez már egy újabb korszak története.

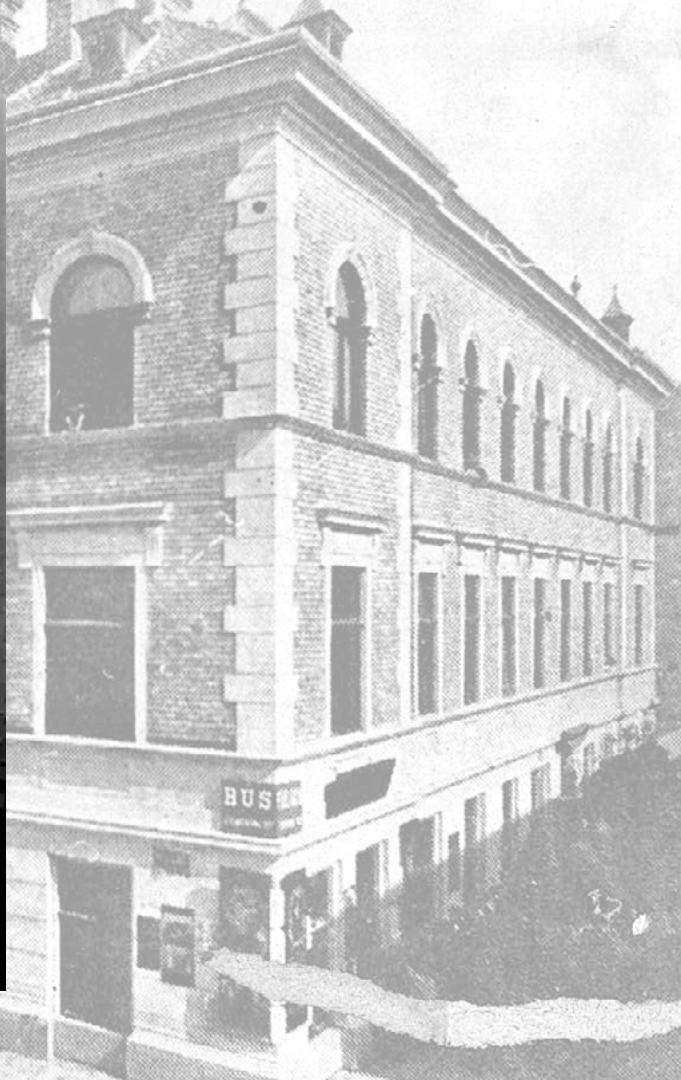
45. Alexa Popovici: i. m. – 24-50. oldal

46. Szebeni Olivér: i. m. - 141. oldal

47. Szebeni Olivér: i. m. - 141. oldal

48. Alexa Popovici: Istoria Anabaptistilor din Romania, 24-50. oldal – Közli Kiss László: i. m. – 3. oldal

49. Révész Imre: A reformáció. Budapest, 1932.- 64-65. oldal

Dr. Mészáros Kálmán

MEYER HENRIK, AZ ÚJKORI BAPTISTA MOZGALOM VEZÉRALAKJA

Ebben az esztendőben kettős jubileuma van a magyarországi baptistáknak. 500 éve (1523) érkeztek ez első ana/baptista tanokat hirdető reformátorok a Kárpát-medence területére. Másrészt 150 évvel ezelőtt indult el újult erővel a modernkori baptista misszió hazánk területén, Budapest szívében a Wesselényi utcai Baptista gyülekezet megalakulásával, amire ugyancsak ebben az esztendőben emlékezünk.

150 évvel ezelőtt kezdte meg Magyarországon gyülekezetplántáló/alapító munkáját Meyer Henrik. Az itt végzett kiemelkedő munkássága révén vált a modernkori baptista evangéliumi mozgalom vezéralakjává. Férfi-

kora teljében, 31 éves korában érkezett magyar földre.¹

Fellépése határozott és kellemes, modora választékos és megnyerő volt. Mesteremberként adta át szívét Megváltójának a kitűnő, jól jövedelmező vállalkozását

1. 1873. március 6-án reggel hat órakor gördült be a nagykanizsai vonat a budai pályaudvarra, amelyen Meyer Henrik, a Magyarországi Baptista Egyház oly kiemelkedő személyisége Zágrárból hazánkba érkezett. - Meyer Henrik önéletrajza, 94 oldalas kézirat, németből fordította: Fejér Gyula.

„Ki ez az ember, aki ilyen jelentős hatással volt a Kárpát-medence népeinek lelki ébredésére?”

Meyer Henrik (1842-1919)

- 1842. augusztus 13-án született **Gross-Buseck**-ben, (Hessen tartomány) Németországban
- Asztalosként dolgozott, a **Fronhauseni** baptista gyülekezethez csatlakozott

- Húsz évesen a **Lahn folyóban** hitvalló keresztségben részesült Becker Jakob

Meyer Henrik 1862-ben merítkezett be Becker Jakob utazó evangélista által Fronhausenben a Lahn folyóba

adta fel, amikor az Úr elhívja és Ábrahámhoz hasonlóan keres új hazát és áll Isten szolgálatába. Nem volt érettségije, se teológiai végzettsége, csupán néhány középiskolája, de mire Magyarországra jut, mint a Bibliatársulat ügyvezetője, az egykori asztalosmesterben kész teológust, kiváló szervezőt, bátor hitvédőt és ügyes egyházjogászt ajándékozott Isten a magyar mezőkön heverő, szent fuvallatra és ébredésre váró „csontoknak”.²

Ki ez az ember, aki ilyen jelentős hatással volt a Kárpát-medence népeinek lelki ébredésére? Nézzük át röviden változatokban gazdag élettörténetét.

A németországi Hessen tartományban, Frankfurtól északra (Kb 80 km) fekvő Gross-Buseck városkában született, 1842. augusztus 13-án. Miután szülei megtértek és bemerítkeztek ő is élénk érdeklődéssel kereste élete értelmét és célját. Apja Bibliája és a Zarándok útja olvasása felnyitotta érdeklődését Isten országa titkai iránt.

Húsz éves korában ő is élő hitre jutott és 1862. március 7-én hite vallomására Becker Jakob utazó evangélista bemerítette őt, szülővárosa szomszédságában

található Fronhausenben a Lahn folyóba és csatlakozik az ottani baptista gyülekezethez. Ettől kezdve asztalos mestersége mellett rendszeresen tanúságot tett hitéről. Már fiatalon rendkívüli igyekezettel próbálta munkatársait, ismerőseit és rokonait meggyőzni hitéről.

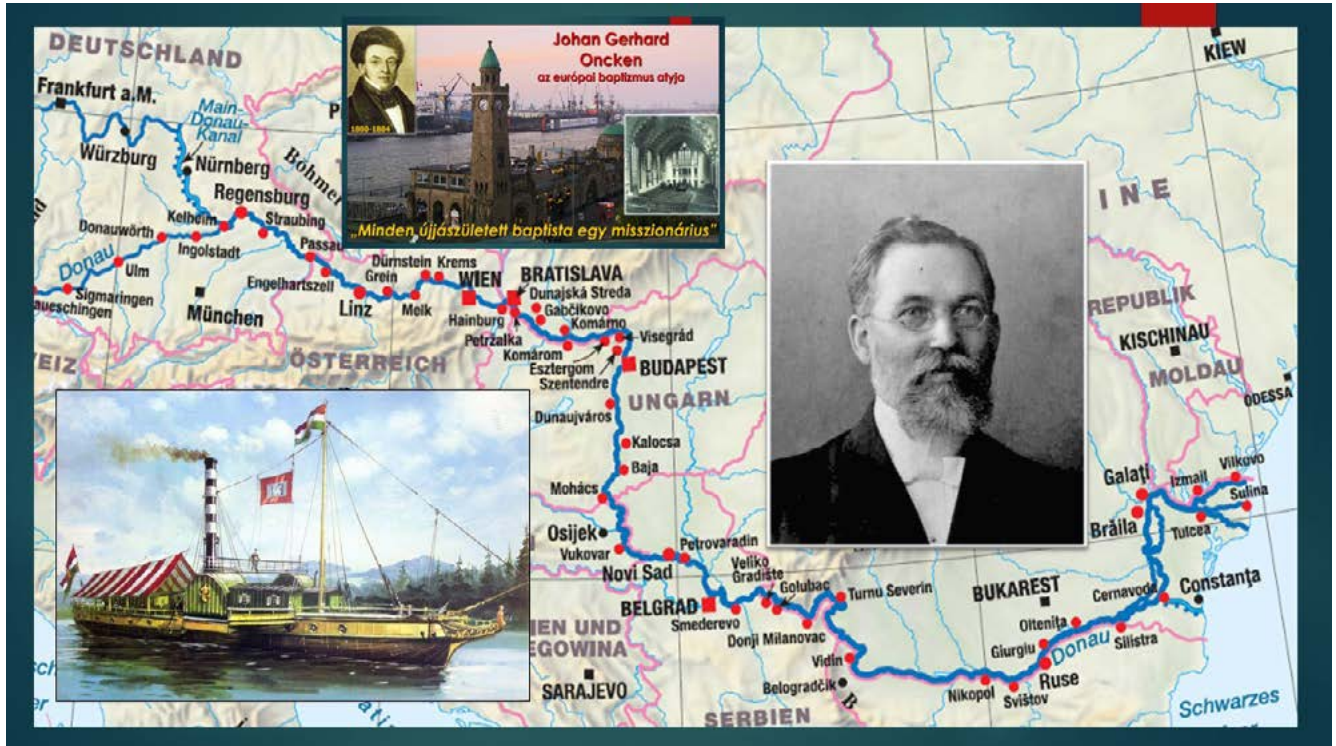
1867-ben Hamburgba költözött, ahol csatlakozott az akkor már népes Johan Gerhard Oncken gyülekezetéhez. Ekkor került sor a hamburgi új baptista kápolna megnyitási ünnepére 1867. augusztus 17-én, amin ő is részt vett. Ezt követően mindössze két évig dolgozott a városban, és ez idő alatt Oncken gyülekezetébe járt, ahol fiúkör szervezését és vezetését bízták rá.

Oncken, akit az európai baptizmus „atyjának” is szokták nevezni akkoriban gyakran hangoztatta igehirdetéseiben, hogy: „Minden újjászületett baptista misszionárius!” Ez indított gyülekezetében sok fiatal aktív missziómunkába. Itt meg kell jegyeznünk, hogy Oncken hamburgi gyülekezetéből tért vissza korábban 1846-ban Magyarországra Rotmayer János, Vojka János és Marschal József, akik az újkori baptista misszió első hírnökei voltak hazánkban.

Hamburgi tartózkodása idején, 1868 elején került kapcsolatba két Oroszországból érkezett ifjúval, Pritz-

2. Somogyi Imre: Meyer Henrik, Lelki Élet 1948. I. évf. 6. sz.

„Bútorokat készített és gabonatisztító berendezéseket gyártott az ottani parasztok számára és ebből tartotta fenn magát.”

Meyer Henrik 1869. május 15-én érkezett hosszú dunai hajójút után Odesszába a Fekete-tenger környéki német és orosz lakosság közé

kau és Reims Odessza környékéről származó mennonita fiatalemberekkel, akik bibliai ismertieket szerették volna gyarapítani Hamburgban. Ők beszéltek Meyernek az oroszországi igehirdető hiányról és az ott élő német és orosz anyanyelvű népek lelki éhségéről.

Az ő hívásukra indult el 1869. május 15-én Pritzkau testvérrel és érkeztek hosszas hajójút után a Fekete-tenger környéki német és orosz lakosság közé, Odesszába. A tengerparti városban és környékén abban az időben sok németül beszélő bibliai anabaptista/mennonita háttérű pietista közösség működött, melynek hatására végleg elkötelezi magát Krisztus szolgálatában.

A dél-oroszországi németek között az 50-es évek táján indult el egy jelentősebb lelki ébredés J. G. Oncken látogatása nyomán, aki 1869 őszén járt ezen a vidéken és evangelizált több helyen. Számos megtérőt merített be és tanította őket a keresztény életvitel alapjaira.

Ebben az időben tevékenykedett ezen a területen Meyer testvér is, aki rövid időre felkereste útítarsa, Pritzkau testvér szülőházát Alt-Danzig városát is. Érkezésük éppen január hideg napjaira esett, az oroszok karácsonyt követő vízkereszt ünnepének időszakában.

Az ottani szokás szerint a folyó jegén léket vágva merített be egy mennonita gyülekezeti vén 50 hívőt, akik tulajdonképpen baptisták voltak, csak nem volt, aki bemerítse őket.³

Miután Meyer testvér asztalos szerszámai is megérkeztek Németországból, kezdetben bútorokat készített és gabonatisztító berendezéseket gyártott az ottani parasztok számára és ebből tartotta fenn magát. Az odesszai „üzleti” vállalkozás rendkívül sikeressé vált, néhány éven belül akár dúsgazdag is lehetett volna, de Meyernek nem ez volt a célja. „Szabad időmben annyit dolgoztam a misszióban, amennyit csak lehetett” – írja önéletrajzában.⁴

Odesszában és a Fekete-tenger környékén élő orosz és német lakosság között kezdett el egyre aktívabban munkálkodni.⁵ Odessza környékén abban az időben sok németül beszélő bibliai pietista közösség műkö-

3. Meyer Henrik: Önéletrajz, 27. oldal

4. Meyer Henrik: i.m. 26. oldal

5. Szigeti Jenő: A 19. századi magyarországi bibliaárusok, Egyháztörténeti Szemle: 2005. 2. sz.

„Meyerné »előkelő megjelenésű, finom lelkű nő volt«, ennek ellenére nem riadt vissza semmilyen nehéz fizikai munkától később sem, annak érdekében, hogy a missziómunkát segítse.»

Fővárosunk látképe 1873-ban Meyer Henrik érkezésekor

dött, melynek hatására végleg elkötelezi magát Krisztus szolgálatában.

Ondra Károly ébredési prédikátor/evangélista 1870-ben Odesszában avatta baptista lelkipásztorrá. Ugyanabban az esztendőben ismerte meg jövődöbelijét Michelson Matildot, akivel május 25-én kötött házasságot.

Felesége korábban Szentpéterváron Lieven hercegnő kastélyában kulcsárnői tisztséget töltött be. Meyerné „előkelő megjelenésű, finom lelkű nő volt”, ennek ellenére nem riadt vissza semmilyen nehéz fizikai munkától később sem, annak érdekében, hogy a missziómunkát segítse. Az az asszony, akinek korábban komornái voltak, és kényelmes körülmények között élt, nem riadt vissza a nehezebb fizikai munkától sem. Asztalos férje mellett besegített faanyag megmunkálásába épp úgy, mint az imaterem padlójának súrolásába, de vállalta a nehéz, gyakran veszélyektől sem mentes hosszú és fárasztó misszióutakat is férje oldalán.

1872-ben újabb fordulat történt Meyer testvér életében. Jólmenő vállalkozását felszámolta és 1872. február 28-án elhagyta Odesszát és az Al-Duna partján található Galatzba utazott, ahol ugyan jól látogatottak voltak az alkalmak, de nem volt ébredés. Ekkor azt a

tanácsot kapta, hogy álljon a Brit és Külföldi Bibliatársulat szolgálatába, mint bibliaterjesztő kolportőr. Még abban az évben találkozik Millard Edével a bibliatársulat elnökével, aki Horvátországot jelöli meg munkaterületéül Zágráb központtal.

Meyer nagy lendülettel fogott bele a bibliaterjesztő munkába, Millard testvér viszont nem látta jónak, hogy Meyer „túl sok” Glaubenstimme énekeskönyvet, traktátust és egyéb hitébresztő könyvet rendel Bécsből az evangélium iránt érdeklődők részére. Ezért zágrábi állomáshelyéről elmozdítva Millard a Budapestre szóló meghívó levelében így ír Meyernek: „Remélem, maradandó áldásként hívtam el Budapestre.”⁶

Így érkezik Brit- és Külföldi Bibliatársulattal hivatalos alkalmazottjaként 1873. március 6. csütörtök reggel 6 órakor Budára, az abban az évben megnyitott, Fiumét a fővárossal összekötő új vasútvonal végállomására a Déli pályaudvarra, mint a bibliaterjesztő társulat aktív „kolportöre”. Ezt az időpontot, amely egyúttal

6. Meyer Henrik: Önéletrajz, 37. oldal

„Pár hónap alatt négy gyülekezet jött létre, sőt 1877-ig 69 településen alapított gyülekezetet.”

Budapest városegysítési éve⁷, ma úgy tartjuk számon, mint a magyarországi újkori baptista misszió alapításának jelentős időpontja.

Abban az időben nem volt működőképes baptista gyülekezet Magyarországon. Az 1846-ban Hamburgból hazatért Idősebb Rottmayer János által elkezdett missziót az 1848/49-es forradalom és az azt követő Bach-korszak megtorló rémuralma elsöpörte.

Meyer korábban is járt már Pest-Budán, ismerősei is akadtak, de akkor még nem működött aktív gyülekezet a városban.⁸ Az első nyilvános istentiszteletet 1873. májusának első vasárnapján tartotta meg Budapesten.

A Meyer házaspár már Zágrábban is házi összejöveteleket tartott a lakóhelyén, és amikor Budapestre érkeztek, itt is hamarosan lettek érdeklődők, akik a Biblia üzenetére is kíváncsiak voltak. Meyer gyárat alapíthatott volna, de ő ehelyett a gyárkapuba állt és kaszárnyák elé ment, házalt, esténként az értelmiségiek közé ment a kávéházakba és ott ajánlotta megvételre a Bibliát, amiből nagyon sokat adott kézbe és értékesített.⁹

Bibliatársulat 1873-as évkönyve szerint Meyer Henrik bibliaterjesztő „minősítés tekintetében az elsők közé tartozik, és ha figyelembe vesszük az Isten Igéjével szemben mutatkozó általános passzív ellenállást, az eladott magas példányszámból nagy szorgalmára következethetünk.”¹⁰

Budapesten és vidéken Bibliaterjesztőként kezdte egyházszerző munkáját. Miután 1874. december 27-én két házaspárt bementetett¹¹ a Lukács fürdőben, (Benzinger Erhard és neje Stiefelmayer Anna, valamint Kaiblinger György és neje, Schneider Mária), emiatt

a Bibliatársulat elbocsátotta Meyert a bibliaterjesztő társaság kötelékéből.¹²

Meyer ezt Isten vezetéseként élt meg, mert ettől kezdve még szabadabban végezhetette Magyarországon a lélekmentés szolgálatát és a baptista gyülekezetek alapítását hazánkban. Munkáját kiterjesztette az egész történelmi Magyarország területére. Mivel a misszió alapjának az Isten Igéje terjesztését tekintette, ezért nagyon fontosnak tartotta a bibliaterjesztők munkáját és következetesen épített is rájuk. Miután önállóvá vált, saját bibliaterjesztő hálózatot épített ki az újonnan megtérők bevonásával.

Pár hónap alatt négy gyülekezet jött létre, sőt 1877-ig 69 településen alapított gyülekezetet, ezen kívül későbbi új missziós központok is létrehozott: Budapest, Nagyszalonta, Újvidék, Késmárk városokban. Ezek a missziós bázisok Trianon után a legfontosabb baptista központokká váltak a román, a szerb, a cseh megszállás után.¹³

A Brit és Külföldi Bibliatársulat jubileumi kiadványa így ír a bibliaárusok fáradságos munkájáról: „Falvakon, hegyek közt, forró és jégvidéken, gyalog, ösvéren, hajón, vasúton; küzdenek úti fáradalmakkal, gúnnnyal, ellenségeskedéssel, nélkülözéssel, az idő viszontagsággal, soknak megrendült az egészsége; volt, aki vértanúként halt meg kötelessége hű teljesítésében. Egyszerű, de hitbuzgó emberek, akik közvetlen érintkeznek a néppel; örül szívük, ha a mennyei kenyeret ajánlhatják. Ahol olvasni nem tud a nép, ott ők olvasnak fel, hogy megkedveltessék a hallott igét, hiszen a hit, hallásból keletkezik.”¹⁴

Meyer Henrik nagy hangsúlyt fektetett minden szolgálati útján az igehirdetésre, tiszta evanngéliumot hirdette mindig nagy lelkesedéssel. Vasárnaponként 4-5 alaklommal is szólt a gyülekezetéhez: „Minden prédikációja népszerű exegézis, vagyis bibliamagyarázat volt.”¹⁵

Vasárnapi iskolát hozott létre az utca gyerekeinek. Meyerék hazánkba érkezésükkor először Óbudán vet-

7. Körtvélyesi Erzsébet: Látnivalók Magyarországon, Well-Press Kiadó, Miskolc, 2004. 164. old.

8. Gerzsenyi L. – Miklya-Luzsányi Mónika: Mindeddig..., Harmat, WBGY, Bp. 2007. 11. old. (Önéletrajzában megemlíti, hogy „először 1869 május utolsó hetében járt Pesten átutazóban, akkor még nem voltak baptisták. 1872. június 8-án másodszor járt Pesten, ezúttal Galatzból jövet, a Bibliatársulat szolgálatában első feleségével. Akkor sem találtak baptistákat. Négyheti munka után Horvátországba mentek kijelölt munkaterületekre.”)

9. Szebeni Olivér: Meyer Henrik és példás hazai missziós szolgálata, Kézirat, Bp. 2012. 2. oldal

10. Szebeni: i.m., 8. old. – (A Brit és Külföldi Bibliatársulat 1873-as évkönyvében talált Szabadi F. Gusztáv jelentést, melyből idézet)

11. Gerzsenyi László: i.m. - 17. oldal

12. Meyer Henrik: Önéletrajz - 45. old. (Elbocsátás: 1875. máj. 1.)

13. Szebeni Olivér: Meyer Henrik és példás hazai missziós szolgálata, Kézirat, Bp. 2011. 1. old.

14. Szigeti Jenő: A 19. századi magyarországi bibliaárusok, Egyháztörténeti Szemle, 2005. 6. évf. 2.

sz. 102. old.

15. Welker József: Az egész ország prédikátora volt, Baptista Kiadó, Bp. 1996. 9. oldal

„Munkatársaival és feleségével együtt többször kegyetlen üldözésekben részesült.”

Gyülekezeti élet Pest-Budán

- ▶ Igehirdetés nyelve: **német**
- ▶ Dohány utcai bérelt hely, volt kávéház
- ▶ A **Pester Journal** újságírója meglátogatta, leírta
- ▶ Újabb bérelt hely, magas bérleti díjjal
- ▶ Az ország testvériségének a segítségét is kérték a bérleti díjhoz
- ▶ **Flór Albert** altiszt **magyarul** hirdette az igét Pesten
- ▶ Ócsai asszonyok megtértek, és megalapították Ócsán a gyülekezetet

tek ki lakást, de rövidesen átköltöztek a pesti oldalra, az Üllői út 11. szám alá. A háromszobás bérleményben alkalmas helyet tudtak kialakítani az összejövetelel alkalmakra és a gyerekekkel való foglalkozásra is.

A vasárnapi iskolai munka 1873 telén kezdődött. Meyer így ír önéletrajzában a gyermekek közötti munkáról: „Virágzó vasárnap iskolát tartottunk fenn kb. kétszáz gyermekkel, akik közül 60 rendszeresen járt, mind katolikus szülők gyermekei. A gyerekek örömmel jöttek és elhozták barátaikat is.”¹⁶

A vasárnapi iskolai szervező munkáját Victor János, a vasárnapi iskolai szervezet nesztora így máltatja egy 1911-ben tartott előadásában: „A baptisták, ahol csak gyülekezetük támadt, azonnal vasárnapi iskolát alapítottak, s felekezetük vezérembere, Meyer Henrik tudva, hogy milyen erő van ez intézményben gondoskodott arról, hogy a hívek buzgótsága e tekintetben ne csökkenjen”¹⁷

Kenyérkereső asztalos mestersége mellett nem csak bibliaterjesztéssel foglalkozott, hanem rendszeres bibliórákat is tartott Üllői úti lakásán. Vasárnaponként műhelyét Istentiszteleti helyé alakítja, ahol bátran

szólja az evangéliumot. Később ebből ebből a bibliatanulmányozó csoportból alakult meg a mai Wesselényi utcai gyülekezet.

Sok anyagi gondjai miatt sem adta fel elhívását. Rendületlenül végezte az ügartörő szolgálatot Pesten (Újpest, Óbuda, Budafokon, Budaörsön) és vidéken (Pécs, Nagyszalonta, Gyula, Késmárkon, Szászváros, Brassó, Temesvár, Belgrád) mind több helyen hirdette az igét, végezte a tagok felvételét, a bementést és a gyülekezetek szervezését.

Munkatársaival és feleségével együtt többször kegyetlen üldözésekben részesült, elsősorban Nagyszében környékén, Újvidéken, a Szepességben, Derecskén és Gyantán. A testi bántalmazásokon kívül pénzbírságot is kellett fizetnie, ezért bútorainak egy részét el kellett adnia.

Az akkori utazási viszonyok az egészségét is veszélyeztették. Sokszor utazott napokon keresztül fűtetlen negyedosztályú vagonokban Bibliákat szállítva bőröndjében távoli vidékekre.

Közben Budapesten az általa alapított Wesselényi utcai gyülekezet egyre jobban megerősödött és növekedett. Imaházépítésbe kezdenek és a hazai gyülekezeteken kívül imaházépítési alapra gyűjtöttek szerte Európában: Londonban, Königsbergben, Skóciában

16. Meyer Henrik: Önéletrajz, 39. old.

17. Meyer Henrik vázlatos önéletrajza – kézirat fordította: Szebeni Olivér 1959-ben.

„Az épület alagsorában nyomdát működtettek, ami az Olvasd! taraktátusok, hitbuzgalmi iratok sokszorosítására használtak.”

(Glasgow), Hamburgban és Németország több gyülekezetében.

1887. augusztus 20-ára felépült az imaház.¹⁸ Ennek érdekessége, hogy az alapkőben elhelyezett oklevélben meghatározták, hogy a felépült imaházban csak német nyelven folyhatnak az igehirdetések. Mint később kiderült, a nemzetek és a történelem Ura, a mindenható Isten másképp gondolta ezt. Amikor elkészült az új Wesselényi utcai kápolna (1884–1887) az első bemerítési alkalmon az volt az ünnepély különlegessége, hogy hívására a református püspök is megjelent (Papp Gábor). A mai szépen bontakozó ökumenikus munkának tehát idáig is visszanyúl az alapja.

1883-ban kapcsolatba kerül az Evangéliumi Alliance vezetőivel. Budapesten felekezetközi istentiszteletet tart a Párizsból és Bécsből érkezett (Field generális, Saras és Fisher lelkészek) vezetők szolgálatával, a Budapest protestáns lelkészeinek részvételével.

Az egyre szaporodó gyülekezeti tagokból négyszó-

lamú énekkart szervezett, amit harmóniummal kísért. Nagy hangsúlyt helyezett az utcai misszióra. A nyári vasárnap délutáni ifjúsági istentiszteleteket, több esetben a hétköznapi alkalmakat is többnyire a szabadban tartották. Hol a Köröndön, hol a Városligetben, hol a Hősök terén énekeltek, rövid bizonyágtételben megszólították a köréjük gyülekezett hallgatóságot és traktátusokat osztogattak.

A Wesselényi utcai gyülekezeten kívül Újpesten és Óbudán is indítottak városi missziót. 1881-ben nagy vállalkozásba kezdett Meyer testvér a várostól 9-10 kilométerre lévő Budafokon is ahol Meyer Henriket és feleségét egyik alkalommal meg is verték.

Kezdetben saját asztalos munkájából és családi örökségéből tartotta fenn magát. Jövedelme 10%-át mindig odatette az oltárra. Később hazai, németországi és amerikai rokonai és hittestvérei is támogatták az országos missziót. A templom építésére még Odesszából, Hamburgból, de még Ausztráliából és Dél-Afrikából is érkezett pénzdomány. A Wesselényi utcai imaház köré épített szükséglakásokkal a szegényebb, szociálisan

18. Dr. Gerzsenyi László: i. m. 36-42. old.

„Bár ő nem végzett teológiát, mégis fontosnak tartotta a következő nemzedék teológiai tanítását.”

rászoruló családokat támogatták. A bérlakások lakbérét pedig ugyancsak az országos misszió támogatására fordították. Az épület alagsorában nyomdát működtettek, ami az Olvasd! taraktátusok, hitbuzgalmi iratok sokszorosítására használtak.

A bibliaterjesztő munkát is fontosnak tartotta. Miután a Brith- és Külföldi Bibliatársulat kötelékéből kilépett, mert baptista elkötelezettségéhez ragaszkodott, saját bibliaterjesztő (kolportör) hálózatot működtetett. Volt mikor 8-10 bibliaterjesztő házi misszionáriust is alkalmazott a gyülekezet, akik magyar, német, vagy más anyanyelvű Bibliákat és vallásos irodalmat terjesztettek az utcán és házanként bekopogva a különböző kerületekben.

Bár ő nem végzett teológiát, mégis fontosnak tartotta a következő nemzedék teológiai tanítását. Így választotta ki a Wesselényi utcai fiataljai közül Udvarnoki Andrást és Balogh Lajost, akiket német nyelvre tanított, majd saját pénzén külföldi tanulmányútra küldte őket a Hamburgi Baptista Teológiára.¹⁹

Miután mecénásai 4 évvel később teológiai ismeretekkel visszatértek, - a hozzájuk csatlakozó Csojják Attilával - ők lettek a következő nemzedék lelki vezetői, a Prédikátor Iskola (BTA) megállapítói.

Missziómunkája során egyre inkább szaporodtak a vallásügyi sérelmek: Több vidéki helyszínen is megtörtént, hogy fegyveres csapat támadt a résztvevőkre és törtek, zúztak, mindent összetörtek, Dömsödön egy hetvenéves asszonyt is összeverték. A hatóság a panaszokat nem vizsgálta ki, sőt a legtöbb esetben, a hívókra vetett ki bírságot.

Az államegyházak nem engedték „az új hitűeket” a híveikkel közös földben pihenni temetőikben. A kereszteletlen csecsemőket volt úgy, hogy „kényszer-kereszttségben” részesítették. A szülőket pedig felemelt stóla-díj megfizetésére kötelezték.

Meyer Henrik többször nyújtott be a baptisták állami elismerését kérelmező indítványt, de a hatóságok ezeket rendszeresen visszautasította. Két évtized alatt a parlament is rendszeresen foglalkozott a baptisták ügyével és az általuk benyújtott panaszokkal. A baptisták ismerető füzeteket bocsátottak a képviselők rendelkezésére.

Meyer kifejezetten gyűjtötte a gyülekezeti munkásoktól a zaklatásokról írt jelentéseket. Arra biztatta a testvéreket, hogy panaszukat dokumentálják, és minden év végén terjesszék fel azokat jogorvoslatért a lehető legmagasabb fokú hatósághoz. Ő maga is csomagonként nyújtotta be a panaszokat a minisztériumok felé. Folyamodványok sora bizonyítja Meyer igazságos harcát a szabad vallásgyakorlás érdekében. Az 1883-ban benyújtott kérelmet maga Tisza Kálmán, a miniszterelnök utasította el, azzal, hogy nem kívánják bővíteni az elismert egyházak körét, magán-összejövetelel kérelme pedig a belügyi hatóságok engedélyezéséhez kötött.

Irányi Dániel parlamenti képviselővel különösen is szoros barátságot ápolt Meyer Henrik. az újabban fölmerülő rágalmakról Meyert folyamatosan megkérdezte, aki őt felvilágosítva cáfolta ezeket. A sérelmek az egész országban egyre elviselhetetlenül tapasztalhatóak voltak.²⁰

Ebben az időben a Parlamentben is vita folyt a vallásszabadságról. Irányi Dániel hivatkozott először a baptistákra a parlamentben, 1876. december 2-án. Kijelentette, hogy a feudális Magyarországon nincs teljes vallásszabadság. Kezdeményezte egy új korszerű vallásügyi törvény kiadását. A zsidókat, a baptistákat és a nazarénusokat védelmébe vette. Irányi Dániel, az 1848-as párt ellenzéki képviselője huszonhárom ízben szólalt fel a parlamentben a baptisták vallásszabadsága ügyében.²¹

Meyer Henrik munkája értékelésénél nehezen mérhető fel annak értéke, amit végzett, nemcsak a gyülekezetekben, hanem a gyülekezetekért egyházi, de közéleti szinten is. Hogy az 1895. évi 43. tc. „A vallás szabad gyakorlatáról” megszületett, abban Meyer Henrik szívós erőfeszítése is benne van. A nyolcvan és kilencvenes években állandó összeköttetést tartott fenn az egyes politikusokkal, akik közül különösen Irányi Dániellel behatóan tárgyal a szabad vallásgyakorlatról. Az 1895-os 43. tc. viharos tárgyalásai közben maga Irányi is kereste az összeköttetést Meyerrel, akitől sok hasznos és szakszerű anyagot gyűjtött parlamenti felhívásaihoz.²²

20. Bereczki Lajos szerk.: Krisztustért járva követségben ... Baptista Kiadó, Bp., 1997. 61-62 oldal

21. Kolozs Nagy János: Százéves a baptisták állami elismerése. MJJ 2005. 35. old.

22. A vallásszabadság és a baptisták, Magvető: Budapest, írta: Dr. Somogyi Imre

19. Gerzsenyi László: i.m. - 43. oldal (Elsőnek: Steffscheck Mátyás szlovák ajkú, majd Udvarnoki András, és Balogh Lajos magyar fiatalokat küldte Hamburgba tanulni.)

„Nem a terjesztők térítenek, hanem az eszmék.”

Irányi Dániel huszonhárom ízben szólalt fel a parlamentben a baptisták vallásszabadsága ügyében.

Erre hivatkozva érvel Irányi Dániel a parlamentben így:

„A baptisták felekezete a legközelebbi években keletkezett. Angliában és Amerikában millióian vannak. Az Újtestamentumot tekintik a vallás alapjának. Az állam iránt tartozó minden kötelességüknek eleget tesznek” – majd Irányi Dániel így folytatta érvelését:

„Egy Németországból származó úriember áll a felekezet élén, Meyer Henrik. Az idén tél végén, vidékre is ki akarta terjeszteni működését. Elment egyik barátjához, ahol a Szentírást magyarázta. Alig végezte magyarázatát, két községi elöljáró érte jött, és a legdurvább szidalmak között a községházra vezette. Ott lecsukták, csak nagy nehezen és sok kérés után sikerült a gazdának kiszabadítani, de csak egy felté-

tellet, hogy a községet azonnal elhagyja.”²³

Egy másik parlamenti képviselő Papp Kovács Gábor a szabadságharc egyik hőse, református lelkész, 1874-től pedig a dunántúli egyházkerület püspöke, így folytatta az érvelést:

„Az eszméknek apostolai vannak. Meyer Henrik saját meggyőződése szerinti igazságot hirdetni járt és az ő szerinte igaz vallásnak igyekezett híveket téríteni. Nem a terjesztők térítenek, hanem az eszmék. Az igazságok térítenek, és véleményem szerint az igazság nincsen egy felekezetnek sem kizárólagos birtokában. Aki az igazságot terjeszteni akarja, a tudomány fegyverével, az eszmék harcterére kötelessége lépni. Amikor az eszmék egymás közti harcában kifejlődik

23. Szebeni-Mészáros: A magyar baptisták története – Parlamenti viták és küzdelmek a vallásszabadságért, Teológiai jegyzet, kézirat a szerző birtokában, -

„Meyert a sok méltatlan bánásmód és sikertelen próbálkozások nemhogy megtörték volna, de egyre elszántabbá tették az evangélium hirdetésében.”

az igazság, mindenki csak nyer általa. Amely egyház érvek ellen nem ellenérvekkel, hanem a hatalomnak elnyomó fegyverével, azon egyház elismeri, hogy nincs igazsága, gyenge. Vagy, ha igazsága van, föl-kentjeiben nincs erő az igazságát bebizonyítani.”²⁴

Ez idő tájt Magyarországon háromféle egyházi státusz létezett: a bevett, az elismert és a túrt.²⁵ A baptisták a harmadik kategóriába tartoztak, annak minden hátrányával együtt. A helyzet javítására az elismert státusz elnyerése volt az egyetlen megoldás. A túrt kategória számos problémát vetett fel a baptista hívők hitéleti és közösségi mindennapjaiban. Bár Meyer 1883-as és 1890-es beadványai enyhítettek a baptistáknak, mint „szektának” a megítélésében, mégis számos dolog keserítette, főként a helyi hatóságok intézkedései nyomán a baptista hívők életét.

Meyer beadvánnyal fordult Tisza Kálmán miniszterelnökhöz, majd személyesen fel is kereste. A miniszterelnök azonban nem kívánt emiatt konfrontálódni az

ellenzékkel.²⁶ Az 1895. évi 43. tc. „a vallás szabad gyakorlathoz” megszületett vallásügyi törvény megalkotásában Meyer Henrik szívós erőfeszítése is benne van. A viharos tárgyalásai közben maga Irányi is kereste az összeköttetést Meyerrel, akitől sok hasznos és szakszerű anyagot gyűjtött parlamenti felszólalásaihoz.

Végül az 1895-ben kiadott vallásügyi törvény lehetőségét biztosított a zsidó, nazarénus és baptista vallásfelekezet számára is a törvényes elismerés elérésére. Erre azonban csak többszöri beadvány után csak 1905-ben kerülhetett sor.

Meyert a sok méltatlan bánásmód és sikertelen próbálkozások nemhogy megtörték volna, de egyre elszántabbá tették az evangélium hirdetésében. Misziós tevékenységét nemcsak a fővárosban, de az egész történelmi Magyarország területére kiterjesztette. Az akkori utazási viszonyok az egészségét is veszélyeztették. Sokszor utazott napokon keresztül fűtetlen negyedosztályú vagonokban bibliákat szállítva bőröndjében távoli vidékekre.

Az első évtizedben ezt a heroikus erőt igénylő munkát mind egyedül végezte. A feladatok sűrűsödése és

24. Szebeni-Mészáros: i.m.

25. Somogyi Imre: A bevett és az elismert vallásfelekezetek egyenjogúsítása. Emléklapok 1.füzet 1948.

26. Bereczki Lajos szerk.: Krisztustért járva követségben ... Baptista Kiadó, Bp.,1997. 61-62 old.

Az első budapesti baptista imaház 1890 körül

egyre inkább jelentkező egészségi problémái érlelik meg a gondolatot benne, hogy 1881. június 6-án Kornya Mihályt,²⁷ Tóth Mihályt²⁸ és Balogh László diakónussá avassa, hogy „legyenek bemerítők”.

A közegyházi elfoglaltságai mellett töretlenül végzi az evangélium hirdetését az ország minden táján. Számtalanszor megfordul a Partiumban és az erdélyi szászok között. Ismerik Nagyszalontán, de Szászvárosban, Nagyszébenben, Brassóban és Temesvárott is. Leutazik Délvidékre Újvidéken túl a Belgrád melletti Pancsovára is. ahol a magvetés kikelt és ma is élő gyülekezetek tanúskodnak róla.

Naplójegyzeteinek bejegyzése szerint- hogy hol délen, hol északon a Felvidéken Szepességben, Késmárkon dolgozik, de közben a fővárosban Budapesten is a gyülekezet ütőerén tartja kezét.²⁹ 1883-ban kapcsolatba kerül az Evangéliumi Alliance vezetőivel. Budapesten felekezetközi istentiszteletet tart a Párizsból és Bécs-

ből érkezett (Field generális, Saras és Fisher lelkészek) vezetők szolgálatával, a Budapest protestáns lelkészeinek részvételével. A vendégek nagyon örültek a rendkívül szép istentiszteleti alkalomnak.

Egy másik alkalommal pedig arról számol be örömmel, hogy amikor elkészült az új Wesselényi utcai kápolna (1884-1887) az első bemerítési alkalmon az volt az ünnepély különlegessége, hogy hívására a református püspök is megjelent (Papp Gábor). A mai szépen bontakozó öku-
menikus munkának tehát idáig is visszanyúlik az alapja.

Meyer Henrik munkásságának értékelése kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy igeismerete, retorikai készsége kiváló volt: „Hallgatóit lebilincselte, gyakran azért jöttek intelligens látogatók, hogy gyönyörködjenek szó-
ki képességében és hogy szép német előadást hallgassanak. Igehirdetése magas szintűek voltak, tiszta evangéliumok, meggyőzőek. Fundamentalista teológiát képviselt, az Ige és annak tanítása volt az egyetlen zsinórmértéke a tanításban, a feddésben, az intésnél vagy a gyülekezeti rend és fegyelem tekintetében.”³⁰

27. Meyer Henrik: † Kornya Mihály, Az Igazság Tanúja, Bp., 1917. 2. sz. 22. old.

28. Meyer Henrik: Önéletrajz, 81. old.

29. Meyer Henrik: Önéletrajz, 108. old.

30. Dr. Szabó Olivér: Részletek az első budapesti gyülekezet történetéből, Bp., 2005. 7. old.

„Munkássága bizonyítja, szívében hordta a magyar népet, s életének nagy részét a magyar nép szolgálatának szentelte.”

Életműve azt bizonyítja, hogy származása ellenére is Meyer Henrik szerette a magyarságot, hisz ezért a népért is oltárra tette az életét. Sőt nem húz határt a többi nemzetiségek előtt sem, hisz a halálakor már 23 000 tagot számláló közösségben a magyarok és németeken kívül, ott vannak a románok és szlovákok is. Munkássága bizonyítja, szívében hordta a magyar népet, s életének nagy részét a magyar nép szolgálatának szentelte. Magyar földön rokkant meg, magyar oltáron égett el, ennél többet egy ember nem tehet egy népért.

„Az okosok fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok, mindörökké.” Dán.13,3

Mint minden embernek, Meyer Henriknek is voltak bírálói, legnagyobb vétkét erőskezű vezetésében és erős német öntudatában vélték felfedezni.³¹ Azonban nem szabad feledni, hogy abban az időben erre az erős kézre volt szükség ahhoz, hogy a közösség igei tisztasága és lelki egysége megmaradjon.³²

Meyer anyanyelve német volt,³³ magyarok között tolmács segítségével prédikálhatott. Az irányítása alatt egyre jobban kibontakozó baptista misszióban, a magyar nyelvű gyülekezetek egyre nagyobb önállóságot követeltek. Ez nagyon sok konfliktusnak lett az előidézője. Sajnos nyelvi megosztottság miatta a magyarországi baptista misszió két évtizedre ketté is vált.³⁴

Élete vége felé azért, hogy személye ne legyen akadálya az egység helyreállításának, visszavonult Németországba, ahol hat esztendeig munkálkodott egy kisebb gyülekezetben. A szíve azonban visszavonzotta vá-

lasztott hazájába Magyarországra. Már nagy betegen fogadta el ismét a Wesselényi utcai gyülekezet meghívását, ahol hűséggel szolgált 1919. haláláig munkálkodott. Feleségével együtt Budakeszi temetőben nyugszik.

Életműve azt bizonyítja, hogy származása ellenére is Meyer Henrik szerette a magyarságot, hisz ezért a népért is oltárra tette az életét.³⁵ Sőt nem húz határt a többi nemzetiségek előtt sem, hisz a halálakor már 23 000 tagot számláló közösségben a magyarok és németeken kívül, ott vannak a románok és szlovákok is.

Munkássága bizonyítja, szívében hordta a magyar népet, s életének nagy részét a magyar nép szolgálatának szentelte. Magyar földön rokkant meg, magyar oltáron égett el, ennél többet egy ember nem tehet egy népért, amely származása szerint nem az övé - de éppen úgy, mint a többi az Istené.

A budakeszi temetőben, ahol fáradt teste felesége mellett megpihent, a sírkövén ez az igevers olvasható:

„Az okosok fényleni fognak, mint a fénylő égbolt, és akik sokakat igazságra vezettek, mint a csillagok, mindörökké.” Dán 12,3

31. Gerzsenyi László: i. m. 51-53. old.

32. Welker József: i. m. 8., 11. old.

33. Szebeni Olivér: Német baptisták Magyarországon, BMA Jánoshalma, 2010. 18. old.

34. Dr. Somogyi Imre: Meyer Henrik, Lelki Élet, 1948. 6. szám. 1-2. old.

35. Herjeczki Kornél: Gyülekezeti jövőképünk, Kézirat, Budapest, 2011.

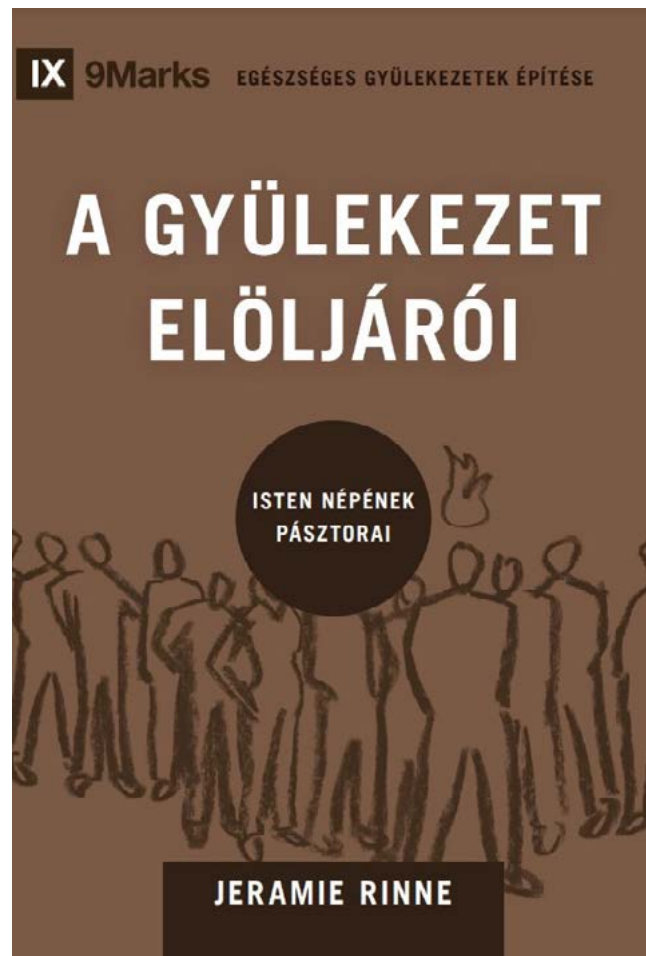
A GYÜLEKEZET ELŐLJÁRÓI

A bibliai értelemben vett gyülekezetvezetés helyes alapelveinek megértése kulcsfontosságú egy egészséges keresztyén közösség életében. Ebben segít Jeramie Rinne, aki gazdag teológiai alappal, majd pedig gyakorlati példák segítségével kalauzolja olvasóit e fontos témában. Nem csoda, hiszen maga is aktív lelkipásztor a Massachusetts állambeli Hingham városában (Boston közelében).

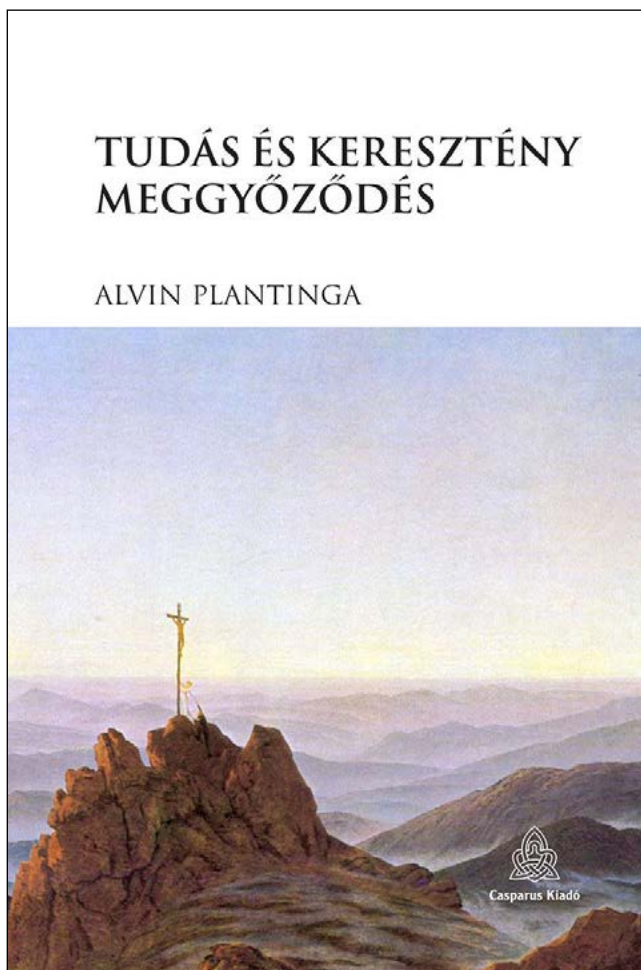
Könyve nem csak lelkipásztoroknak és előljáróknak szól; akiket egyébként egy szolgálati tisztségként jelöl - előljáró megnevezéssel. Alexander Strauch biblikus gyülekezetvezetéséről írott magnum opusa mellett (amit a Szolgatárs előző, 2023/2-es számában ajánlott Csiha Márton - a szerk.) az egyik legjobb magyarul is olvasható könyv a témakörben. Valójában rövidsége és tömörsége csak javára válik! Felhasználóbarát módon nyújt könnyen elérhető és érthető alapot a hatékony gyülekezetvezetésre áhítozóknak.

Rinne a bevezetőben *in medias res* felteszi sok friss gyülekezeti vezető legégetőbb kérdését; „Elöljáró lettem. Hogyan tovább?” A következő nyolc fejezetben pedig kielégítő módon megválaszolja a szerző mindezt. A befejezés a pásztori szolgálat örökkévaló jelentőségére helyezi a hangsúlyt, mintegy mennyei perspektívába helyezve a témát. Az „Isten népének pásztorai” alcímet viselő kötet 130 oldalban mutatja be az előljárói „munkaköri leírást”. Hasznos vezetőknek és követőknek egyaránt.

Akik olvastuk, biztosak vagyunk benne, hogy mindenki, aki figyelmesen és nyitott szívvel forgatja, profitálni fog belőle. Szeretettel adjuk tehát közre a Paulus Alapítvány legújabb kiadványát, A gyülekezet előljárói-t! - Tóth Krisztián

Paulus Alapítvány, 2023, 130 oldal

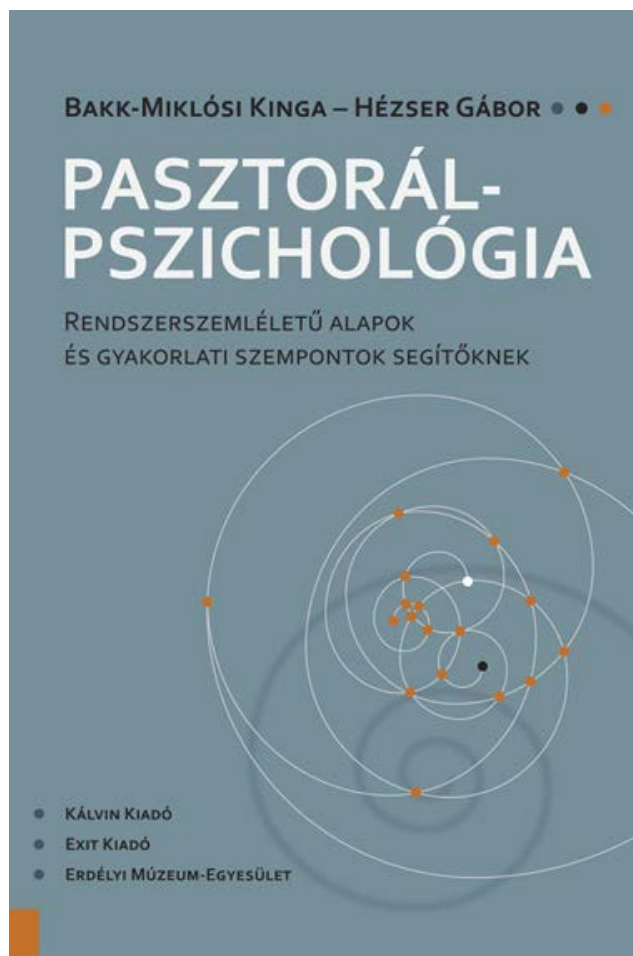
Alvin Plantinga

Tudás és keresztény meggyőződés

Casparus, 2023

Alvin Plantinga a kálvinista gyökerű kortárs gondolkodás Karl Barth mellett legkiemelkedőbb személyisége. Filozófiája tisztán logikai megalapozású. Érvei újra meg újra kiváltják az ellenvetések inkább sikertelennek mondható kísérleteit. Ám gondolatai mélyén a lélek bizonyossága él, mely e hitvalló szerzőt Krisztushoz köti. Minden keresztény, minden érdeklődő, sőt minden ateista nagy haszonnal olvashatja a kiváló fordításban végre magyarul is megjelent könyvét. – Mezei Balázs DSc, SASSS, a Budapesti Corvinus Egyetem tanára

„Ha igazán jelentős filozófus szeretnél lenni, semmiképpen se ird le világosan, mit is gondolsz.” Hála Istennek, Plantinga nem fogadta meg a saját tanácsát, így a magyar olvasóközönség egy olyan jelentős filozófus könyvét veheti a kezébe, aki világosan ír. Teológusként a bibliakritikáról szóló fejezetet különösen hasznosnak tartom. Szívből ajánlom a könyvet hívőknek és nem hívőknek egyaránt. – Szabados Ádám teológus

Bakk-Miklósi Kinga – Hézszer Gábor

Pasztorálpszichológia

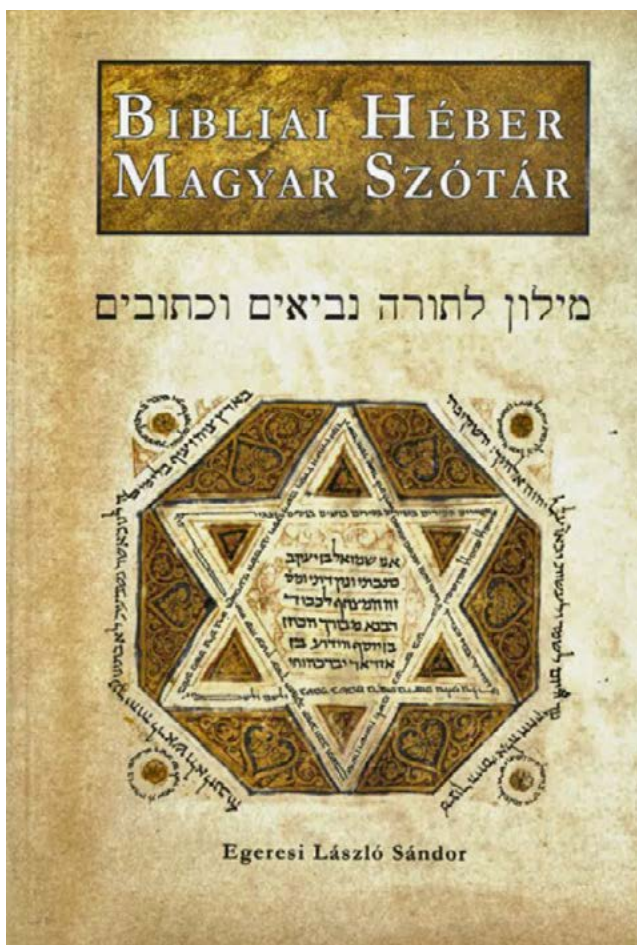
Rendszerszemléletű alapok és gyakorlati szempontok segítőknek

Kálvin, 2023, 616 oldal

A kötet átfogó ismereteket közvetít a pasztorálpszichológia iránt érdeklődő vagy azt tanuló segítő szakemberek és a gyakorlatban tevékenykedő lelkészek, lelkigondozók számára. A pasztorálpszichológia alaptémáit a legújabb nemzetközi kutatások fényében tárgyalja, nemcsak naprakész tudást ad át, hanem szemléletet is formál.

Az elméleti alapozás keretében először elemzi a pasztorálpszichológia és a rendszerszemlélet kapcsolatát. Ezután több fejezetben esik szó az emberképről, a vallásosságról és egyes egzisztenciális témákról, mint amilyen a bűn, a halál és a szenvedés, majd összefoglalja a legfontosabb tudnivalókat a segítő gyakorlat számára.

A függelékek a főfejezetekben megemlített technikák részletes leírását tartalmazzák.

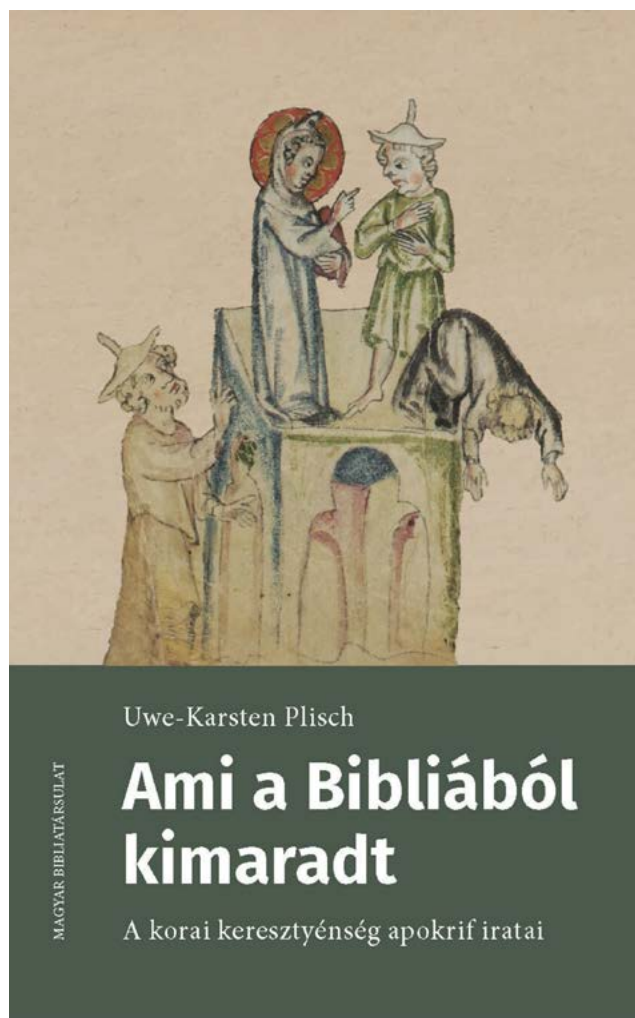
Egeresi László Sándor

Bibliai héber-magyar szótár

Magánkiadás, 2022, 840 oldal

A magyar nyelvű hebraisztika régi adósságát törleszti ezzel a szótárral. Héber–magyar szótár ugyan az elmúlt száz év során is jelent meg többször magyarul, de eddig még nem született meg egy olyan szótár, amely a Héber Biblia szövegéhez nyújtott volna tudományos segítséget. Egeresi László Sándor munkája ezt a hiányt pótolja. A modern hebraisztika legújabb eredményeit összegzi, a héber lexikográfia nemzetközi kutatásait mutatja be magyarul, s közben a legnemesebb bibliafordító tradíciókat, ill. a zsidó tudományok kincseit is közli a felhasználókkal. A klasszikus héber nyelv tanulóinak értelemszerűen ajánljuk ezt a szótárt, de ezen túl azt is joggal remélhetjük, hogy ez a szótár mérföldkő lesz, s a jövő kutatása számára állandó vonatkozási pont.

A függelékben a bibliai arámi szavak listáját is megtalálhatjuk.

Uwe-Karsten Plisch

Ami a Bibliából kimaradt

A korai keresztyénség apokrif iratai

Uwe-Karsten Plisch

Ami a Bibliából kimaradt

A korai keresztyénség apokrif iratai

Kálvin, 2023, 180 oldal

Uwe-Karsten Plisch teológus, koptológus (Niedersächsische Akademie der Wissenschaften, Göttingen) könyve fontos kora keresztyén szövegek válogatását kínálja, amelyek az újszövetségi iratok idején vagy röviddel azután keletkeztek, de különböző okokból nem vették be azokat az újszövetségi kánonba. Maguk a szövegek azok, amelyek szóhoz jutnak, megbízható fordításban, hiteles információkkal bevezetve, hogy az olvasóknak olyan ismereteket közvetítsenek, amelyek segítenek saját véleményük kialakításában. A könyv ezáltal betekintést enged a korai keresztyénség szellemi és irodalmi sokszínűségébe.